

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ПАРЛАМЕНТСЬКА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ

З ІСТОРІЇ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА І БІБЛІОГРАФІЇ

«БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗБІРНИК»
(1926–1927)

«ЖУРНАЛ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОГРАФІЇ»
(1927–1930)

Систематичний анотований покажчик змісту

Київ 2014

УДК 016:014.3(477)
ББК я178.3(4Укр.)+78.5(4Укр)
311

Автор-упорядник Т. Заморіна
Науковий редактор В. Кононенко

311 **З історії** бібліотекознавства і бібліографії. «Бібліотечний збірник» (1926–1927), «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» (1927–1930) : сист. анот. покажч. змісту / авт.-упоряд. Т. М. Заморіна ; наук. ред. В. О. Кононенко; М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України. – К., 2014. – 112 с.

Покажчик розкриває зміст усіх номерів «Бібліотечного збірника» і «Журналу бібліотекознавства та бібліографії», які виходили у 1926–1930 рр.

Видання адресовано науковцям у галузі бібліотекознавства та бібліографознавства, культурологам, працівникам бібліотек, аспірантам та студентам вищих навчальних закладів. Воно стане у пригоді всім, кого цікавить історія українського бібліотекознавства і бібліографії в цілому, зокрема особливості становлення та розвитку фахової бібліотечної періодики як історичного джерела, її місце у джерельній базі української історії.

УДК 016:014.3(477)
ББК я178.3(4Укр.)+78.5(4Укр)

© Національна парламентська
бібліотека України, 2014

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
ВІД УПОРЯДНИКІВ	9
I. «БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗБІРНИК» (1926–1927)	11
Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	11
Загальні питання	11
Перша конференція наукових бібліотек УСРР.....	11
<i>Доповіді</i>	11
<i>Дебати</i>	22
<i>Резолюції</i>	27
Науково-дослідна робота	31
Бібліотечна статистика	31
Підготовка кадрів	32
Бібліотечна мережа. Окремі бібліотеки	33
Наукові бібліотеки	33
Бібліотеки вищих навчальних закладів.....	34
Політосвітні бібліотеки	34
Основні напрями діяльності бібліотек	34
Бібліотечні фонди. Комплектування	34
Каталогізація. Бібліотечні каталоги і картотеки	35
Бібліотечні класифікації	35
Рукописні книги, стародруки	35
МБА	36
Наукова організація праці	36
Бібліографія. Бібліографознавство	36
Загальні питання	36
Резолюції першого Пленуму Бібліографічної комісії УАН	37
Історія бібліографії	37
Види бібліографії	39
Національна бібліографія. Український бібліографічний репертуар	39

Наукова бібліографія	42
Рекомендаційна бібліографія	42
Краєзнавча бібліографія	43
Бібліографічні покажчики та списки літератури.....	43
Бібліографічні організації	44
Книжкова палата	44
Державний книжковий фонд	44
Бібліографічна комісія УАН	44
Науково-дослідча комісія бібліотекознавства та бібліографії	45
Книгокористування	45
Резюме	45
II. «ЖУРНАЛ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОГРАФІЇ»	
(1927–1930)	46
Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	46
Загальні питання	46
Конференції, наради	48
Бібліотечні асоціації	51
Міжнародне співробітництво в галузі бібліотечної справи.....	52
Бібліотечна справа за кордоном	52
Бібліотечна термінологія	57
Підготовка кадрів	58
Бібліотечна мережа. Окремі бібліотеки	60
Наукові бібліотеки	60
Публічні бібліотеки	61
Бібліотеки вищих навчальних закладів.....	65
Основні напрями діяльності бібліотек	66
Бібліотечні фонди. Комплектування та зберігання	66
Каталогізація. Бібліотечні каталоги і картотеки	67
Класифікація. Предметизація	72
Бібліографія. Бібліографознавство	74

Загальні питання	74
Організація бібліографічної роботи	74
Конференції, наради	79
Міжнародне співробітництво в галузі бібліографії	80
Бібліографія за кордоном	81
Види бібліографії.....	81
Державна бібліографія	81
Національна бібліографія. Український бібліографічний репертуар	83
Галузева бібліографія	84
Краєзнавча бібліографія	85
Бібліографічні покажчики та списки літератури	85
Бібліографічні організації	87
Книжкова палата	87
Державний книжковий фонд	87
Бібліографічна комісія УАН	88
Науково-дослідча комісія бібліотекознавства та бібліографії	89
Книгокористування	91
Бібліопсихологія	91
Бібліосоціологія	92
Бібліопедагогіка	92
Персоналії	93
Резюме	93
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	94
СПИСОК ДЕЛЕГАТІВ, ЩО БРАЛИ УЧАСТЬ У ПЕРШІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК УСРР	106
СПИСОК АБРЕВІАТУР	108
СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ПРО «БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗБІРНИК» І «ЖУРНАЛ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОГРАФІЇ»	108

ПЕРЕДМОВА

Сучасний стан розвитку бібліотекознавства як наукової дисципліни вимагає залучення у дослідницький процес нових історичних джерел, які раніше аналізувалися фрагментарно і не отримували належної уваги. Періодичні видання є багатоплановим і унікальним історичним джерелом, специфічною рисою якого є комплексний синтетичний характер подачі інформації як за змістом, так і за формою. В них представлені різноманітні за жанром та походженням матеріали: офіційні повідомлення та документи, законодавчі акти, публіцистика, листи, хроніка, оголошення, белетристика, некрологи тощо. Періодика відзначається оперативністю подання матеріалів про події та безпосередністю відображення останніх.

Дослідження періодичних видань як історичного джерела стають все більш поширеними в сучасній історичній науці.

Фахова періодика в галузях книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства є важливим джерелом науково-практичної інформації та засобом комунікації між фахівцями цих і суміжних дисциплін. Саме з її допомогою відбувається оперативне поширення та зберігання необхідних науково-теоретичних і практичних матеріалів, що, в свою чергу, забезпечує поступальний розвиток наукових досліджень і сприяє удосконаленню практичної діяльності в книжковій, бібліотечній та інформаційно-бібліографічній сферах.

Із середини 20-х років у бібліотечній справі України відчувалося стрімке зростання науково-дослідної та науково-педагогічної роботи, яку здійснювала Науково-дослідна комісія бібліотекознавства та бібліографії (НДКБ). Вирішувалися питання загальноукраїнського значення, нагальні для діяльності державних та наукових бібліотек: розробки каталографічної інструкції; організації зведеного алфавітного, систематичного та предметного каталогів; вивчення читача; організації й методології підготовки кадрів; рекомендаційної бібліографії; бібліотечної й бібліографічної термінології.

Першочерговими завданнями в галузі бібліографії визначено підготовку Українського бібліографічного репертуару (УБР), створення осередку, який би координував і планував бібліографічну роботу в державному масштабі.

Формування інформаційного поля українського книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства у першій половині ХХ ст. характеризується появою в Україні в 20–30-х рр. низки фахових часописів. Всенародна бібліотека

України (ВБУ) розпочала підготовку видань – «Бібліотечного журналу» (1925–1926), «Бібліотечного збірника» (1926–1927), «Журналу бібліотекознавства та бібліографії» (1927–1930). «Бібліотечний журнал», по суті, було призначено для внутрішнього використання, однак, у ньому опубліковано чимало матеріалів із актуальних на той час проблем бібліотекознавства. Випуски «Бібліотечного збірника» мали тематичний характер: перший його номер був повністю присвячений Першій конференції наукових бібліотек, другий – мав тематичну назву «На науково-бібліотечному фронті» і висвітлював актуальні питання бібліотечного будівництва в Україні, третій – присвячений питанням організації спеціальної бібліографії в Україні, визначенню плану та обсягів УБР, висвітленню головних моментів з історії української бібліографії. Збірник вирізняється високим професійним рівнем матеріалів.

У третьому номері «Бібліотечного збірника» було анонсовано нове періодичне видання «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» і вміщено зміст першого номера.

«Журнал бібліотекознавства та бібліографії» – це один з найцікавіших етапів розвитку української фахової періодики. Ще не були репресовані видатні українські вчені, майже не відчувалося ідеологічного пресингу або його вдавалося уникати. Це дало можливість створити по-своєму унікальний часопис, який не тільки відбиває тодішні процеси в бібліотечній галузі, динаміку її становлення в Україні, не тільки є пам'яткою українського бібліотекознавства, а й сьогодні слугує ґрунтовним науковим матеріалом.

Найактивнішими авторами «Журналу бібліотекознавства та бібліографії» і «Бібліотечного збірника» були члени редколегії В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда, які, власне, визначили їхню стратегію, завдяки чому вони здобули високу оцінку сучасників та нинішніх вчених – бібліотекознавців і бібліографознавців. У багатьох випадках статті, надруковані в цих виданнях, стали класичними працями.

Американська вчена Марта Тарнавська провела порівняльний аналіз «Журналу бібліотекознавства та бібліографії» і республіканського міжвідомчого науково-методичного збірника «Бібліотекознавство і бібліографія», що виходив у Харкові з 1964 р.¹ Авторка відзначає, що, крім ґрунтовних статей, при-

¹ Тарнавська М. Бібліотекознавча періодика двадцятих років в Україні // Слово і час. – 1992. – № 11. – С. 58–63. – (Бібліографія).

свячених бібліографознавству в Україні і за кордоном, «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» має у кожному номері багатий розділ міжнародної хроніки про життя і діяльність бібліотек та професійних організацій Америки, Європи, Азії, Африки, Австралії. Як позитивну рису вона підкреслює, що розділи бібліографії і рецензій вміщують списки бібліотекознавчої літератури іноземними мовами та дві-три рецензії на закордонні видання.

Значний інтерес становить розділ «Хроніка», насичений конкретним матеріалом про життя українських бібліотек, в якому, окрім коротких повідомлень, друкувалися й авторські статті на декілька сторінок. Зазвичай, це огляди чи звіти про роботу конференцій, інституцій тощо. Серед них: «Перший Міжнародний Бібліотечний і Бібліографічний Конгрес у Римі-Венеції, 15–30 червня 1929 р.» – детальний звіт з критичними зауваженнями та спостереженнями учасника, «Другий з'їзд польських бібліотекарів і четвертий польських бібліофілів у Познані», допис про «25-й з'їзд Спілки Німецьких Бібліотекарів», стаття «Міжнародне співробітництво бібліотек» – про Всесвітній конгрес бібліотекарів і бібліофілів у Празі та про ювілейний з'їзд Американської Бібліотечної Асоціації, а також інші новини з різних країн світу, зібрані під спільним заголовком «З життя закордонних бібліотек». Ці повідомлення містять багато фактичної інформації, часом навіть з критичними ремарками.

«Рівень статей у «Журналі бібліотекознавства та бібліографії» – дуже високий. Стиль і тон розраховані на високоосвіченого фахового читача, радше на науковців-бібліографів і бібліотекарів-спеціалістів, що працюють у великих наукових бібліотеках, ніж на працівників масових бібліотек»².

Таким чином, протягом різних періодів свого існування українська спеціальна періодика з книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства першої половини ХХ ст. сприяла формуванню інформаційного поля цих та суміжних наук, підвищенню професійної майстерності фахівців, вирішенню теоретичних, організаційних і методичних проблем галузі, збереженню документальної пам'яті України.

² Сошинська В. «Хроніка» на сторінках фахової періодики першої половини ХХ ст. : (огляд публ.) // Вісн. Книжк. палати. – 2004. – № 7. – С. 51.

Від упорядників

Українська бібліотечна періодика залишається маловивченим специфічним джерелом, що потребує вироблення власних методологічних принципів, на основі яких здійснюватиметься виявлення, опрацювання і науково-бібліографічний опис видань, аналіз їх змісту, систематизація опублікованої в них інформації, визначення її достовірності тощо. Дослідження фахових періодичних видань як джерела з історії бібліотекознавства і бібліографознавства стають більш поширеними в сучасній історичній науці. Значні напрацювання, ідеї, плани, концепції українських учених 20–30-х років, що відбилися в професійній періодиці, не втратили своєї цінності й актуальності для сучасного бібліотекознавства і бібліографознавства. Їхній досвід потребує прискіпливого вивчення і наслідування, тим більше, що сучасні фахівці у своїх дослідженнях приходять до висновків, зроблених їх попередниками ще 80 років тому. Враховуючи це, Національна парламентська бібліотека України видає покажчик змісту журналів «Бібліотечний збірник» та «Журнал бібліотекознавства та бібліографії».

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі опрацювання журнальних публікацій і переосмислення здобутків української бібліотекознавчої думки, забезпечити максимальну повноту відомостей з історії бібліотекознавства та бібліографії в Україні, простежити пошук нових підходів до аналізу і тлумачення українського бібліографічного репертуару, становлення галузевої термінології, етапи розвитку наукових бібліотек України.

Покажчик розкриває зміст усіх номерів «Бібліотечного збірника» і «Журналу бібліотекознавства та бібліографії», які виходили у 1926–1930 рр. і включає всі матеріали журналу, незалежно від їх обсягу і характеру, в тому числі інформаційні замітки і короткі повідомлення. Оскільки ці видання є раритетними, зміст кожної статті розписано по можливості якнайширше, із зазначенням основних тез та висновків. Більшість анотацій мають реферативний характер; практикується цитування публікацій. Назви статей і цитати подано без змін, за тими граматичними правилами, які існували на час публікації. Назви організацій, установ, прізвища подаються так, як їх наведено у публікаціях.

Структуру покажчика розроблено з урахуванням специфіки опублікованих у журналах матеріалів. Оскільки розписано зміст двох журналів, які мають свої особливості, зміст кожного розписано окремо з роздільною нумерацією. Опис кожного документа, статті чи рецензії подається у покажчику один раз і

розміщується в розділі чи підрозділі, який в основному відповідає змісту даного матеріалу. Якщо певну публікацію за змістом можна віднести до кількох розділів, застосовується система відсилок.

Найскладнішим завданням було упорядкування іменного покажчика, адже багато прізвищ у журналі вказано без ініціалів, наведено різні варіанти їх написання, іноземні подано у невдалій транслітерації. Тому для всебічної ідентифікації особи, про яку йдеться, використовувалися як друковані джерела, так і Інтернет-ресурси. Іменний покажчик містить короткі відомості про роки життя та професійну діяльність персоналії. У випадках, коли відомостей не було знайдено, упорядники обмежилися інформацією, яка міститься в бібліографічних записах.

Також наведено криптоніми та псевдоніми, що зустрічаються в текстах журналів. У випадку, коли автор підписував публікації виключно псевдонімами, поруч, у квадратних дужках, подано його справжнє прізвище. Усі припущення в «Іменному покажчику» та описах позначено знаком питання.

Бібліографічні записи здійснено згідно з ДСТУ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Скорочення зроблено відповідно до ДСТУ 3582-97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила». На початку бібліографічного запису вказано прізвище й ініціали, а за косою рисою – ім'я та прізвище автора в тому вигляді, як їх подано в журналі.

Видання адресовано насамперед науковцям у галузі бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства; культурологам, працівникам бібліотек, аспірантам та студентам вищих навчальних закладів.

I. «БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗБІРНИК» (1926–1927)

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА. БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

Загальні питання

1. НА НАУКОВО-БІБЛІОТЕЧНОМУ фронті УСРР / редакційна колегія // 1927. – Ч. 2. – С. 3–4.

Редакційна стаття з нагоди десятиріччя революції. Зазначається, що ВБУ зародилась у процесі революції і від неї перейняла свій бурхливий темп розвитку. Напередодні свого десятиріччя вона повинна озирнутися на своє минуле, зважити сучасне, сформулювати завдання і перспективи розвитку як національної бібліотеки України та бібліотеки Української академії наук.

Перша конференція наукових бібліотек УСРР

2. ПОСТЕРНАК С. П. Перша Конференція Наукових Бібліотек УСРР : [інформація голови оргком.] / С. П. Постернак // 1926. – Ч. 1. – С. 3–10.

На конференції, що відбулася 28–31 груд. 1925 р. у Києві, були присутні 68 делегатів і 137 гостей. До складу оргкомісії входили: С. Постернак, В. Іваницький, Я. Маяковський, М. Хохол, М. Іванченко. До президії було обрано 8 делегатів: В. Дубровський, Н. Чепіга, М. Годкевич, М. Хохол, Ю. Меженко, С. Постернак, Я. Розанов, С. Рубінштейн. Секретаріат: Я. Маяковський, В. Отамановський, Е. Стебельський. За три доби на конференції було заслухано й обговорено 22 доповіді; працювало 12 комісій, які виробили 19 проектів резолюцій. На порядок денний було винесено найголовніші організаційні й методологічні питання про: мережу наукових бібліотек, їхні завдання і проблеми; науково-дослідну роботу наукових бібліотек і підготовку кадрів для неї; бібліографію як основний напрям роботи наукових бібліотек; уніфікацію роботи наукових бібліотек в галузі каталогізації; обслуговування читачів; предметний та систематичний каталоги; комплектування наукових б-к; співпрацю наукових бібліотек із політосвітніми; тарифікацію; номенклатуру; робочий день; відпустки працівників.

3. СПИСОК установ і делегатів, що брали участь у Конференції // 1926. – Ч. 1. – С. 8–10.

У списку – 68 прізвищ делегатів від різних установ із Харкова, Києва, Одеси, Катеринослава, Вінниці, Москви, Мінська.

Доповіді

4. БАЛИКА Д. А. Активізація роботи в наукових бібліотеках / Д. А. Балика // 1926. – Ч. 1. – С. 89–98.

Доповідач зазначає, що бібліотекознавство набуло статусу наукової дисципліни завдяки німецьким ученим – Ебертові, Мольбехові, Цоллерові, Петцольдові, Ейхлерові, Дзяцкові, Грезелеві. У 1911 р. Перший Всеросійський з'їзд з

бібліотечної справи в Петербурзі затвердив положення про «самостійність бібліотечної професії». У доповіді С. Масловського головним засобом активізації роботи академбібліотек зазначено обов'язковість бібліографії у складі бібліотечних знань. Зростання бібліотечної практики у 1917–1923 рр. дало змогу здобути точніші дані як про зміст розуміння «наукове бібліотекознавство», так і про форми бібліотечної активності в наукових б-ках. Згодом, на конференції наукових б-к РСФСР у Москві (7–12. XII. 1924), політосвітню роботу було визнано основним принципом подальшого їх розвитку (доповідь Є. Проскурякової). Перед науковими бібліотеками постало три завдання: служити інтересам науки; брати активну участь у політичному, економічному і культурному житті країни; проводити «українознавчу» та краєзнавчу роботу. У процесі соціалізації б-к завдання наукових б-к полягає не тільки в тому, щоб накопичувати книжкові скарби та створювати «реєстраційну» бібліографію, а й у тому, щоб розкривати й оцінювати зміст книг, враховуючи інтереси читача, беручи до уваги економічне, господарче, політичне й наукове життя країни; наближати книжку до читача та керувати читанням. Бібліографія, в розумінні С. Масловського (а в Україні – в розумінні Ю. Меженка), поступається місцем «рекомендаційній» та «критичній» бібліографії. Крім бібліографії, висувається низка інших важливих питань, що можуть бути вирішеними тільки в наукових бібліотеках: питання бібліопсихології (психологія процесу читання та вивчення читача, вивчення впливу книжки); розроблення «критичної методики читання»; розроблення нової галузі – бібліосоціології. У доповіді схематично представлено структуру нової наукової бібліотеки, її цілі, сутність та форми роботи.

5. БОРОВИЧ Б. О. Классификация книг в научных библиотеках и предметный каталог / Б. О. Борович // 1926. – Ч. 1. – С. 104–112.

Доповідач наголошує, що всі наукові бібліотеки мають систематичні каталоги, організовані відповідно до системи класифікації наук. Практика показала, що ці каталоги – недосконалі, оскільки самих класифікаційних систем відомо понад три десятки. Говорячи про десяткові системи, що стали в Радянському Союзі офіційними й обов'язковими, доповідач зазначає, що їм притаманні всі недоліки інших класифікаційних систем: зазвичай вони відстають від прогресу науки; пронизані наскрізь філософським та іншим ідеалізмом і далекі від реального життя; вимагають великих пізнань (і навіть інтуїції) і не дають швидкої відповіді на окремі вузькі питання. При сучасному темпі життя єдиним практичним інструментом у роботі бібліотек може бути предметний каталог. Тільки предметний каталог здатний повністю і швидко розкривати зміст книг, оскільки містить інформацію по кожній окремій статті, по кожному розділу книги; доступний найширшим колам читачів, не досвідчених у тонкощах наукової термінології і класифікації. Доповідач не зупинився на основних прийомах і правилах складання предметного каталогу, а дав посилання на свою працю «Предметный каталог» (Х., 1925). Він розкриває тільки принципи, які необхідно покласти в його основу, і підкреслює, що предметний каталог повинен бути максимально гнучким і рухливим та не набувати застиглих форм. Каталог необхідно

створювати з урахуванням існуючих запитів і потреб бібліотеки, його слід поглиблювати і розширювати. Детальність рубрикації залежить від типу бібліотеки і потреб її читачів: так, у спеціальній економічній бібліотеці, економічні науки будуть розроблені особливо детально, а в загальнодоступній, універсальній бібліотеці у такій розробці немає потреби. Наприкінці виступу доповідач зазначає, що принципи створення предметного каталогу випробовуються на базі Харківської державної б-ки ім. Короленка і закликає інші б-ки проводити експериментальну роботу зі створення предметного каталогу.

6. ВІНОГРАДОВ А. К. Всесоюзная Библиотека им. Ленина: (Информационный доклад) / А. К. Виноградов // 1926. – Ч. 1. – С. 159–167.

У доповіді висвітлюється історія назви і значення статусу «всесоюзна» для бібліотеки. Розглянуто основні етапи формування фондів «Центральної державної бібліотеки ім. Леніна» у Москві за період з 1917 по 1924 рр. Вміщено порівняльну таблицю, в якій представлено статистичні дані за основними напрямками роботи бібліотеки за 1913 р. та 1923 р. Враховуючи значні досягнення бібліотеки, 24 січня 1924 р. колегія НКПр РСФСР присвоїла їй ім'я Леніна. Президія ЦВК СРСР 6 лютого 1925 г. затвердила всесоюзність Б-ки та запропонувала всім Книжковим палатам надсилати до її фондів 2 перших примірники всіх творів друку. Штатні і бюджетні можливості ще не дозволяли створити Відділ національностей, але в Бібліотеці заплановано об'єднувати за мовним принципом літератури споріднених народів, згруповуючи їх незалежно від політичних меж. Так, науковий відділ Слов'янознавства об'єднує не лише УРСР, але й Галичину з Прикарпатською Руссю.

7. ГОДКЕВИЧ М. А. Книжкова Палата й наукові бібліотеки / М. А. Годкевич // 1926. – Ч. 1. – С. 62–68.

У виступі зазначено, що Книжкова палата кожної радянської республіки є обліково-інформаційним центром друку, підвалиною для втілення принципів соціалістичного будівництва в галузі друку. Книжкову палату з науковими бібліотеками пов'язують функції забезпечення обов'язковим примірником, бібліографічна та інформаційна робота. Фіксуючи всю друковану продукцію УСРР як державний бібліографічний інститут, Книжкова палата видає тільки загальну поточну бібліографію. Перетворюючи свої реєстраційно-бібліографічні матеріали на інформаційно-бібліографічні видання, вона має керуватись інтересами читачів. Працівники наукових бібліотек повинні давати вказівки на бажані зміни як у головному виданні Книжкової палати – «Літописі Українського Друку», так і в інших її виданнях: «Бібліографічний щорічник», картка тощо. Періодичність, каталографічні правила, характер та обсяг анотацій, застосування класифікаційних індексів, авторських знаків, спосіб розташування матеріалу, форма, шрифти – все це має обговорюватись у наукових бібліотеках. Головними проектами Книжкової палати на найближчий період є: запровадження в «Літописі Українського Друку» опису статейного матеріалу журналів; друкування каталожних карток для запровадження централізації в каталогізації.

8. ДУБРОВСЬКИЙ В. В. Організація мережі наукових бібліотек УСРР та найближчі завдання в їхній роботі / В. В. Дубровський // 1926. – Ч. 1. – С. 10–16.

У доповіді перераховано основні наукові бібліотеки України із зазначенням їхніх фондів. Доповідач виділив три основні завдання наукових бібліотек: 1) бути книгосховищем державного значення. Цього можна досягти шляхом

одержання обов'язкового примірника СРСР (для наукової бібліотеки з певної галузі знань це досягається максимально повним підбором усієї літератури з даного фаху); 2) здійснювати науково-бібліографічну і науково-дослідну роботу в галузі бібліотекознавства та книгознавства. Їхнім обов'язком повинна бути бібліографія «Україніса» в широкому розумінні цього терміну та бібліографія того економічно-культурного району, який обслуговує бібліотека; 3) готувати висококваліфікованих спеціалістів у галузі бібліотекознавства і книгознавства.

9. ІВАНИЦЬКИЙ В. Ф. Науково-дослідча праця в галузі книгознавства та бібліотекознавства в зв'язку з підготуванням бібліотекарів та встановленням аспірантури при наукових бібліотеках / В. Ф. Іваницький // 1926. – Ч. 1. – С. 29–39.

Розглядаючи основні вимоги, що постають перед науковими бібліотеками на окремі бібліотечні процеси, зокрема: комплектування, опрацювання книжок (індексація і складання карток), шлях книги до читача, доповідач зазначив, що в науковій б-ці всі робочі процеси мають науковий характер. Враховуючи це, у ВБУ було вирішено створити осередок її наукової роботи – Науково-дослідний інститут бібліотекознавства. Аналізуючи науково-дослідну роботу в бібліотеках, автор зробив наступні висновки: 1) у певній групі б-к деякі технічні процеси, що їх вимагають потреби повсякденної роботи, підвищуються до рівня наукових; 2) наукова робота б-ки повинна торкатись і книгознавства; 3) для розвитку всієї бібліотекознавчої справи в Україні потрібні науково підготовлені фахівці.

10. КАРПІНСЬКА О. Є. Про єдину статистику наукових бібліотек УСРР : тези до доповіді : [за браком часу не було зачитано на конференції] / О. Є. Карпінська // 1926. – Ч. 1. – С. 170.

Автор підкреслює важливість єдиної бібліотечної статистики та вважає за необхідне створити комісію при Київській секції академбібліотек і доручити їй розробку проекту єдиної статистики для всіх наукових бібліотек України; уніфікувати статистику не лише наукових, а й усіх бібліотек УРСР.

11. КОЗАЧЕНКО А. І. Про утворення Державного Книжкового Фонду УСРР : тези доповіді / А. І. Козаченко // 1926. – Ч. 1. – С. 134–135.

У тезах зазначено, що питання про постачання бібліотек літературою тісно пов'язано з раціоналізацією бібліотечної справи в цілому. Крім того, перед бібліотеками України постає питання про плановий розподіл тієї частини книжкового майна, яка нераціонально використовується. Розв'язати його можна

шляхом організації Державного Книжкового Фонду, до якого мають входити: неліквідне (що не відповідає виробничим завданням) книжкове майно б-к; література, конфіскована з ідеологічних міркувань, яка може бути об'єктом наукового дослідження; «безхозне» книжкове майно; дублетні фонди бібліотек. Із друкованих матеріалів, що є в обмеженій кількості, до ДКФ мають входити: а) рідкісні та цінні видання, які підлягають плановому перерозподілу у зв'язку із загальним планом бібліотечного будівництва; б) іноземні книги (що будуть одержані шляхом обміну УСРР з іншими країнами).

12. КОЗЛОВСЬКИЙ В. О. Єдина каталографічна інструкція / В. О. Козловський // 1926. – Ч. 1. – С. 122–127.

Доповідач зазначає, що уніфікація бібліографічного опису книг для каталогів дуже важлива в роботі наукових бібліотек, і дає схвальний відгук на вихід книги Є. Шамуріна «Каталография. Руководство к библиографическому описанию книг» (Ленінград, 1925). Розглядаючи справу каталографії за кордоном, доповідач наголошує, що правила каталографічного опису в детально вироблену систему вперше звела Бібліотека Британського Музею. Справі каталографії присвятили капітальні праці такі бібліотечні авторитети, як англієць А. Паніцці, француз Л. Деліль та німець К. Дзяцко. За кордоном здавна прагнули до уніфікації правил каталографічного опису, принаймні для бібліотек одного типу. За приклад можна вважати Прусську інструкцію (1899), яка об'єднала каталографію 11 великих наукових бібліотек Пруссії, та мала значний вплив поза межами держави. Друге місце посідають Англо-американські правила (1908). Ці документи не являються єдиними правилами каталографії на відповідних державних територіях, однак мають міжнародне значення. Так, Прусська інструкція мала безперечний вплив на австрійські, швейцарські, навіть російські та італійські бібліотеки, а завдяки англо-американським правилам було зроблено спробу об'єднати досвід роботи б-к у країнах англо-саксонської культури та в інших державах. Практичні потреби як бібліографії, особливо фахово-наукової та рекомендаційної, так і бібліотек, вимагають того, щоб існувала можливість спрощення та скорочення опису. Йдучи назустріч цим потребам, доцільно завести три типи опису, а саме: бібліографічний, повний бібліотечний і скорочений бібліотечний. Два останні типи могли б бути прийнятими й для певних видів бібліографічних покажчиків. Необхідно розробити інструкцію, яка б точно вказувала, які саме елементи опису є обов'язковими для кожного з трьох згаданих типів. Для вироблення проекту каталографічної інструкції пропонується утворити спеціальну наукову комісію, яка буде враховувати культурно-історичні особливості України. Після її обговорення бібліографічними та бібліотечними установами комісія повинна поставити проект на затвердження Укрнауки.

13. КОЗЛОВСЬКИЙ В. О. Реальні каталоги в наукових бібліотеках / В. О. Козловський // 1926. – Ч. 1. – С. 112–119.

Розглядаючи доцільність застосування у бібліотечній практиці систематичного та предметного каталогів, доповідач зазначає, що систематичні катало-

ги наукових бібліотек побудовано за архаїчними системами, тому вони недостатньо деталізовані. Автор звертається до досвіду американських бібліотек, у яких вперше заведено предметний чи, точніше, словниковий каталог. Систематичний каталог в Америці поступився предметному каталогу, але бібліографічна класифікація відіграє важливу роль навіть у бібліотеках, призначених для масових читачів. Бібліографічна класифікація є обов'язковим предметом вивчення в усіх бібліотечних школах Америки. Підручники Sayers'a з бібліографічної класифікації виходять послідовно в 1915, 1917 і 1922 рр.; на друкованих картках та в предметних покажчиках нової літератури, які друкує бібліотека Конгресу, поруч із предметними рубриками ставиться також шифр систематичного каталогу; «Десяткова класифікація» М. Дьюї вийшла повторними виданнями в 1911, 1913, 1915, 1919, 1922 рр. Доповідач вважає, що систематичний каталог необхідно вести для основного фонду наукових бібліотек, предметний – для фондів, відкритих для масового читача, та, за певних умов, для спеціальних кабінетів, призначених, перш за все, не для науковців, а для спеціалістів-практиків. У роботі зі створення предметних каталогів відчутний брак методичної літератури. Книжки й статті Б. Боровича, А. Калішевського, Д. Балики, О. Белова, Л. Хавкіної не вичерпують усього предмета та мають багато суперечливих положень. Допомогти у вирішенні цих проблем може створення єдиного організаційного центру. Роботу слід вести в різних типах бібліотек, але остаточно встановлення правил і методів, вироблення предметних рубрик, видання літератури, тобто організація предметного каталогу, повинна бути справою центральної Комісії, яку необхідно створити при одній із бібліотек.

14. ЛІСНИК Ф. С. Наукова організація праці в наукових бібліотеках : (тези доповіді) / Ф. С. Лісник // 1926. – Ч. 1. – С. 137–139.

В роботі наукових бібліотек слід розрізнити дві проблеми – зовнішньої та внутрішньої організації праці. Перша, що ґрунтується на вивченні організаційної структури, полягає в тому, щоб підвести правильну наукову базу під організаційну роботу бібліотек у цілому, тобто стандартизацією типів книгозбірень з'ясувати їхні завдання, функції, методи на підставі точного обліку фактичного стану всіх наукових бібліотек. Виконання цих завдань вимагає утворення адміністративного центру при Укрнауці, виключно бібліотечного (бо в цей час він є музейно-бібліотечним). За найпридатнішу систему класифікації поки що слід визнати десяткову систему Міжнародного Бібліографічного Інституту. Проблема зовнішньої організації передбачає, що бібліографічна інформація повинна оброблятися в установах державної бібліографії, які видають періодичні видання, а наукова бібліографія має створюватись із планомірним розподілом між науковими книгозбірнями, між відділами Академії наук, кафедрами, науковими товариствами. Автор наголошує, що бібліотечну роботу необхідно визнати професією, що вимагає спеціальних знань.

15. МАЯКОВСЬКИЙ Я. Л. Система посад у наукових бібліотеках, їх номенклатура й тарифікація / Я. Л. Маяковський // 1926. – Ч. 1. – С. 141–148.

Кадровий склад наукової бібліотеки поділяється на: науково-бібліотеч-

ний; технічно-бібліотечний; господарчо-технічний, фінансовий і канцелярський; адміністративний (організаційний центр). Кількість посад у науковій бібліотеці, їхня номенклатура й тарифікація повинні залежати від розмірів бібліотеки, інтенсивності відвідування її читачами і наукової роботи бібліотеки; а також від того, працює бібліотека як самостійна установа чи як допоміжна наукова інституція при іншій установі. Далі розглянуто номенклатуру окремих посад та штати найголовніших наукових бібліотек УСРР на 1925–1926 рр., затверджені РНК. Зроблено наступні висновки: 1) наукова б-ка є науковою установою; 2) бібліотекознавство – головна підвалина наукової бібліотеки – є такою ж наукою, як і всі інші; 3) наукові співробітники наукових б-к повинні прирівнюватися до ректорів, проректорів, деканів, професорів і викладачів із забезпеченням утримання, яке мають названі діячі ВУЗів. Вміщено таблицю посад і тарифікацій посадових окладів для наукових бібліотек, які мають понад 300 тис. томів та з меншим фондом.

16. МЕЖЕНКО Ю. О. Про перепис бібліотек УСРР : (зміст доповіді) / Ю. О. Меженко // 1926. – Ч. 1. – С. 167–168.

Повідомляється, що необхідність дослідження бібліотечної справи було визнано ще на I-й Всеукраїнській нараді робітників книги в 1923 р. УНІКу було доручено розробити анкету для Всеукраїнського перепису б-к у 1926 р. Анкета складається з 125 питань, за допомогою яких можна розкрити діяльність книгозбірень не тільки статично, а й динамічно, тобто дослідити їхню історію й перспективи розвитку. Для вироблення резолюції до складу Комісії, окрім доповідача, обрано: С. Постернака, Е. Стебельського, А. Козаченка та І. Вугмана.

17. ОТАМАНОВСЬКИЙ В. Д. Бібліографія краю («Топобібліографія»), як одно з основних завдань наукової книгозбірні, та організація топобібліографічної праці на Україні / В. Д. Отамановський // 1926. – Ч. 1. – С. 78–81.

Складання бібліографії окремих територій України доповідач розглядає як необхідну передумову створення в майбутньому національної української бібліографії. Наведено перелік 11 найголовніших топобібліографічних праць українських земель, що вийшли друком у 1886–1925 рр., укладачами яких були: І. Устинов, А. Маркевич, А. Леонтьєв, Л. Чижиков, В. Флоровський, П. Дараган, М. Краснянський, А. Стефанов, Д. Фелицин, В. Шамрай, Б. Городецький, Ф. Буссе, Д. Вергун, І. Левицький, В. Дорошенко. Як приклад раціонального виконання топобібліографічної праці, описано роботу Вінницької філії ВБУ над складанням покажчика «Bibliographia Podolica». Із часу заснування Вінницької філії, ВБУ України зобов'язала її зібрати найповнішу збірку літератури про Поділля, як базу для наукового вивчення краю. Досвід показав, що складання вичерпних топобібліографічних покажчиків у кожній галузі вимагає керівництва дослідника-краєзнавця. Особливо це стосується Поділля, яке через своє географічне положення та історичне минуле зазнавало західноєвропейського впливу і було об'єктом досліджень не лише вчених України та Росії, але й Польщі та Німеччини. Для координації роботи бібліотеки і дослідників-краєзнавців на по-

чатку 1924 р. було створено дослідно-краєзнавчу установу – Кабінет виучування Поділля. Складання покажчика «Bibliographia Podolica» було одним із основних його завдань, а кожна монографія, видана Кабінетом («Клімат Поділля», «Флора Поділля», «Фауна Поділля»), має спеціальний розділ, що містить вичерпний список літератури з відповідної дисципліни. Отже, оскільки наукові книгозбірні України повинні бути базами для дослідження своїх територій, їх обов'язком є складання бібліографічного покажчика літератури «Матеріали до бібліографії місцевого краю».

18. ПОПОВ П. М. Про утворення Українського Музею Книги : (тези до доповіді) : [за браком часу не було зачитано на конференції] / П. М. Попов // 1926. – Ч. 1. – С. 169.

Поставлено питання: 1) про потребу Музею книги в Україні – для робітничих колективів; для наукового українського книгознавства; для зосередження розпорошених друкарських матеріалів; 2) завдання Музею книги в Україні; 3) джерела постачання Музею книги; 4) стан попередніх робіт по створенню Музею книги; 5) участь зацікавлених інституцій і організація Музею книги.

19. ПОСТЕРНАК С. П. Проблема наукових бібліотек УСРР / С. П. Постернак // 1926. – Ч. 1. – С. 16–23.

Доповідач визначив головні ознаки наукової бібліотеки: 1) наукові бібліотеки повинні вирішувати наукові або науково-навчальні завдання, обслуговувати науково-дослідну роботу; 2) цим завданням має відповідати напрям і характер їхньої роботи; 3) щоб проводити таку роботу, їм необхідно мати відповідний книжковий фонд; 4) фонд повинен бути упорядкований науково, за принципами науки бібліотекознавства. В Україні науковими бібліотеками є: бібліотеки наукових установ – УАН, науково-дослідних інститутів, кафедр, наукових товариств, наукових музеїв, архівів, обсерваторій, лабораторій, дослідних станцій; центральні науково-навчальні бібліотеки; великі публічні бібліотеки, що виконують зазначені вище функції; бібліотеки відомств; бібліотеки ВУЗів. Прагнучи з'ясувати, скільки наукових бібліотек є в УСРР, і в якому стані вони перебувають, ВБУ й Секція Академбібліотекарів м. Києва в 1925 р. розіслала 400 анкет. Було одержано 214 відповідей, які, однак, не дають повних відомостей про наукові бібліотеки УСРР. Наведено дані про кількість таких бібліотек, розмір їхніх фондів та книговидачу. Різні наукові бібліотеки, в залежності від їхнього типу й фаху, повинні звернути особливу увагу на завдання, які ставить перед бібліотеками сучасне життя – економічного, політичного, культурного, та національного змісту. Разом із тим, наукові бібліотеки повинні бути бібліотеками загальнодоступними та відкритими.

20. РОЖКО М. В. Про постачання літератури ВУЗівським бібліотекам : тези співдоповіді / М. В. Рожко // 1926. – Ч. 1. – С. 131–132.

У тезах зазначено, що вищі навчальні заклади є осередками пролетарської інтелігенції, і питання розвитку народного господарства тісно пов'язані з підвищенням «продукційної праці» студентства; радянська наукова бібліотека розглядається як засіб виховання трудящих мас; одне з її першочергових завдань –

забезпечення учбовою літературою студентства. Для його вирішення слід до суми, яку асигнує бібліотеці Наркомос, додати певний відсоток коштів, що збирає навчальний заклад зі студентів на купівлю підручників. Розподіл коштів має відбуватися за участю студентства, а закупівля книг – здійснюватися до початку навчального процесу. Книги повинні бути доступними за змістом та ціною.

21. РОЗАНОВ Я. С. Зв'язок між науковими та політосвітніми бібліотеками : (тези доповіді) / Я. С. Розанов // 1926. – Ч. 1. – С. 98–100. – (Автор не подав тексту доповіді, тому друкуються лише тези).

Необхідно встановити повну ясність у комплектуванні наукових та політосвітніх бібліотек, враховуючи потреби читачів та завдання тієї чи іншої б-ки. Довідково-консультаційна бібліографічна робота та виставки, які розгортають наукові бібліотеки, повинні бути доступними для масових б-к. Враховуючи збільшення інтересу широких мас читачів до наукових знань, наукові бібліотеки повинні вести каталогізацію в напрямку її тематизації, постачаючи свої дубльовані предметні каталоги місцевим політосвітнім бібліотекам. Наукові бібліотеки повинні віднайти відповідні форми використання своїх фондів популярної літератури політосвітніми книгозбірнями. Наукові та політосвітні бібліотеки повинні здійснювати взаємне вивчення форм і методів роботи.

22. РУБІНШТЕЙН С. Л. Завдання наукової бібліографії на Україні / С. Л. Рубінштейн // 1926. – Ч. 1. – С. 54–62.

Доповідач зазначив, що бібліографія наукової літератури стала одним із необхідних допоміжних засобів наукової праці. Перш за все, запропоновано подбати про раціональну організацію бібліографії поточної літератури і, крім бібліографії монографічної літератури, якою займається українська Книжкова палата, бажано створити бібліографію періодичного друку. Практика Західної Європи виробила для наукової бібліографії низку зразків, серед яких найбільш вдалим є тип німецьких бібліографічних покажчиків із різних галузей знань, особливо популярних в англо-саксонських країнах, де є такі видання, як: «Abstracts of Physiologie», «Chemical Abstracts» та ін. Україна не може створити подібну бібліографію, оскільки не має для цього достатньої кількості наукової літератури. Найдоцільнішим є створення одного Бібліографічного вісника, або Літопису українського друку з розподілом на відділи та з внесенням як книжкових, так і періодичних видань. Для складання карткового каталогу необхідно, щоб українська Книжкова палата запровадила форму карткового репертуару, як це зроблено у Бельгії, Пруссії, Америці. У звіті за 1905 р. П. Отле писав про «тріумфальний хід» бібліографічної картки. Централізована каталографія розвантажить бібліотеки від деяких технічних функцій і сприятиме науковій бібліографічній праці. Перед науковими бібліотеками України також постає завдання бібліографування рукописів, інкунабул, стародруків та особливо цінних із наукової точки зору фондів, щоб згодом скласти реєстр усіх бібліографічних цінностей, що зберігаються у фондах наукових бібліотек. Центром усієї бібліографічної роботи в Україні, перш за все, державної бібліографії, має стати ство-

рення бібліографії *Ucrainica*. Щоб уникнути зайвого паралелізму, необхідно планово розподілити роботу між різними центрами та бібліографічними установами й бібліотеками України. При цьому слід користуватися двома різними принципами роботи. Перший принцип – територіальний: Одеса бере на себе бібліографію «*Ucrainica*», яка виходить в Одесі, Київ – у Києві й т. ін.; таким чином, застосовується топовібіографія. Інший принцип полягає в розподілі праці за окремими питаннями або галузями. Доцільно використовувати всі принципи розподілу, поклавши в основу топографічний і залучивши додатковий розподіл праці за другим принципом із таким розрахунком, щоб робота кожного центру та установи доповнювала працю решти і в цілому вони становили єдине ціле – повний репертуар «*Ucrainica*».

23. РУБІНШТЕЙН С. Л. Постачання літератури науковим бібліотекам / С. Л. Рубінштейн // 1926. – Ч. 1. – С. 128–131.

Поповнення наукових бібліотек за рахунок «обов'язкового примірника» має на меті два завдання: перше – створення книгосховища – національного архіву, де б зберігалася вся книжкова продукція країни, і який був би об'єктом вивчення в майбутньому; друге – поповнення фондів наукових бібліотек. У процесі вивчення книжкового фонду Одеської центральної наукової бібліотеки автор дійшов висновку, що з усієї кількості обов'язкових примірників наукова література складає тільки 30–35%. Водночас наукова бібліотека потребує значно більшої кількості таких видань (65–70%). Однак, обов'язковий примірник не може задовольнити цих потреб, оскільки наукова література здебільшого закордонна. Отже, крім обов'язкового примірника необхідні грошові асигнування для поповнення фондів наукових бібліотек, головним чином іноземною науковою літературою, зокрема в галузі точних наук та прикладних дисциплін.

24. РУБІНШТЕЙН С. Л. Про організацію обміну по-між бібліотеками УСРР та міжбібліотечного абонементу : тези до доповіді : [за браком часу не було зачитано на конференції] / С. Л. Рубінштейн // 1926. – Ч. 1. – С. 169.

Для раціонального використання книжкових фондів наукових бібліотек України запропоновано встановити між усіма науковими бібліотеками України, як це встановлено між Університетськими бібліотеками Німеччини, міжбібліотечний абонемент. Також запропоновано здійснювати обмін дублетами, адже кожна велика бібліотека України має дублетні фонди, які можуть слугувати цінним джерелом поповнення інших книгозбірень. Читачі бібліотек матимуть можливість користуватися книгами з усіх бібліотек завдяки книгообміну.

25. САГАРДА М. І. Бібліографічна робота в наукових бібліотеках / М. І. Сагарда // 1926. – Ч. 1. – С. 42–54.

Доповідач розглядає питання про доцільність ведення в б-ках бібліографічної роботи, що викликало гострі дискусії серед бібліотечної спільноти. Ще на 1-му Всеросійському бібліографічному з'їзді в Москві (1924 р.) представник наукових бібліотек висловив думку, що питання про ведення бібліографії в бібліотеці – це питання про можливість використання наукових методів у бібліотечній роботі і наполягав на тому, що бібліографічну роботу повинні здійсню-

вати не відірвані від книг бібліографічні інститути, а інституції, які одночасно є сховищами й провідниками книги – бібліотеки. Протилежної думки дотримувалися М. Лісовський та Ю. Меженко, які пропонували звільнити бібліотеки від бібліографічної роботи. М. Сагарда вважає, що вірний шлях обрали бібліографи, які не визнають принципової різниці між т. зв. «теоретичною, науковою» бібліографією і т. зв. «практичною, прикладною» бібліографією. Цю думку формулює М. Куфаєв у своїй праці «Книга, як поняття й предмет науки, та бібліографія, як документальна наука про книгу. (Розділ з філософії книгознавства)» (Бібліол. вісті. – 1925. – № 1/2. – С. 26). Міжнародний Бібліографічний конгрес у Брюсселі ще в 1910 р. ухвалив тезу про те, що потреби бібліографії та бібліотек мають йти поруч. Із урахуванням цих настанов у Ленінграді було об'єднано Інститут Книгознавства з Російською Публічною бібліотекою. Виклавши основні положення дискусії, доповідач визначив конкретні форми і напрямки бібліографічної роботи бібліотек, бібліографічний опис бібліотечних фондів і нових надходжень та створення бібліографічних покажчиків. Наукові бібліотеки УСРР повинні зосередити свою увагу на українознавчій літературі, зокрема: а) здійснювати комплектування українознавчої літератури; б) скласти українознавчий репертуар, який повинен становити перспективний план комплектування і базу для науково-дослідної роботи по вивченню України. Усі наукові бібліотеки можна поділити на дві основні групи чи типи: а) наукові бібліотеки синтетичного (енциклопедичного чи універсального) типу; б) бібліотеки ВУЗів, спеціальних наукових установ, товариств чи громад та відомств, – т. зв. спеціальні бібліотеки. Різниця в обсязі завдань є підставою для відповідного розмежування не лише обсягу, але й характеру бібліографічної роботи бібліотек.

26. ХОХОЛ М. Т. Унормування робочого дня в наукових бібліотеках та відпусток для співробітників цих бібліотек / М. Т. Хохол // 1926. – Ч. 1. – С. 148–150.

Академічна Секція Об'єднання бібліотекарів м. Києва, від імені якої виступає доповідач, порушила перед конференцією питання про унормування робочого дня в наукових бібліотеках та про професійні відпустки бібліотекарів. Першу спробу вирішення цих проблем було здійснено на Московському бібліотечному з'їзді у 1924 р., але в Україні його постанови реальних наслідків не мали. Тому в різних наукових бібліотеках робочий день бібліотекаря нормується по-різному: в одних бібліотеках – єдиний для бібліотекарів і технічних співробітників і складає 6 год., в інших – 5 год.; у деяких – диференційований: для однієї категорії бібліотекарів 6 год., для другої – 5 год., а для третьої – 4 год. Це призводить до непорозумінь, з якими зазвичай звертаються до профспілок, але й від них точних вказівок немає. Академічна Секція Об'єднання бібліотекарів м. Києва вважає, що робочий день бібліотекаря слід диференціювати наступним чином: усі категорії вчених бібліотекарів працюють 4 год., беручи до уваги, що 2 год. щоденно вони повинні витратити на підготовчу роботу вдома; середній бібліотечний персонал (бібліотекарі-індексатори та бібліографи) працюють 5 год., витрачаючи 1 год. на підготовку; 5 год. працюють і бібліотекарі, що здійснюють видачу книг і взагалі роботу з читачами, враховуючи напруженість

цієї роботи; 6 год. працюють ті бібліотекарі, що проводять виключно внутрішню технічну бібліотечну роботу (писання карток тощо). Виходячи з таких міркувань, Академічна Секція Об'єднання бібліотекарів м. Києва визнає за доцільне диференціювати час професійної відпустки бібліотекарів від 1 до 2 місяців і пропонує від імені конференції порушити клопотання перед Урядом УСРР про затвердження відповідних законодавчих постанов.

27. ЯСИНСЬКИЙ М. І. Створення в наукових бібліотеках України краєзнавчих осередків і організація бібліографії продукційних сил / М. І. Ясинський // 1926. – Ч. 1. – С. 68–78.

Визначаючи краєзнавство як громадську роботу, що складається із всебічного вивчення певного географічного району і широкої популяризації здобутих знань, доповідач виділяє основні напрями краєзнавчої роботи бібліотек: створення в них краєзнавчих книжкових осередків та ведення бібліографічної роботи в галузі краєзнавства. Виходячи з того, що бібліографічну роботу найзручніше вести там, де є певна книжкова база та можливість описувати літературу *de visu*, роботу з бібліографування літератури про продукційні сили слід зосередити в наукових б-ках, оскільки лише вони можуть забезпечити її здійснення науковими методами та створити найповнішу бібліографію продукційних сил. Зазначаючи, що в Україні існує три великих науково-бібліотечних осередки: в Києві, Харкові й Одесі, доповідач пропонує виділити три бібліотечних райони з центрами в наукових б-ках. Кожен із цих центрів, разом із б-ками свого району, розроблятиме план роботи, розподілятиме роботу й керуватиме нею. Бібліографія продукційних сил України повинна описувати літературу про: природу і природні ресурси України, сільське господарство, с.-г. промисловість і техніку, людину. Систематизування бібліографічних матеріалів може проводитися по детальніших рубриках, в залежності від практичних потреб споживача бібліографічної продукції. У доповіді визначено організаційні заходи для створення в наукових б-ках України краєзнавчих книжкових осередків: 1) скликати (Укрголовнаука) краєзнавчу нараду наукових бібліотек України, яка ухвалить схему бібліотечних краєзнавчих районів України з центрами в кожному районі, а також принцип організації краєзнавчих книжкових осередків і бібліографічного опрацювання краєзнавчої літератури, в першу чергу літератури про продукційні сили та народне господарство України; 2) забезпечити участь у нараді Укрдержплану, що у своїй структурі виділить місце постійному бібліографічному апарату, з яким надалі працюватимуть бібліотеки України; 3) у кожній науковій бібліотеці України ввести спеціальну посаду бібліотекаря-краєзнавця, який всебічно вивчатиме районування України, вестиме краєзнавчу роботу та підтримуватиме зв'язок з науковими бібліотеками України.

Дебати

28. ЗМІСТ дебатів на доповіді т.т. Дубровського [«Організація мережі наукових бібліотек УСРР та найближчі завдання в їхній роботі»] та Постернака [«Проблема наукових бібліотек УСРР»] // 1926. – Ч. 1. – С. 24–25.

Виступили 12 доповідачів, які порушували наступні питання: про завдання наукової бібліотеки; про аспірантуру; про Одеську центральну наукову бібліотеку; про Вінницьку філію ВБУ; про об'єднання бібліотеки Київського університету з ВБУ; про необхідність створення єдиного центру для наукових бібліотек. Ю. Меженко та Я. Розанов, доводили, що наукові бібліотеки не повинні займатися науково-дослідною, бібліографічною і науково-педагогічною роботою: їхня функція – упорядкування фондів і видача книжок, а бібліографічну роботу має проводити окремий бібліографічний інститут. Більшість промовців (Годкевич, Зенькович, Лісник, Козаченко, Рубінштейн) відстоювали протилежну думку. Принцип «відкритості» усіх наукових бібліотек не викликав у них заперечень, але дехто із промовців (зокрема, Вугман, Дубровський) висловлювали думку про те, що до наукових бібліотек має бути певний відбір читачів. До складу Комісії для вироблення проекту резолюцій обрано: т. т. Вугмана, Рубінштейна, Лісник, Хмельницьку.

29. ЗМІСТ дебатів [на доповідь В. Ф. Іваницького «Науково-дослідча праця в галузі книгознавства та бібліотекознавства в зв'язку з підготуванням бібліотекарів та встановленням аспірантури при наукових бібліотеках»] // 1926. – Ч. 1. – С. 39–41.

У дебатах взяло участь 12 осіб; обговорення йшло за трьома головними напрямками: зміст наукової роботи наукових б-к, обсяг цієї роботи, форми підготовки бібліотечних кадрів для наукової роботи. Перші два питання, в цілому, не викликали заперечень; більшість приєдналася до думок доповідача і лише Ю. Меженко обмежував наукову роботу бібліотеки виключно поточними процесами: складанням каталогів та частково бібліографією. Я. Розанов підкреслював необхідність працювати над більш «життєвими» питаннями, відмовитись від «академізму», систематично вивчати марксизм та матеріалізм. Найгостріші суперечки викликало питання про форми підготовки кадрів для наукових бібліотек. До складу Комісії для підготовки проекту резолюції, крім В. Іваницького, обрано М. Годкевича та Я. Розанова.

30. ЗМІСТ дебатів по доповідях т.т. Сагарди [«Науково-дослідчі завдання Всенародньої Бібліотеки України»], Рубінштейна [«Завдання наукової бібліографії на Україні»], Годкевича [«Книжкова Палата й наукові бібліотеки»], Ясинського [«Створення в наукових бібліотеках України краєзнавчих осередків і організація бібліографії продукційних сил»] та Отамановського [«Бібліографія краю («Топобібліографія»)], як одно з основних завдань наукової книгозбірні, та організація топовібібліографічної праці на Україні»] // 1926. – Ч. 1. – С. 82–84.

В обговоренні доповідей взяли участь 22 особи. Основну увагу було зосереджено на питаннях: про головне завдання Книжкової палати; про централізацію каталографічної роботи; про першочергове завдання бібліографії в Україні; про обсяг і характер бібліографічної роботи наукових бібліотек та їхню участь у плановій бібліографічній роботі всеукраїнського масштабу; про утворення центру для координації бібліографічної роботи наукових бібліотек та різних бібліографічних установ; про топовібібліографію. Розходження в думках про

обсяг і характер бібліографічної роботи саме наукових бібліотек було найгострішим. Зокрема, Ю. Меженко зовсім відкидав право наукових бібліотек проводити науково-бібліографічну роботу, інші (Д. Балика, Б. Борович) – також вважали, що ця робота може здійснюватися на базі бібліотеки, але не бібліотекою; ці доповідачі залишали за бібліотеками тільки бібліографію рекомендаційну, бібліографію рецензій, т. зв. «щоденну» бібліографію. Однак були й такі (Сімановський, Зенькович, Постернак, Годкевич та ін.), хто обстоював думку, що наукові бібліотеки повинні проводити бібліографічну роботу в повному обсязі. До складу Комісії для підготовки проекту резолюцій на доповіді про бібліографію, крім п'ятьох доповідачів, обрано: Комарова, Постернака, Іванченка, Балику, Дубняка, Вугмана, Сімановського; для вироблення резолюції про видання друкованих каталожних карток – Годкевича, Виноградова, Іванченка, Козловського, Петруня, Рожка та Фрідьєву.

31. ЗМІСТ дебатів [по доповіді Д. А. Балики «Активізація роботи в наукових бібліотеках» та Я. С. Розанова «Зв'язок між науковими та політосвітніми бібліотеками»] // 1926. – Ч. 1. – С. 100–101.

У дебатах по доповіді Д. Балики висловлено думки, що доповідач накреслив такі принципи роботи наукової бібліотеки, за яких майже стирається різниця між бібліотекою науковою й політосвітньою (Б. Борович). Зазначалося, що рекомендаційна та критична бібліографія не під силу бібліотекам (А. Виноградов). По доповіді Я. Розанова зазначено, що його думки про те, що наукові бібліотеки нібито не проводять ніякої політосвітньої роботи є безпідставними. Як приклад, наводилась діяльність ВБУ, яка своєю політосвітньою діяльністю випереджає політосвітні бібліотеки (В. Дубровський). Кілька промовців (Н. Фрідієва, Д. Їгудесман) підкреслювали важливість зв'язку між науковими й політосвітніми бібліотеками. Викликала заперечення думка Я. Розанова, що обов'язковий примірник СРСР не потрібний політосвітнім бібліотекам, а також те, що необхідно розвантажити політосвітні б-ки від підручників. До складу Комісії для вироблення резолюції на доповіді Я. Розанова та Д. Балики обрано: Б. Боровича, А. Виноградова, І. Вугмана, Д. Їгудесмана та С. Рубінштейна.

32. ЗМІСТ дебатів [по доповідях Б. О. Боровича «Класифікація книг в наукових бібліотеках и предметный каталог» та В. О. Козловського «Реальні каталоги в наукових бібліотеках»] // 1926. – Ч. 1. – С. 119–121.

Відбувся обмін думок про доцільність співіснування в б-ках систематичного та предметного каталогів. Було розкритиковано організаційні форми, які застосовує Б. Борович у предметному каталозі Центральної державної бібліотеки ім. Короленка в Харкові. У промові А. Чаплигиної прозвучала думка, що предметний каталог може слугувати лише доповненням до систематичного, не маючи самостійного значення. Прихильники предметного каталогу зазначали, що систематичний каталог віджив своє, і його не повинно бути в сучасній бібліотеці, їхні опоненти відстоювали думку, що обидва каталоги однаково потрібні. Абсолютні «предметники» (Б. Борович, Д. Балика), посилаючись на А. Ка-

лішевського, заявляли, що навіть американські бібліотеки зрікаються десятикової системи, і стверджували, що в своїй статті: «Систематический и предметный каталоги» (Библиотечное Обозрение, 1925, кн. 1) А. Калішевський рішуче засуджує систематичний каталог як апарат, що перестав відповідати вимогам життя. Більшість промовців (А. Виноградов, С. Постернак, І. Вугман) зазначали, що потрібна особлива обережність у вирішенні питання співвідношення і доцільності існування систематичного та предметного каталогів; підкреслювалось, що Бібліотечний з'їзд РСФРР в Москві в грудні 1924 р. не зміг вирішити питання доцільності створення предметного каталогу, оскільки не було вироблено методик створення і не з'ясовано загальних перспектив його розвитку.

33. ЗМІСТ дебатів [по доповіді В. О. Козловського «Єдина каталографічна інструкція»] // 1926. – Ч. 1. – С. 127.

Дискусії по суті порушених у виступі питань не було. Висловлено побажання щодо правопису в картках на твори українською та російською мовами. Наголошено на тому, що труднощі виникають у бібліотекаря, коли йому доводиться упорядковувати за алфавітом твори різними мовами: заводити два каталоги (один для української та російської мов, другий – для латиниці) чи три (щоб виділити в осібні ряди твори українською, російською та іноземними мовами); чи взагалі один каталог, у якому було б скомбіновано всі абетки. Це питання запропоновано вирішувати не тільки в межах бібліотек (бо справа правопису перебуває в компетенції Академії наук); до вирішення питання правопису й абеткового розташування в каталогах запропоновано долучити, крім бібліографів та бібліотекарів, ще й мовознавців.

34. ЗМІСТ дебатів [по доповіді С. Л. Рубінштейна «Постачання літератури науковим бібліотекам» та співповіді М. В. Рожка «Постачання літератури ВУЗівським бібліотекам»] // 1926. – Ч. 1. – С. 132–133.

При обговоренні доповідей було наголошено на необхідності створення в Україні декількох бібліотечних осередків, на зразок державних книгосховищ, які у повній мірі були б укомплектовані необхідною літературою. Основним джерелом поповнення цих закладів має бути обов'язковий примірник, іншим – закупівля іноземної літератури (слід заповнити прогалини в бібліотеках за минулі часи, особливо за період з 1914 року). Щоб забезпечити потреби читачів-науковців, пропонується виписувати не менше 5–6 назв закордонних періодичних видань із кожної дисципліни. До складу Комісії для вироблення проекту резолюції, крім доповідачів, обрано С. Постернака.

35. ЗМІСТ дебатів [по доповіді А. І. Козаченка «Про утворення Державного Книжкового Фонду УСРР»] // 1926. – Ч. 1. – С. 135–136.

Промовці зазначали, що в бібліотеках знищують книжки, які вважають «макулатурою» тільки через те, що їх не використовують, хоча серед них є багато цінних. Представник Укрнауки запропонував встановити охорону книги законодавчим актом, поклавши цю функцію на Комісію для охорони природи та матеріальної культури, а технічне виконання доручити Книжковій палаті та науковим бібліотекам. Також висловлено думку про необхідність створення то-

вариства друзів книги. Визнаючи потребу створення ДКФ, промовці зазначали, що доповідь А. Козаченка не містить конкретного плану, і підкреслювали, що від створення Державного фонду не повинні постраждати інтереси наукових бібліотек – необхідно точно зазначити в резолюції, з яких саме бібліотек не можна відбирати літературу. До складу Комісії для вироблення резолюції, крім доповідача, обрано: Б. Боровича, А. Виноградова, В. Іваницького, С. Рубінштейна та Е. Стебельського.

36. ЗМІСТ дебатів [по доповіді Ф. С. Лісник «Наукова організація праці в наукових бібліотеках»] // 1926. – Ч. 1. – С. 139–140.

У дебатах було зосереджено увагу (А. Виноградов) на тому, що в доповіді не розкрито різниці між принципами НОП на Заході й СРСР, адже в Радянських республіках НОП – це не лише максимальне підвищення виробництва, а й збереження робочої сили; запроваджуючи НОП, слід пильно дотримуватись Кодексу Законів про працю й берегти здоров'я працівників бібліотек. До складу Комісії для вироблення резолюції, крім доповідачки, обрано: В. Іваницького, Л. Гельфанда та С. Рубінштейна.

37. ЗМІСТ дебатів [по доповідях Я. Л. Маяковського «Система посад у наукових бібліотеках, їх номенклатура й тарифікація» та М. Т. Хохла «Унормування робочого дня в наукових бібліотеках та відпусток для співробітників цих бібліотек»] // 1926. – Ч. 1. – С. 150–153.

Зокрема, обговорювалася доцільність застосування терміну «учений бібліотекар» та необхідність поділу на 4 розряди. Замість номенклатури, запропонованої доповідачем, один із опонентів висловив пропозицію подати тільки назви посад, відкинувши назву «бібліотекар»; другий – залишити назву «бібліотекар» тільки для керівника б-ки, а для інших наукових бібліотекарів вживати вузівські назви – «асистент» та «лаборант»; третій пропонував для вищої категорії співробітників бібліотеки назву «учений бібліотекар-керівник», а для середнього бібліотечного персоналу, замість назв «бібліотекар 1-го розряду», «бібліотекар 2-го розряду – «помічник бібліотекаря». Представник Укрнауки РСФРР поінформував про систему посад у РСФРР, де на чолі наукової бібліотеки стоїть «головний бібліотекар», тільки в найбільших – «директор»; у деяких і помічника директора називають «головний бібліотекар». Класифікується «головний бібліотекар» як професор. Далі йдуть: «бібліотекар» – класифікується як доцент – 120 крб.; «помічник бібліотекаря» – прирівнюється до посади вчителя – 80 крб.; є ще «наукові співробітники» та «технічні співробітники». Усі промовці підтримали думку про те, що наукові співробітники та бібліотечні працівники повинні мати відпустку терміном 2 місяці. До складу Комісії для вироблення резолюції, крім доповідачів, обрано: А. Альховську, Б. Боровича, І. Вугмана, В. Дубровського та Ф. Петруня.

38. ЗМІСТ дебатів [по доповіді А. К. Виноградова «Всесоюзна Библиотека им. Ленина»] // 1926. – Ч. 1. – С. 167.

У дебатах було висловлено думки, що Ленінська бібліотека свої всесоюзні завдання зможе виконати лише у співпраці з національними бібліотеками

всіх союзних республік. Як всесоюзна установа, вона повинна перебувати у підпорядкуванні всесоюзних органів, а не органів РСФРР. Водночас при бібліотеці повинен існувати колективний орган – Рада з представників союзних республік, які могли б збиратися на сесії. Беручи до уваги, що доповідь мала лише інформативний характер, Конференція ухвалила прийняти доповідь А. Виноградова до відома й резолюції не виносити.

Резолюції

39. ДОДАТКОВІ резолюції конференції // 1926. – Ч. 1. – С. 170–172.

Було прийнято резолюції: 1) про делегацію на Всесвітній бібліотечний конгрес; 2) про друкування праць Конференції; 3) про щорічні конференції наукових бібліотек та бібліографічних установ УСРР; 4) про всесоюзні конференції наукових бібліотек та бібліографічних установ; 5) про подяку Укрнауці.

40. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповідь т. Дубровського [«Організація мережі наукових бібліотек УСРР та найближчі завдання в їхній роботі»] // 1926. – Ч. 1. – С. 26–27.

Перед науковими бібліотеками на нараді було поставлено три основні завдання (крім загальної та політосвітньої роботи): бути основними державними книгосховищами республіки; проводити науково-бібліографічну і науково-дослідну роботу в галузі бібліотекознавства та книгознавства; готувати в аспірантурі наукових працівників у галузі бібліотекознавства, бібліографії і книгознавства. Прийнято рішення про необхідність утворення в Катеринославі (нині – Дніпропетровськ), як великому індустріальному центрі УСРР, наукової б-ки; про переведення на держбюджет Вінницької філії ВБУ та Одеської Української бібліотеки ім. Т. Шевченка й передачу останньої у підпорядкування Укрнауки.

41. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповідь т. Постернака [«Проблема наукових бібліотек УСРР»] // 1926. – Ч. 1. – С. 27–29.

Конференція ухвалила: доручити науковим бібліотекам розробку та популяризацію проблеми наукових бібліотек і бібліотекознавчих наук; з метою координування роботи бібліотек утворити єдиний регулюючий центр при Укрнауці; готувати кадри висококваліфікованого наукового та спеціально-бібліотечного персоналу для наукових бібліотек; планово доукомплектувати всі наукові бібліотеки; розвивати їх видавничу діяльність; включити будівництво спеціальних приміщень для бібліотек до планів будівництва НКО; забезпечити достатню матеріальну базу; науковий персонал бібліотек прирівняти до наукового персоналу вищих навчальних закладів.

42. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповідь т. Іваницького [«Науково-дослідча праця в галузі книгознавства та бібліотекознавства в зв'язку з підготуванням бібліотекарів та встановленням аспірантури при наукових бібліотеках»] // 1926. – Ч. 1. – С. 41–42.

Організувати при головних бібліотеках Укрнауки інститут аспірантури для підготовки бібліотекарів вищої кваліфікації та курси для бібліотечних працівників, забезпечивши їм відповідну матеріальну базу; покласти в основу

організації інституту загальні правила аспірантури, ухвалені Наркомосвітою України, пристосувавши їх відповідно до завдань і умов підготовки бібліотекарів вищої кваліфікації; підготовку аспірантів у галузі книгознавства покласти на УНІК.

43. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповіді т.т. Сагарди [«Науково-дослідчі завдання Всенародньої Бібліотеки України»], Рубінштейна [«Завдання наукової бібліографії на Україні»], Годкевича [«Книжкова Палата й наукові бібліотеки»], Ясинського [«Створення в наукових бібліотеках України краєзнавчих осередків і організація бібліографії продукційних сил»] та Отамановського [«Бібліографія краю («Топобібліографія»)], як одно з основних завдань наукової книгозбірні, та організація топобібліографічної праці на Україні»] // 1926. – Ч. 1. – С. 84–88.

Основним завданням бібліографічної роботи в Україні визнано складання українознавчого бібліографічного репертуару з визначенням його складових частин та створення спеціальної комісії при Укрнауці для розроблення проекту підготовки УБР. Визнано за невідкладне завдання забезпечити своєчасне видання органу державної бібліографії УСРР – «Літопис українського друку» та бібліографічних робіт усіх бібліографічних установ УСРР. Визначено головні потреби всіх наукових бібліотек, зміст та форми їхньої роботи. Запропоновано від імені Конференції звернутися до Всесвітнього бібліотечного Конгресу з пропозицією порушити питання про відновлення перерваного світовою війною інтернаціонального видання бібліографії наукової літератури та просити УАН звернутися до всіх академій і наукових установ усього світу з відповідною пропозицією.

44. РЕЗОЛЮЦІЯ про видання друкованих каталожних карток // 1926. – Ч. 1. – С. 88.

Визначено основні елементи, які повинні бути на друкованих каталожних картках; підкреслюється необхідність пропаганди переходу від кустарних способів каталогізації до централізованої каталогізації.

45. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповідь т. Балики [«Активізація роботи в наукових бібліотеках»] // 1926. – Ч. 1. – С. 101–103.

Визначено основні завдання, що стоять перед науковими бібліотеками та методи активізації бібліотечної роботи в них: організацію постійної, за принципами рекомендаційної й «критичної» бібліографії, довідково-бібліографічної роботи; виставки книжок, журналів; організацію науково-дослідної роботи; участь у методичній та організаційній роботі міського бібліотечного об'єднання; вивчення читача й питань читання; участь у роботі Держвидаву. Також визначено основні завдання для українознавчої і краєзнавчої роботи в наукових бібліотеках.

46. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповідь т. Розанова [«Зв'язок між науковими та політосвітніми бібліотеками»] // 1926. – Ч. 1. – С. 103–104.

У резолюції зазначено, що всі бібліотеки УСРР мають одну спільну мету – сприяти економічному й культурному зростанню країни і відрізняються лише об'єктом своєї діяльності, а через те – формами та методами обслугову-

вання. З-поміж різних форм співпраці наукових і політосвітніх бібліотек особливу увагу зосереджено на спільній роботі в місцевих бібліотечних об'єднаннях; перегрупованні фондів, що потрапили до політосвітніх бібліотек не в плановому порядку і не відповідають завданням бібліотеки; комплектуванні згідно з завданнями кожної бібліотеки; організації довідково-бібліографічної роботи в наукових бібліотеках, яка задовольнятиме вимоги читачів політосвітніх б-к; можливості переведення читачів із одних б-к в інші, відповідно до їхньої підготовки та інтересів.

47. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповіді т.т. Боровича [«Классификация книг в научных библиотеках и предметный каталог»] та Козловського [«Реальні каталоги в наукових бібліотеках»] // 1926. – Ч. 1. – С. 121.

На конференції зазначено, що роботу зі складання предметного каталогу повинні вести лише бібліотекарі з відповідною підготовкою; необхідно створювати підручники та методичні рекомендації з техніки його складання. У бібліотеках, що мають систематичний каталог, визнано за доцільне користуватися також предметним каталогом. Для обліку й об'єднання роботи над складанням предметного каталогу визнано за необхідне організувати спеціальні Комісії при бібліотечних об'єднаннях.

48. РЕЗОЛЮЦІЯ [на доповідь В. О. Козловського «Єдина каталографічна інструкція»] // 1926. – Ч. 1. – С. 127–128.

Підкреслено необхідність розроблення правил каталогізації, які мають стати обов'язковими для бібліографічного опису, а також для використання в усіх бібліотеках України. Ця єдина інструкція повинна точно вказувати, які елементи належать до бібліографічного опису, які – до повного бібліотечного, і які скорочення допускаються в тих випадках, коли для певних типів бібліотек визнано за потрібне вести спрощену каталогізацію. В основу єдиних правил книгоопису запропоновано покласти англо-американську інструкцію, пристосовуючи її принципи до наших бібліографічних і культурно-історичних особливостей та до властивостей української й російської мов. Постановили звернутися з проханням до Укрнауки створити спеціальну наукову комісію та доручити їй розробку єдиних правил каталогізації.

49. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповіді т.т. Рубінштейна [«Постачання літератури науковим бібліотекам»], та Рожка [«Про постачання літератури ВУЗівським бібліотекам»] // 1926. – Ч. 1. – С. 133–134.

На конференції визнано за необхідне: виділяти значну суму грошей на заповнення прогалин у науковій літературі, які утворилися в наукових бібліотеках за час війни й революції; на поповнення бібліотек України новою закордонною науковою літературою виділяти достатню кількість коштів, які мають витратитися за спільним планом (для уникнення дублювання); усі великі наукові бібліотеки України мають отримувати всесоюзний обов'язковий примірник.

50. РЕЗОЛЮЦІЯ [на доповідь А. І. Козаченка «Про утворення Державного Книжкового Фонду УСРР»] // 1926. – Ч. 1. – С. 136–137.

Щоб забезпечити комплектування наукових бібліотек літературою, необ-

хідною для їхньої роботи, запропоновано створити єдиний Державний книжковий фонд УСРР, призначенням якого є: утворення спеціального фонду для планового безкоштовного постачання літератури; централізований книгообмін. Утворити при Укрнауці спеціальний орган за участю представників головних наукових установ, який здійснюватиме систематичне виявлення книжкових матеріалів, що повинні увійти до ДКФ, та вживатиме заходи для їхньої охорони й доцільного використання. На Конференції визнано за необхідне видання спеціального декрету, який оголосив би книжки, що належать до ДКФ, безпосереднім майном Республіки із заборonoю їх продажу, обміну окремими установами; зобов'язав би всі установи, що мають книжки, належні до ДКФ, подавати загальні відомості про них до Центрального органу; заборонив би вилучення книжок без участі представника цього органу. Запропоновано утворити Всеукраїнське товариство друзів книги; надати українській Книжковій палаті право додатково одержувати обов'язкові примірники творів друку для утворення ДКФ.

51. РЕЗОЛЮЦІЯ [на доповідь Ф. С. Лісник «Наукова організація праці в наукових бібліотеках»] // 1926. – Ч. 1. – С. 140.

Першочерговими проблемами конференція вважає: стандартизацію типів наукових бібліотек та встановлення при Укрнауці єдиного центру, виключно для наукових бібліотек; утворення при окремих бібліотеках активних осередків для раціоналізації роботи; пропаганду НОП у бібліотеках; централізацію статистичної звітності; встановлення норм та обліку процесів праці; визнання бібліотечної роботи за спеціальну професію, що вимагає спеціальних знань, а також певних фізичних та психічних здібностей.

52. РЕЗОЛЮЦІЯ на доповіді т. т. Маяковського [«Система посад у наукових бібліотеках, їх номенклатура й тарифікація»] та Хохла [«Унормування робочого дня в наукових бібліотеках та відпусток для співробітників цих бібліотек»] // 1926. – Ч. 1. – С. 153–159.

Беручи до уваги науковий характер роботи частини персоналу наукових бібліотек та її шкідливі аспекти, Конференція визнає за необхідне встановити такі норми робочого дня: для наукового персоналу – 24 год. на тиждень; для середнього спеціально-бібліотечного персоналу – 30 год.; для технічного бібліотечного персоналу – 36 год. На співробітників наукових бібліотек належить поширити всі ті положення про службу, пенсії та ін., які встановлено для співробітників вищих навчальних закладів, наукових та освітніх установ, відповідно до посади того чи іншого співробітника наукової бібліотеки. Поширити вищезазначену тарифікацію, тривалість робочого дня та профвідпустки та інші положення на співробітників бібліографічних установ.

53. РЕЗОЛЮЦІЯ [на доповідь Ю. О. Меженка «Про перепис бібліотек УСРР»] // 1926. – Ч. 1. – С. 168.

На конференції було схвально прийнято ідею обліку бібліотек і запропоновано УНІКу розробити анкету, придатну для всіх типів бібліотек. Також було визнано можливим з метою спрощення роботи і для економії сил та засобів здійснити перепис бібліотек під час всесоюзного перепису 1926 р.

Науково-дослідна робота

54. САГАРДА М. І. Науково-дослідчі завдання Всенародньої Бібліотеки України / М. І. Сагарда // 1927. – Ч. 2. – С. 26–53.

Автор розглядає думки різних науковців стосовно змісту і завдань бібліотекознавства. Теорія авторитетних німецьких дослідників визначає бібліотекознавство (*Bibliothekswissenschaft* або *Bibliothekswissenschaften*) як науку, що охоплює проблеми: письма (від найдавніших ідеограм через питання палеографії й раннього друку до найновіших і найвищих досягнень друкарської техніки); книги (її форм та оздоблення, опису, поширення – від папірусних сувоїв до найновіших виробів книжкової продукції та найновіших форм книжкової торгівлі); бібліотек (від глиняних табличок Куюнджика до сучасних книгосховищ). Інших поглядів дотримується «Русское Библиографическое Общество при Московском Университете» (де функціонують комісії бібліології, бібліотекономії, бібліотехніки), яке вважає своїм обов'язком вивчати всі питання, пов'язані з книгою: бібліографію, бібліотечну, видавничу й книготорговельну справу. За цією теорією бібліографія охоплює всі ті дисципліни, що за попередньою схемою об'єднуються в бібліотекознавстві. Російські дослідники (М. Лісовський, А. Ловягін, М. Куфаєв, М. Ульянінський, М. Щелкунов) об'єднують історію книги, бібліографію, бібліотекознавство, книготорговельну й видавничу справу, бібліопсихологію, теорію книгознавства в книгознавстві. Автор також визначає обсяг бібліографічних завдань ВБУ, найголовнішим серед яких є створення українського бібліографічного репертуару. Він цитує висловлювання Л. Троповського та М. Куфаєва з приводу проблеми методології в різних видах і формах бібліографії, розглядає статтю В. Банка «О научной деятельности библиотек и их работников», в якій наголошено, що бібліографічна робота становить неодмінну частину наукової діяльності бібліотек. Розглядається досвід бібліографічної роботи національних бібліотек Італії, Німеччини, Швейцарії та бібліотечних асоціацій різних країн. Підсумовуючи важливі події в науковому житті ВБУ, автор вважає найголовнішим створення Науково-дослідної комісії бібліотекознавства та бібліографії (НДКБ) і проведення Першої Конференції наукових бібліотек УСРР. У підготовці питань до Конференції, у плануванні й проведенні її роботи виявилася своєчасність і доцільність організації згаданого науково-дослідного осередку. НДКБ має три основні функції: 1) науково-організаційна – об'єднувати, координувати, планувати, керувати й стимулювати наукову роботу всіх відділів ВБУ; 2) науково-педагогічна – готувати нові кадри наукових дослідників і викладачів та кваліфікованих бібліотекарів і бібліографів; 3) науково-дослідна – шляхом індивідуальної і колективної діяльності проводити науково-дослідну роботу.

Див. також № 9, 29, 30, 42, 43, 42.

Бібліотечна статистика

Див. № 10, 16, 53.

Підготовка кадрів

55. БІБЛІОТЕЧНІ курси в Києві : план праці // 1927. – Ч. 2. – С. 112–113.

План розраховано на два роки навчання. Перший рік передбачає засвоєння 13 наукових дисциплін, другий – 12.

56. ІВАНИЦЬКИЙ В. Ф. Підготування наукових бібліотекарів і взагалі наукових робітників у галузі бібліотекознавства та бібліографії / В. Ф. Іваницький // 1927. – Ч. 2. – С. 93–102.

На думку автора, фахівець повинен бути в курсі загального напрямку розробки й сучасного стану бібліотечних дисциплін та вести індивідуальну наукову роботу. На Заході існують чотири основні форми підготовки наукових працівників у галузі бібліотекознавства та бібліографії: практична робота в бібліотеці, починаючи з нижчих посад; спеціальні іспити; постійні бібліотечні школи або курси; кафедри бібліотекознавства або бібліотечні факультети при університетах. У ВБУ запропонували нову форму підготовки наукових працівників – в аспірантурі, зокрема, виробили проект «Положення» про аспірантів у галузі бібліотекознавства (та книгознавства), деталізувавши й пристосували, відповідно до спеціальних завдань і умов підготовку бібліотекарів вищої кваліфікації загальне положення про науково-дослідні кафедри від 9/II 1925 р. Бібліотечну аспірантуру відкрито при головних наукових бібліотеках, функції науково-дослідних кафедр передано Радам бібліотек, які мають керувати діяльністю аспірантів.

57. КОЗЛОВСЬКИЙ В. О. Підготування та перепідготування середнього персоналу наукових бібліотек УСРР / В. О. Козловський // 1927. – Ч. 2. – С. 106–112.

Розглядаються етапи, які пройшла ВБУ в організації підготовки персоналу наукових бібліотек. Зокрема, восени 1923 р. було вирішено розпочати перепідготовку фахівців на курсах співробітників ВБУ. Крім того, в бібліотеці було створено інститут практикантів, призначений для підготовки кандидатів у бібліотечні працівники. Влітку 1924 р. при Київському бібліотечному об'єднанні створено Секцію академічних бібліотекарів. Наприкінці 1925 р. Президія НДКБ доручила виробити план бібліотечних курсів у Києві і винесла питання про підготовку бібліотекарів на обговорення бібліотечної спільноти. Після обговорення Президія постановила відкрити в Києві дворічні бібліотечні курси з підготовки кваліфікованого середнього персоналу для наукових бібліотек усіх типів. Питання про затвердження плану в цілому та, зокрема про методи навчання, викликало жваву суперечку. Дехто вважав, що курси повинні випускати бібліотекарів, які цілком опанували бібліотечну техніку; інші – наполягали на необхідності оволодіти у процесі навчання загальними, теоретичними бібліотечними знаннями та засвоїти методи роботи, особливо з читачами. План навчання із проханням виділити кошти на відкриття першого курсу 1926/27 р. було подано в липні 1926 р. на розгляд Укрнауки. Це клопотання не було задоволено через формально-бюджетні причини.

58. ПОЛОЖЕННЯ про аспірантів у галузі бібліотекознавства та книгознавства : затвердила Президія Укрнауки 3.Х.1925 р. № 4358 20. II.1926 р. № 7. § 2 // 1927. – Ч. 2. – С. 103–105.

Для підготовки наукових співробітників у галузі бібліотекознавства, бібліографії та книгознавства визнано за необхідне створити при головних наукових бібліотеках України та УНІКу Інститут аспірантури, який входить до складу Науково-дослідчого відділу ВБУ. Представлено план науково-підготовчої роботи аспірантів, правила прийому до аспірантури, термін їх навчання та вимоги до професійної підготовки.

Див. також № 9, 15, 37, 52.

Бібліотечна мережа. Окремі бібліотеки

Наукові бібліотеки

59. ПОЛУЛЯХ О. І. Кабінет Бібліотекознавства В. Б. У. / О. І. Полулях // 1927. – Ч. 2. – С. 114–117.

У 1923 р. із загального фонду ВБУ було виділено книжки з питань бібліотекознавства та книгознавства та утворено окремий відділ, що мав бути підручною бібліотекою для співробітників ВБУ в науковій роботі. У 1925 р. створено Кабінет бібліотекознавства, який мав зібрати всю українську, російську та найважливішу іноземну бібліотекознавчу й бібліографічну літературу. Оскільки бібліотекознавство й бібліографія тісно пов'язані з іншими суміжними дисциплінами (історія книги, бібліофілія, архівознавство, друкарська справа, історія літератури, історія мистецтва, палеографія, музеєзнавство та ін.), Кабінет повинен мати основні праці з цих наук, а також довідники та енциклопедії. Для наукового дослідження бібліотечної справи, крім книг, потрібні ще й інші матеріали, що характеризують сучасне й минуле життя бібліотек і наочно демонструють різні форми та стадії бібліотечної роботи. Це – переважно речові матеріали (зразки різного бібліотечного обладнання, фотографії, малюнки, схеми, проекти, плани та ін.), що утворюють Музей бібліотекознавства. Співробітники Кабінету розписують книжки та журнали, найважливіші музейні матеріали за предметними та тематичними рубриками і складають бібліографічні покажчики на окремі теми; влаштовують виставки книг: постійні – нових надходжень та періодичні – з актуальних питань бібліотечного життя.

60. ПОСТЕРНАК С. П. Всенародня Бібліотека України – база науково-дослідної роботи УСРР / С. П. Постернак // 1927. – Ч. 2. – С. 5–25.

Автор порівнює стан науки в Україні до і після революції, наводить цифри про відсоток грамотного населення в Росії згідно перепису 1897 р., за яким український народ знаходиться на останньому місці. Розглядаючи функції ВБУ, на яку від самого її заснування було покладено два основних завдання (бути фундаментальною бібліотекою УАН і Національною Бібліотекою України), автор визначає чотири основні функції, зазначені в її статуті: 1) національно-

наукова (ВБУ – як Українська Національна Бібліотека. Статут § 1-а) – зібрати всю літературу, необхідну для вивчення України, українського народу, його культури та всіх інших народів, що живуть на терені України, тобто збирати всю літературу, друковану на Україні, а поза її межами – всю літературу українською мовою та літературу іншими мовами про Україну; 2) інтернаціонально-наукова функція (ВБУ – як Національна Бібліотека взагалі. Статут § 16) – зібрати основну всесвітню наукову літературу з різних галузей знань відповідно до обсягу й потреб науково-дослідної роботи в Україні; 3) функція Українського Бібліографічного Інституту (Статут ВБУ § 2) – здійснювати роботу з підготовки української бібліографії; 4) функція Науково-дослідного інституту бібліотекознавства (Статут ВБУ § 4). Процес організації ВБУ складається із: упорядкування фондів; книгокористування; наукової діяльності. Процес розвитку й пошуків сприяв утворенню цілої низки організаційних форм, а саме: Науково-дослідної Комісії Бібліотекознавства та Бібліографії (НДКБ), що проводить науково-дослідну, науково-педагогічну (аспірантура й курси практикантів) та науково-організаційну роботу; Відділу і Кабінету Бібліотекознавства. ВБУ виконує також функції вищої бібліотечної школи – організовує при бібліотеці аспірантуру, самокурси співробітників ВБУ, курси практикантів. З 1927–1928 рр. повинні діяти постійні дворічні бібліотечні курси для підготовки середнього бібліотечного персоналу наукових бібліотек.

Див. також № 4, 8, 15, 19, 21, 23, 25, 26, 28, 31, 38, 40, 41, 46, 49.

Бібліотеки вищих навчальних закладів

Див. № 20, 34, 49.

Політосвітні бібліотеки

Див. № 21, 31, 46, 52.

Основні напрями діяльності бібліотек

Бібліотечні фонди. Комплектування

61. ЯСИНСЬКИЙ М. Український книжний фонд Всенародньої Бібліотеки України / М. Ясинський // 1927. – Ч. 2. – С. 54–65.

Одним із головних напрямків роботи ВБУ є організація українського фонду, до якого входять рукописні книги, стародруки, книги нового видання, тобто книги XIX–XX ст. Це завдання було сформульовано в першому статуті ВБУ: «Бібліотека повинна зібрати друковані видання всіх часів, а також рукописні книги й матеріали. Предметами збирання являються ті твори, що вийшли на території України, а з-поза меж української території твори українською мовою та ті книжки, що змістом торкаються української території та її населення незалежно від часу й національності, і всі ті твори, що належать визначним авторам українцям, хоч-би вони видані були іншою мовою й змістом своїм не торкались України. До цих останніх зараховуємо також переклади, виконані українськими авторами». Саме так було сформульовано поняття «українська книга». Не менш

важливим завданням ВБУ в організації українського фонду є бібліографічна робота. ВБУ каталогізувала свої українські фонди, склала desiderata на підставі наявних показників і вимог читачів, готувала тематичні показники, але було очевидно, що силами самої ВБУ важко досягти результатів, які задовольняли б і в бібліографічному, і в методологічному аспектах. Тому стає зрозумілим, чому ВБУ в 1925 р. на першій Конференції наукових бібліотек УСРР порушила питання про потребу створити спільними зусиллями український бібліографічний репертуар. Комплектуючи свій український фонд, ВБУ готує книжкову базу для бібліографічного репертуару. Беручи активну участь у складанні репертуару, ВБУ формує бібліографічне джерело для того, щоб остаточно оформити свій український книжковий фонд та створити матеріал для бібліографічної роботи читачів і науки в цілому. У справі комплектування невідкладним є завдання складання каталогів українських фондів ВБУ, що знаходяться у різних бібліотеках (бібліотека колишньої Духовної академії, бібліотека колишнього Київського Університету та ін.); розміщення об'єднаного фонду у найкращому приміщенні; виділення певних коштів на поповнення українського фонду виданнями, яких немає у ВБУ.

Див. також № 20, 23, 34, 49.

Каталогізація. Бібліотечні каталоги і картотеки

Див. № 5, 12, 13, 32, 33, 44, 47, 48.

Бібліотечні класифікації

Див. № 5, 32, 47.

Рукописні книги, стародруки

62. ЖИТЕЦЬКИЙ Гн. П. Відділ рукописів В. Б. У. : (рукопис. кн. й б-ки, відділ рукописів ВБУ та наук. праця в відділі) / Гн. П. Житецький // 1927. – Ч. 2. – С. 66–73.

Автор подає коротку історію рукописної книги, починаючи з клинописних глиняних табличок, які Г. Лейярд знайшов у 1849–1851 рр. серед руїн Ніневії. Це були залишки бібліотеки асирійського царя Асурбаніпала. Розглядаючи історію стародавніх бібліотек Греції, Італії, Франції, автор відзначає, що в Росії і Україні рукописи з'явилися разом із християнством. Рукописні книжки зберігалися переважно в монастирських та церковних бібліотеках, а з ХІХ ст. – в університетських та шкільних і міських книгозбірнях. Рукописний відділ у ВБУ було створено в 1920 р., а через рік почали описувати та інвентаризувати відділ манускриптів ВБУ. Рукописний фонд ВБУ складається з різних частин: основної та філій – колишньої Київської духовної академії, Університету, Печерської Лаври, Софійського собору та київських монастирів. Завдання рукописного відділу ВБУ – зібрати, наскільки можливо, найцінніші і найповніші матеріали для наукової праці, насамперед – українознавства. Опрацювання рукопи-

сів, а саме: зазначення прізвищ авторів чи переписувачів і змісту рукописних книжок, авторів і адресатів листування, розтлумачення манускриптів, складання бібліографічних, бібліологічних, біографічних довідок, інформації про обставини, за яких складала рукописну книжку, писали листа, з'явився документ або інша праця – виходять за межі звичайної технічної бібліотечної роботи та вимагають наукового підходу до рукописного матеріалу. Відділ рукописів, разом із відділом стародруків ВБУ, займає важливе місце в наукових завданнях ВБУ.

63. МАСЛОВ С. І. Всенародня Бібліотека України та стародруки / С. І. Маслов // 1927. – Ч. 2. – С. 74–77.

У відділі стародруків ВБУ зосереджено друковану продукцію до початку ХІХ ст., незалежно від місця, мови або змісту видань. Стародруки сконцентровано у головному приміщенні Бібліотеки (б-р. Шевченка, 14), але багато літератури знаходиться у філіях – в бібліотеках Київського університету, Духовної академії, Києво-Печерської лаври, Софійського собору та Михайлівського монастиря; за межами Києва – у Вінницькій філії. Книжкові фонди відділу стародруків перебувають у стадії сортування та систематизації і не мають не тільки наукового опису, але й звичайного інформаційного каталогу. Відомості про стародруки, що знаходяться у філіях, можна знаходити в друкованих каталогах А. Красовського «Каталоги книг Бібліотеки Имп. Университета Св. Владимира»; А. Криловського «Систематический каталогъ книгъ библіотеки Кіевской Духовной Академії»; М. Тростянського «Систематический каталогъ книгъ Библіотеки Кієво-Печерской Лавры». У бібліотеках Університету та Духовної академії, поруч із друкованими є ще рукописні карткові каталоги, складені за абеткою; вони охоплюють увесь фонд тієї чи іншої бібліотеки. Бібліотеки Софійського собору та Михайлівського монастиря мають тільки рукописні каталоги з систематичним упорядкуванням матеріалу. Загальний недолік друкованих і рукописних каталогів полягає в тому, що стародруки в них не виокремлено із загальної маси книжкового фонду і зберігаються вони поруч із виданнями ХІХ–ХХ ст.

МБА

Див. № 24.

Наукова організація праці

Див. № 14, 15, 26, 36, 37, 51, 52.

БІБЛІОГРАФІЯ. БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

Загальні питання

64. ПОСТЕРНАК С. Бібліографія на Україні. – Бібліотечний Збірник ВБУ ч. 3 : [ред. ст.] / голова редкол., дир. ВБУ С. Постернак // 1927. – Ч. 3. – С. 5–7.

У третьому номері «Бібліотечного Збірника», що вийшов під назвою «Бібліографія на Україні», найбільше уваги приділено основній проблемі українсь-

кої бібліографії – українському бібліографічному репертуару (УБР). Враховуючи, що обсяг, методологія, межі й план складання репертуару чітко не визначено, автор пропонує: підготувати для його здійснення належну базу, залучивши увагу різних організацій, установ і державних органів; провести широку дискусію по всіх питаннях, пов'язаних із проблемою УБР; розробити конкретний план складання репертуару, методологію пов'язаних із цим процесів та з'ясувати засоби його здійснення. Значну кількість публікацій збірника присвячено рекомендаційній бібліографії. Зокрема підкреслюється, що Пленум Бібліографічної комісії УАН визнав стан рекомендаційної бібліографії в Україні незадовільним і ухвалив організувати розробку всіх її основних принципів та проблем. Історію бібліографії в Україні висвітлено у статті М. Ясинського «Головні моменти з історії української бібліографії», в якій автор дає короткий нарис цих моментів, орієнтовний список із бібліографії української бібліографії та характеристику сучасного стану й основних завдань бібліографії в Україні. У збірнику вміщено також матеріали про нещодавно утворений центральний орган бібліографії в Україні – Бібліографічну комісію Української академії наук у Києві, зокрема подано «Положення» про Комісію та резолюції її першого Пленуму.

Резолюції першого Пленуму Бібліографічної комісії УАН

65. РЕЗОЛЮЦІЇ першого Пленуму Бібліографічної Комісії Української Академії Наук // 1927. – Ч. 3. – С. 38–42. – Зміст: Бібліографія на Україні XIX–XX в.в. : резолюція на доп. М. Ясинського; Основні завдання бібліографії в УСРР : резолюція на доп.: М. Сагарди, Ю. Меженка, М. Годкевича, Д. Балики, С. Рубінштейна; План діяльності Бібліографічної Комісії УАН та її президії : резолюція на доп. С. Постернака; Анкета для первісного генерального обліку бібліографічної роботи на Україні й про Україну: додаток до доповіді про завдання й план діяльності Бібліографічної Комісії УАН; Організаційні питання : резолюція на доп. С. Постернака.

Історія бібліографії

66. ЯСИНСЬКИЙ М. І. Головні моменти з історії української бібліографії / М. І. Ясинський // 1927. – Ч. 3. – С. 8–34.

Автор розглядає головні етапи організації бібліографії в Україні XIX–XX ст.; підсумовує здобутки і досягнення; подає анований список бібліографії української бібліографії (264 назви) та характеристику сучасного стану й основних завдань бібліографії в Україні. Зокрема, проаналізовано діяльність Бібліографічної комісії Української академії наук, головне завдання якої – організувати колективними силами складання українського бібліографічного репертуару. Автор зазначає, що після праці І. Кривецького «Перша газета на Україні «Gazette de Leopold» із 1776 р.» початком бібліографії в Україні можна

вважати саме 1776 р., бо в першій газеті того року у Львові було надруковано список книжок, що призначалися на продаж.

Розглядається діяльність організацій, що займалися бібліографуванням матеріалів – Львівський Ставропігійний Інститут, який у XVIII–XIX ст. видавав каталоги своїх видань; «Одесское Библиографическое Общество при Одесскомъ Университете»; Бібліографічна комісія НТШ у Львові – видала п'ять томів «Матеріалів до української бібліографії», з яких перші три томи складає праця І. Левицького – продовження його двотомової «Галицко-Руской библиографіи», четвертий – бібліографія І. Франка, складена В. Дорошенком, а п'ятий том – це «Історична українська бібліографія 1914–1923», яку склав І. Калинович. У 1919 р. було створено Книжкову палату УСРР, а в її складі – Український Бібліографічний Інститут у Києві, першим директором якого був Ю. Ковалевський. У 1921 р. уряд затвердив новий організаційний осередок – Бібліографічний Відділ Державного Видавництва України. Далі – коротко визначено головні моменти в роботі над питаннями з теорії й методології бібліографії. Після революції було порушено питання про відмежування бібліографії від споріднених наук і визначення її місця серед найближчих книгознавчих дисциплін. Проаналізовано статті голови Одеського бібліографічного товариства проф. І. Лінниченка, працю М. Куфаєва «Книга, як поняття, і предмет науки та бібліографія, як документальна наука про книгу»; статтю М. Рубакіна «Про наукову постановку самоосвіти з погляду бібліологічної психології», Д. Балики «Аналітичний та синтетичний метод вивчення читача», «Про класифікацію друків за соціальним призначенням», «Про аналітичну карточку», В. Козловського «Термінологічні уваги». Розглядається періодика книгознавчого характеру, яка задовольняла й бібліографічні потреби. Першим друкованим книгознавчим органом в Україні, який має ознаки періодичного видання, автор вважає «Известія Одесского Библиографического Общества», що почали виходити в 1911 р. Зокрема, реєстри книгознавчої української періодики подавали Л. Биковський та І. Калинович. Список книгознавчих видань журнального типу, що виходили в Радянській Україні протягом 1926 року, подано в одному з видань ВБУ разом із оглядом бібліографічної роботи. Зокрема, «Известія Одесского Библиографического Общества», що почали виходити в 1911 р., «Книжний бюлетень» – розрахований на вчителів, а тому в ньому вміщували переважно рецензії на педагогічну літературу, «Книгарь», «Книжний Вістник», «Голос Друку» (1921), «Книга» (1923), «Бібліологічні Вісті» (1923), «Літопис Українського Друку» (1924), «Нова Книга» та «Червона Преса» (1925). На Західній Україні після 1917 р. у різних містах з'являлися періодичні видання книгознавчого характеру – «Книжка» (1921), що мали на меті поширювати українську книжку та реєструвати поточну продукцію. У 1925 р. цю традицію продовжив «Бібліотечний Порадник». Іншого типу була «Книга», що лише в одному числі в 1921 р. вийшла у Відні, наближаючись типом видання до «Голосу Друку». У 1927 р., на зразок «Літопису Українського Друку», у Львові почали видавати «Книжник», що реєстрував українські книжки, які виходили на Західній Украї-

ні. У цьому ж році у Празі побачили світ видання: «Книголюб», в якому подаються огляди друкованих у Чехословаччині українських книжок, а також реєстри українськ видань, що виходять у межах країни; «Славянская Книга», де друкувалися праці української секції Комітету слов'янської бібліографії (м. Прага), «Бібліотечний Порадник». У 1927 р. у Празі вийшли перше й друге число «Книголюба», які видало «Українське Товариство прихильників книги», маючи у своєму складі бібліотечно-бібліографічну Комісію. Автор подає коментар до орієнтовного списку бібліографічних покажчиків, зокрема серед видань українською мовою, найбільшими працями у галузі спеціальної бібліографії називає: «Українську драматургію» М. Комарова, «Показчик до української соціалістичної й комуністичної літератури» і «Українську історичну бібліографію» І. Калиновича. У ділянці бібліографії, що змістом торкається України в цілому, найбільше представлено історичну галузь (праці акад. Д. Багалія, П. Клепацького, Д. Дорошенка), але ці дослідження здебільшого історіографічного, а не бібліографічного характеру. Далі йде бібліографія мови і українського друкарства (І. Огієнко). Відмічено також праці акад. П. Тутківського з с.-г. бібліографії та мапознавства, Б. Грінченка й М. Сумцова з етнографії, матеріали до бібліографії історії української літератури в дослідженні С. Єфремова. Персональну бібліографію представлено найкраще. Так, у 1926 р. вийшли праці з історії української літератури М. Плевака, де автор часом подає матеріали про менш відомих письменників. Друга ознака персональної бібліографії останнього часу – видання, подібні до бібліографічних словників (праці М. Плевака, покажчики членів «Плугу»), а також починають з'являтися колективні бібліографії (покажчики «Плугу», «Вапліте», праці співробітників УАН та ін.).

Див. також № 68.

Види бібліографії

Національна бібліографія. Український бібліографічний репертуар

67. МАКСИМЕНКО Ф. П. Межі етнографічної території українського народу / Ф. П. Максименко // 1927. – Ч. 3. – С. 65–90.

Щоб здійснювати бібліографічну роботу, предметом дослідження якої є певний народ, необхідно спочатку точно визначити межі географічної території, на якій він проживає. У статті розглядається, як різні дослідники в українознавчій та слов'янознавчій літературах визначають межі української етнографічної території; подано бібліографічний покажчик літератури про етнографічні межі українського народу. Етнографічною територією українського народу є територія, на якій українці складають серед сільського населення абсолютну більшість (понад 50%), або відносну (менше ніж 50%) всього населення, але більше ніж іншої народності. Такі погляди мають більшість дослідників (Рудницький, Кордуба, Дурново, Кошовий). Інші погляди мають Білімович (зараховує до цієї території місцевості з абсолютною й відносною більшістю українців – і міського також, а не тільки сільського) та Русов, (до української етнографічної

території відносить місцевості лише з абсолютною більшістю українців). Критерієм для віднесення тієї чи іншої людини до певної нації, а місцевості – до певної етнографічної території, є, по-перше, мова; по-друге, певні культурно-етнологічні прикмети, форми побуту тощо; далі – самовизначення людини; у деяких випадках – певна релігія. Однак за різних обставин ці ознаки матимуть неоднакову вагу. Тому для визначення межі української етнографічної території автор пропонує використовувати дані переписів – загальних, які проводять одночасно в межах усієї держави, або спеціальних – в одній місцевості для певної мети. Всеросійський перепис 1920 р. через громадянську війну подає відомості про українців не точно, а відомості Всесоюзного перепису 1926 р. ще не опубліковано. Тому за основні джерела до визначення території українського народу й досі доводиться вважати відомості Австро-угорських переписів 1900 і 1910 рр. та Російського перепису 1897 р. Автор робить висновок, що питання про бібліографування всього, що написано про українську етнографічну територію, та того, що надруковано на її теренах, можна буде порушувати тільки тоді, коли в Україні авторитетна установа чи особа складуть мапу української етнографічної території великого масштабу, з чіткою етнографічною межею, незалежно від меж адміністративного районування, з нанесеними пограничними поселеннями, та зведений список українських населених пунктів, розташованих за межами українського етнографічного масиву.

68. МАСЛОВ С. І. Обсяг та план українського бібліографічного репертуару XVI–XVIII в.в. / С. І. Маслов // 1927. – Ч. 3. – С. 60–64.

Автор зазначає, що поняття українського бібліографічного репертуару різними науковцями трактується по-різному. Якщо брати до уваги тільки друковану продукцію, то український бібліографічний репертуар загалом – це повний список видань, що вийшли за весь час існування друку на території, де проживає український народ. Цей етнографічно-територіальний принцип є найпростішим та найчіткішим, а тому й науково доцільнішим для проведення роботи. Інші принципи, на думку автора статті, – походження автора, змісту, мови накладають на дослідника складні, часом неможливі для виконання завдання й заплутують схему бібліографічного репертуару в міжнародному масштабі. Реєстрацію та опис видань XVI–XVIII ст. розпочато у XVIII ст. Протягом XIX – початку XX ст. російські, польські та українські бібліографи підготували низку цінних бібліографічних видань, на підставі яких можна з'ясувати обсяг досягнень видавництва: В. Сопікова, J. Lelewel'a, П. Кеппена, А. Jocher'a, І. Сахарова, М. Максимовича, І. Каратаева, П. Пекарського, В. Ундольського, К. Estreicher'a, О. Родоського, Т. Wierzbowsk'ogo, В. Срезневського, А. Бема та ін. Український бібліографічний репертуар XVI–XVIII ст. повинен мати дві форми обліку друкованої продукції. Перша, попередня форма – це реєстрація стародруків, із зазначенням імені автора, зі скороченою назвою твору, із зазначенням місця й року видання та його формату. Але для наукового дослідження потрібно також скласти детальний науковий опис на зразок румунської бібліографії *Vianu si Nodos* або опису видань елизаветинської доби В. Срезневського та

А. Бема. План розподілу матеріалу повинен бути територіально-хронологічним, як, наприклад, у праці М. Максимовича про «Книжну старину южно-русскую». Саме такий розподіл, на противагу іншим, – суто хронологічному чи, як у XII–XXVI томах «Бібліографії Польщі» Estreicher'a, абетковому – дасть наочну картину, як виникла та генетично розвивалася друкарська діяльність. Необхідно об'єднати матеріал, що належить до певної території країни (Галичина, Волинь, Київщина та ін.), далі – відокремити видання, що стосуються певного міста (Львів, Стрятин, Острог, Почаїв, Київ та ін.), потім те, що належить певній друкарні. Здійснення українського бібліографічного репертуару загалом входить до завдань Бібліографічної комісії при Українській академії наук. Щодо репертуару XVI–XVIII ст., то його складанням займається Комітет для опису українських стародруків, створений при Археографічній комісії Української академії наук.

69. САГАРДА М. І. Основні проблеми українського бібліографічного репертуару / М. І. Сагарда // 1927. – Ч. 3. – С. 43–59.

Автор наголошує, що організація бібліографічного репертуару відрізняється від організації інших типів і форм бібліографії, які повинні бути еластичними, – зміни в них на краще, як би часто вони не проводилися, лише удосконалюють бібліографічний апарат і не загрожують заплутати справу. А для бібліографічного репертуару слід розробити продуманий план, щоб у процесі роботи не довелося вносити таких поправок, які змінили б саму архітектуру і створили б лабіринт, в якому неможливо зорієнтуватися.

У своїй резолюції Перша конференція наукових бібліотек УСРР дала визначення обсягу українського бібліографічного репертуару: до УБР належить: вся друкована і рукописна література, видана на території етнографічної України; всі твори авторів-українців, незалежно від місця їхнього проживання, і література різними мовами про Україну. Конкретна деталізація цієї схеми вимагає визначення значної кількості питань, що постануть на початку роботи; насамперед необхідно: визначити етнографічно-територіальні межі основного українського бібліографічного репертуару, вирішити питання про українські островки, з точним визначенням принаймні головних із них (окремо слід поставити питання про Кубань); точно визначити зміст поняття «авторів-українців». Також слід з'ясувати, чи вся рукописна й друкована продукція повинна входити до складу українського бібліографічного репертуару, чи лише певна її частина. Якщо не вся, то що саме виділити й за якими принципами. Щоб визначити категорії, слід виходити з назви репертуару «бібліографічний» і до його складу занести лише ті категорії літературної продукції, що відповідають історично визначеному обсягу бібліографічних об'єктів, принаймні мають їх ознаки. Okремо слід розв'язати питання про ноти, коли вони мають текст, так звані «школи» із провідними вступами й пояснюючим текстом, збірки гравюр із відповідним їх змістовим текстом, атласи. На думку автора статті, до бібліографічного репертуару слід включати лише назви журналів та газет із зазначенням, коли почали виходити і коли припинили вихід, залишивши їх докладний розпис

для спеціальних робіт (що можуть виникнути у зв'язку із репертуаром як спеціальні бібліографії). В основу збирання й описування матеріалів слід покласти принцип опису *de visu*. Жодної з праць попередніх бібліографів, чи з каталогів і покажчиків не можна вливати в репертуар без перевірки, а також без змін опису відповідно до інструкції для складання репертуару. Цю роботу можна виконувати різними шляхами: а) виходити з опису фондів однієї великої бібліотеки, або кількох бібліотек, потім складати, на підставі звірки з покажчиками, списки *desiderata*, розшукувати й описувати матеріали з різних книгосховищ; б) розписувати бібліографічні покажчики і, заздалегідь склавши список, звіряти його з фондами бібліотек, поповнюючи новими даними; в) покласти в основу зведений каталог бібліотек України.

Наукова бібліографія

70. РУБІНШТЕЙН С. Л. Організація спеціальної наукової бібліографії в УСРР / С. Л. Рубінштейн // 1927. – Ч. 3. – С. 115–117.

Автор деталізує певні положення, що стосуються галузевої наукової бібліографії, викладені в його доповіді (див. № 22); наголошує на необхідності створення Бібліографічного вісника наукової літератури УСРР, який охоплюватиме книги і періодичні видання; давати заголовок кожної праці мовою оригіналу і в перекладі однією з європейських мов (німецька, англійська або французька). Бажано, крім заголовка, подавати короткі реферати або автореферати. Поряд із бібліографічним органом, що реєструє й реферує, автор пропонує створити Річник наукової бібліографії, що подаватиме ретроспективний огляд наукової літератури УСРР за минулий рік у вигляді зведених оглядів-підсумків. Для систематичного проведення роботи в галузі бібліографії спеціальної наукової літератури необхідно розробити відповідні організаційні форми і долучити до цієї роботи фахівців із різних наукових дисциплін, науково-дослідні установи та наукові товариства, плани роботи яких мають охоплювати і бібліографічну роботу.

Див. також № 22, 30.

Рекомендаційна бібліографія

71. БАЛИКА Д. А. Про рекомендаційну бібліографію / Д. А. Балика // 1927. – Ч. 3. – С. 94–114.

Основні проблеми, які розглядаються у статті: місце рекомендаційної бібліографії у системі бібліографічних знань; значення рекомендаційної бібліографії, її сучасний стан та проблеми; організаційні питання рекомендаційної бібліографії. Розглядаючи місце рекомендаційної бібліографії у системі бібліографічних знань, Д. Балика заперечує класифікацію, яку у 1911 р. зробив М. Рубакін у передмові до 1-го тому «Среди книг», визначивши 4 основні види бібліографії: 1) вичерпну, реєстраційну (за його термінологією «каталожну»);

2) рекомендаційну; 3) історичну; 4) за соціальним призначенням (за його термінологією – «психологічну»). Підкреслюючи, що М. Рубакін не говорить про топовібібліографію, біобібліографію, взагалі про спеціальну бібліографію, або про бібліографію місцеву, національну, міжнародну, автор статті зазначає, що Міжнародний Бібліографічний Інститут у Брюсселі до раніше визначених чотирьох ознак бібліографії додав п'яту – розподіл бібліографічних творів не за загальними даними (авторство, форма творів, край, предмет), а за характером праці укладача. Автор також дає посилання на статтю С. Венгерова «Наша задача», у якій накреслено такі шляхи бібліографічної праці: 1) реєстрація в «Книжной Летописи» друкованого матеріялу; 2) видання систематичних покажчиків із різних галузей наук, тобто «систематична бібліографія»; 3) спроба подавати в журналах списки нових книг із короткою характеристикою кожної книги; 4) поруч із побіжною критичною бібліографією, тобто зі списками книг із побіжною характеристикою, йде складання оглядів новин у тій чи іншій галузі знання. Крім того, у статті Д. Балака наводять основні принципи рекомендаційної бібліографії, визначені у доповіді Л. Троповського на II Всеросійському бібліографічному з'їзді, (Москва, 1926 р.): об'єктивність; компетентність; авторитетність; динамічність (співвідношення між оцінкою даної книги та раніше виданими з цього питання працями); створення єдиної системи класифікації і термінології для різних елементів оцінки соціального призначення книг (типів читачів, доступності, вартості, типів книги та ін.); належне оформлення бібліографічних праць; плановість; координація у підготовці різних бібліографічних праць для усунення паралелізму та забезпечення колективного співробітництва. Серед організаційних питань рекомендаційної бібліографії автор визначає: видання підручника бібліографії; створення журналу рекомендаційної бібліографії, який міститиме розділи практичної і теоретичної рекомендаційної бібліографії; створення бібліографічного інституту для підготовки бібліографів рекомендаційної бібліографії; організація співробітництва бібліографів та фахівців різних наукових дисциплін для розробки методології бібліографії. У своєму викладі проблем рекомендаційної бібліографії автор дотримувався поглядів А. Бема, Я. Гребенщикова, К. Дерунова, І. Жука, О. Фоміна, О. Вольценбурга, Н. Яницького.

Краєзнавча бібліографія

Див. № 17, 27, 30, 43.

Бібліографічні покажчики та списки літератури

72. БАЛИКА Д. А. Книгокористування : [бібліогр. список л-ри до курсу, близько 200 назв] / Д. А. Балака // 1927. – Ч. 2. – С. 84–92.

73. МАКСИМЕНКО Ф. П. Головніша література до питання про етнографічні межі українського народу : [бібліогр. список, 68 назв] / Ф. П. Максименко // 1927. – Ч. 3. – С. 90–93. – Список до ст. «Межі етнографічної території українського народу».

74. ЯСИНСЬКИЙ М. І. Бібліографія української бібліографії : [бібліогр. показч., 264 назви] / М. І. Ясинський // 1927. – Ч. 3. – С. 16–27. – Вміщено у ст. «Головні моменти з історії української бібліографії».

Бібліографічні організації

Книжкова палата

Див. № 7, 30, 43.

Державний книжковий фонд

Див. № 11, 35, 50.

Бібліографічна комісія УАН

75. БІБЛІОГРАФІЧНА Комісія Української Академії Наук у Києві // 1927. – Ч. 3. – С. 35–36.

Питання про створення осередку, який координував би й планував бібліографічну роботу в державному масштабі, виникло на першій Конференції наукових бібліотек УСРР у 1925 р. Укрнаука ухвалила рішення організувати комісію при Українській академії наук, розширивши її склад, функції та права. До складу комісії увійшли представники установ, які Конференція визначила у своїй резолюції, а також представники всіх відділів Української академії наук і представник Українського Марксієвського Інституту. На першому пленумі до складу Комісії також було введено представників Одеської ЦНБ, Бібліографічно-бібліотечного бюро с.-г. наукового комітету України Наркомзему УСРР, Кафедри марксизму-ленінізму при УАН у Києві. Так було організовано бібліографічний центр Радянської України, перший пленум якого відбувся в Києві 11–14 квітня 1927 р. На пленумі було розглянуто такі основні питання бібліографічного життя УСРР: «Підсумки бібліографії на Україні» – доповідь М. Ясинського; «Основні проблеми українського бібліографічного репертуару» – доповідь М. Сагарди; «Завдання бібліографії на Україні» – доповіді Ю. Меженка та М. Годкевича; «Організаційні питання рекомендаційної бібліографії» – доповідь Д. Балики; «Організація наукової бібліографії в УСРР» – доповідь С. Рубінштейна; «Завдання й план діяльності Бібліографічної Комісії УАН» – доповідь С. Постернака. По всіх цих доповідях Пленум ухвалив резолюції, розширив склад Комісії шляхом кооптації й обрав постійну президію Комісії, яка має проводити роботу між сесіями пленуму.

76. ПОЛОЖЕННЯ про Бібліографічну Комісію при Українській Академії Наук : затвердила Президія Укрнауки 20.XI.1926 (протокол № 39 § 7) // 1927. – Ч. 3. – С. 36–37.

Положенням визначено: основні завдання Бібліографічної комісії; керівні органи – пленум та президію; склад пленуму та комісії; склад президії. Всі біб-

ліографічні матеріали Комісії, зокрема зведена картотека українського бібліографічного репертуару, надходять до Всенародної Бібліотеки України.

Див. також № 65.

Науково-дослідча комісія бібліотекознавства та бібліографії

Див. № 54, 57, 60.

КНИГОКОРИСТУВАННЯ

77. БАЛИКА Д. А. Книгокористування / Д. А. Балика // 1927. – Ч. 2. – С. 78–84.

Розглядається питання про наближення книги до читача; зазначається, що завдання наукових бібліотек полягає не тільки в зберіганні книги та здійсненні реєстраційної бібліографії, а в тому, щоб розкривати її зміст, вивчати читача та керувати читанням. У зв'язку з цим розглядаються: питання бібліопсихології (психологія процесу читання та вивчення читача, його інтересів); розроблення «критичної методики читання» (la lecture); розроблення цілком нової галузі – бібліосоціології. Вчені Західної Європи та Америки також все частіше зосереджують увагу на читачеві. Р. Ladewig, F. Eichler, A. Bostwick, H. Escher показують місце читача в новій бібліотеці, зазначаючи, що на першому плані – книга, необхідна в даний момент відвідувачу, а не книга, цінна для бібліотеки. Далі у статті розглядаються різні погляди науковців (О. Ловягіна, М. Лісовського, М. Куфаєва, І. Владіславлева, М. Щелкунова, Л. Хавкіної) на систему книгознавства (книговиробництво, книгорозповсюдження, книгоопис). Українські бібліологи ще в 1922 р. виступили зі спробою розробити одну частину книгознавства, а саме: «книговживання» чи «книгокористування». Під впливом ідей «школи праці» та праць М. Рубакіна, Владіславлева, Шенбаха, Бистроня та ін. Л. Биковський намагався розробити цілком новий відділ «книговживання», наближаючись до книги з бібліологічно-філософського або соціологічного погляду. Відомий керівник Міжнародного Бібліографічного Інституту П. Отле також накреслює для бібліології інший шлях, аніж той, яким вона рухалася раніше. Наприкінці статті подано схему до курсу «Книгокористування», розроблену як програму курсу для аспірантів ВБУ.

Резюме

78. [РЕЗЮМЕ кожної статті збірника німецькою мовою] / редкол.: В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда // 1927. – № 2. – С. 120–127 ; 1927. – № 3. – С. 118–125.

II. «ЖУРНАЛ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОГРАФІЇ» (1927–1930)

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА. БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

Загальні питання

1. ЖУРНАЛ Бібліотекознавства та Бібліографії : [ред. ст.] / голова редкол., дир. ВБУ України С. Постернак // 1927. – № 1. – С. III–VIII.

Зазначається, що революція викликала потяг широких мас до знань, і у такий спосіб порушила одну з першочергових проблем – організацію бібліотечної та бібліографічної справи. Створюється мережа бібліотек різних типів; розвиваються різні форми бібліографії; утворюються бібліотечні об'єднання, проводяться наради і конференції для працівників бібліотек і бібліографічних установ. Організовується ряд науково-дослідних і науково-педагогічних установ у галузі бібліотекознавства, бібліографії й книгознавства: Українська Книжкова палата, НДК у Києві, НДКБ при Всенародній бібліотеці України, бібліографічний семінар при Одеській центральній науковій бібліотеці; аспірантура з бібліотекознавства, бібліографії й книгознавства при всіх цих трьох установах; перші бібліотечні курси для робітників наукових бібліотек при ВБУ. Оскільки розвиток жодної науки неможливий без періодичного органу, виникла потреба створення наукового періодичного видання з питань бібліотекознавства й бібліографії. У 1923 р. почали виходити «Бібліологічні вісті», що крім питань і проблем книгознавства вміщували матеріали з бібліотекознавства та бібліографії. У 1924 р. з'явився бюлетень Одеського об'єднання бібліотекарів, у 1925 р. ВБУ, разом із об'єднанням академбібліотекарів м. Києва порушили питання про утворення спільними силами й коштами періодичного органу бібліотекознавства й бібліографії. Тим часом співробітники Всенародної бібліотеки почали видавати, як сурогат друкованого органу «Бібліотечний журнал», надрукований на машинці; за 1925–1926 рр. було видано 18 чисел. У кінці 1926 р. ВБУ ухвалила рішення про видання «Журналу бібліотекознавства та бібліографії» спочатку власними силами й коштами, сподіваючись, що незабаром він перетвориться на колективний орган усіх наукових бібліотек і бібліографічних установ України.

2. КОЗЛОВСЬКИЙ В. [О.] Бібліотекознавство в УСРР за період 1917–1927 років / В. Козловський // 1928. – № 2. – С. 3–14.

Подано науковий огляд розвитку бібліотекознавства в Україні. З-поміж бібліотекознавчої літератури, яку було видано у перші роки революції, автор виділяє твори: О. Борович «Организація и веденіє небольшихъ библиотекъ» (Х., 1918); С. Сірополко «Народні бібліотеки. Організація та техніка бібліотечного діла» (Кам'янець-Поділ., 1919); Ю. Меженко «Міжнародня децимальна бібліографічна класифікація. Скорочені таблиці з абетковим покажчиком і пояснючий текст» (К., 1919); Ю. Ковалевський «Теоретичні підстави бібліографічної класифікації» (Х., 1921) та «Правила карткографії» (Х., 1923). Розглядаються

перші періодичні видання, присвячені питанням бібліотекознавства, бібліотечної справи, бібліографії та книжної справи, зокрема «Книжний вістник» – два випуски якого у 1919 р. видала ВБУ, «Книгарь» – орган критичної бібліографії (31 вип.), критично-бібліографічний журнал «Голос друку» – перший і єдиний випуск, в якому почесне місце було відведено бібліотекознавству, вийшов у 1921 р.; «Книга. Журнал літератури, критики й бібліографії» – виходив у Харкові з 1923 р. накладом Книгоспілки та припинив вихід у січні 1924 р. на 5-му випуску. У 1923 р. було засновано часопис «Бібліологічні вісті», присвячений питанням теорії книгознавства, історії книги, журналістики, бібліографії, бібліотекознавства, видавництва, друкарства, книгарства й мистецтва книги. Журнал виходить накладом українського НДКУ в Києві, починаючи з 1926 р. Коло наукових інтересів «Бібліологічних вістей» настільки широке, що він не в змозі забезпечити бібліотекознавству відповідного місця; час від часу з'являються статті переважно з питань бібліотечної техніки та вивчення читачів. Цінними є тільки огляди та хроніка бібліотечного життя в УСРР, Союзі та за кордоном. Цікавим був журнал «Нова книга», який виходив у Харкові протягом 1925 р. Він мав постійну рубрику – «Бібліотечне життя», в якій з'являлися статті й замітки з бібліотекознавства та бібліотечної справи в УСРР, Союзі та за кордоном. Результатом наукової роботи НДКБ ВБУ, створеної у 1925 р., стали випуски «Бібліотечного збірника» й «Журналу бібліотекознавства та бібліографії». Серед головних подій бібліотечного життя України цього періоду відмічено Першу Всеукраїнську нараду робітників книги (Х., 1923), Першу конференцію наукових бібліотек УСРР (К., 1925), Перший Всеукраїнський з'їзд бібліотечних робітників (Х., 1926), Всеукраїнську нараду робітників профспілкових бібліотек (Х., 1927).

3. [РЕЦЕНЗІЯ] / В. К. // 1927. – № 1. – С. 147–148. – (Бібліографія). – Рец. на кн.: Библиотечное обозрение. Кн. 1–2 / Гос. публ. б-ка. – Ленинград, 1927. – 258+1 нен. стр. Отпечатано 2000 экз. Цена 2 руб.

У рецензії розкрито зміст журналу за 1927 р., де вміщено такі розвідки й статті: О. Добиаш-Рождественська «Выставка западных часовников с миниатюрами в Публичной Библиотеке»; В. Бриліант «Каталогизация географических карт (с приложением инструкции)»; Д. Балика «Аналитический и синтетический методы изучения читательства»; М. Яницький «Deutsche Bücherei и Книжная Палата»; М. Ігнат'єв «Материал для библиографии русской библиографии». І. Полосін подає докладні відомості про Інформаційне бюро при Публічній бібліотеці ім. Леніна. Подано резолюції другої Всеросійської конференції наукових бібліотек і огляд робіт конференції, що належать перу В. Банка; М. Яницький у короткій статті підсумовує досягнення другого Всеросійського бібліографічного з'їзду. Вміщено некрологи, присвячені пам'яті Е. Балобанової та О. Ловягіна. Л. Хавкіна поділилася своїми враженнями від подорожі на ювілейний з'їзд Американської бібліотечної асоціації. В огляді В. Шішмарєва подано докладні відомості про національні бібліотеки в скандинавських країнах: Норвегії, Швеції та Фінляндії. Автор рецензії зазначає, що у порівнянні з попе-

редніми випусками у цих номерах значно розширено відділи хроніки та бібліографії, що суттєво пожвавило зміст журналу.

Конференції, наради

4. АБРАМОВИЧ П. [Н.] Другий З'їзд польських бібліотекарів і четвертий польських бібліофілів у Познані [30.05 – 2.06.1929 р.] / П. Абрамович // 1930. – № 4. – С. 82–86. – (Хроніка).

Другий з'їзд польських бібліотекарів присвячено 100-літньому ювілею бібліотеки, яку у 1892 р. заснував Е. Рачинський; її першим директором був Ю. Лукашевич. Відкрив зібрання начальник відділу бібліотек С. Демби. Було заслухано звіт О. Біркенмайера «Балянс десятилітньої праці на полі бібліотекарства і бібліографії в Польщі». Під час проведення конференції працювало три секції: наукових, освітніх бібліотек і бібліографічна. На секції наукових бібліотек заслухано доповіді Ф. Смолки й Е. Габерле «Завдання наукового бібліотекаря»; А. Лисаковського і Ю. Грича «Організаційні норми наукових бібліотек і особливо університетських». К. Добровольський у доповіді «В справі набування польськими університетськими бібліотеками закордонних публікацій» запропонував міністерству збільшити дотації університетським бібліотекам і скликати найближчим часом конференцію директорів університетських бібліотек та представників академічних сенатів³ у цій справі. Секція освітніх бібліотек заслухала доповідь Ю. Штемлера і А. Людвічака «Як бібліотекар повинен ставитися до читачів в освітніх бібліотеках» та доповіді С. Римаря і К. Журавського «Статут бібліотек гмінних⁴». На засіданні бібліографічної секції заслухано доповіді «Реєстрація поточної видавничої польської продукції» В. Віслоцького та Я. Домбровської і «Бібліографія змісту часописів» М. Дзіковського. Програма 4-го З'їзду бібліофілів складалася з доповідей: Л. Добжинської-Рибіцької (бібліотекаря Познанського т-ва приятелів наук) «Бібліофільство великопольське»; К. Майковського «Піотр Веделіцький, познанський лікар, польський бібліофіл 16-го ст.»; К. Пекарського «Характеристика польського суперекслібрису 16-го ст.»; П. Смоліка «Графічні праці Яна Буковського»; Ю. Корпала «Бібліотекарство і бібліофільство»; О. Біркенмайера «Дар кардинала Бернарда Мяцейовського для перського шаха (1604)»; Л. Залевського «Міколай Добрек, бібліофіл 16 ст.»; Ю. Кжижановського «Друки польські в Британському Музеї»; Л. Левестмана «Громадська роля бібліофільства».

5. БАЛИКА Д. А. Конференція для раціоналізації бібліотечної справи в РСФРР [18–22 груд. 1927 р., м. Москва] / Д. А. Балика // 1928. – № 2. – С. 109–115. – (Хроніка).

На конференції було обговорено доповіді: М. Сафонова та Я. Кіпермана

³ Академічний сенат – колегіальний орган вищої школи, до складу якого входять: ректор як керівник, проректор чи проректори, декани, а також виборні представники викладачів, студентського самоврядування, решти працівників вузу; у практиці вищої школи в Україні аналогічний орган називається Вченою радою вузу.

⁴ Гміна (пол. *gmina*) – найменша адміністративна одиниця в Польщі, місто, село або група сіл і міст.

«Централізація бібліотечної техніки»; І. Жука «Проект нормальних правил бібліотечного опрацювання книг»; Ю. Григор'єва «Спрощення інвентаризації книг у бібліотеках»; В. Невського «Раціоналізація праці на абонементі»; Л. Хавкіної «Індикатор і вільний доступ»; А. Покровського «Про заведення за допомогою карток БЦК предметового каталогу в бібліотеках масового користування»; І. Куніна та В. Горовіц «Охорона книг». На конференції визнано, що з елементів бібліотечної техніки раціоналізації підлягають такі її види: класифікація й авторський знак; визначення предметових слів (рубрикація) та каталогізація взагалі; формуляр книги; складання анотацій; оправа; наклеювання кишеньок; складання накладних, що замінюють собою інвентарну книгу; створення бібліотечних плакатів.

6. 25-й з'їзд спілки німецьких бібліотекарів : [відбувся 21–25 трав. 1929 р. у Кенігсберзі у зв'язку з чотирьохсотліт. ювілеєм б-ки Кенігсберз. ун-ту] / В. К. // 1930. – № 4. – С. 86–88. – (Хроніка).

Історичні та культурні передумови створення бібліотеки, а пізніше (1544) й університету висвітлено у доповіді Г. Бауера «Народня освіта та бібліотечна справа в краях Пруського Ордену»; доповідь В. Гесе було присвячено двохсотріччю Г. Лессінга. Г. Еппельсгаймер повідомив про «Новий каталог Міської Бібліотеки в Майнці», Й. Грегор виступив із доповіддю «Каталогізація театральних фондів». На з'їзді також були присутні представники радянських бібліографічних і бібліотечних установ: директор Книжкової палати РСФРР М. Яніцький та директор Бібліотеки комакадемії в Москві Г. Дерман.

7. ДЕРМАН Г. К. Перший Міжнародний Бібліотечний і Бібліографічний Конгрес у Римі – Венеції, 15–30-го червня 1929 р. / Г. К. Дерман // 1930. – № 4. – С. 74–82. – (Хроніка).

Це детальний огляд роботи важливого зібрання бібліотечної спільноти. На конгресі активно працювала секція міжнародної бібліографії, де було зачитано доповідь д-ра Грундвіга з Данії про нове видання «*Vibliotheca bibliographica internationalis*», в якій розглядається низка цінних бібліографічних довідників, що продовжують працю Ю. Петцольда. У доповіді д-ра Фравендорфера з Міжнародного аграрного інституту в Римі «Проблеми міжнародної бібліографії з погляду спеціальної бібліотеки» було розглянуто щорічну продукцію журнальних статей і наведено обчислення д-ра Бредфорда, згідно з яким щороку з'являється 1–1,5 млн статей з природничих та прикладних наук. Італійський бібліотекар М. Пінто виступив із доповіддю «*Bibliographie periodicum*», у якій було подано деякі принципи, за якими слід описувати періодичні видання для міжнародної бібліографії. Також було поставлено питання про видання «*Vibliotheca manuseriptorum nova*». На секції, де розглядалися міжнародні правила каталогізації, було зачитано доповідь д-ра Тоболки з Праги, в якій розглянуто правила каталогізації, що застосовуються у різних країнах, зокрема у Франції, Бельгії, Голландії, Данії, Норвегії, Іспанії, Італії, Польщі і Чехословаччині. На підставі цього огляду доповідач робить висновок, що немає єдиної міжнародної інструкції для каталогізації і пропонує виробити деякі зага-

льні принципи для друкованих карток на поточні видання для зведеного каталогу різних країн.

На секції з питань міжнародного значення зведеного каталогу для довідкової роботи, було висловлено сумніви щодо можливості створення єдиного зведеного каталогу для книжкової продукції всіх країн. Д-р Річардсон зі США зауважив, що в міжнародному обміні науково-бібліографічними довідками буде зроблено чималі успіхи, якщо кожна країна подбає про створення зведеного каталогу книжкових фондів своїх бібліотек – це стане важливим внеском у справу міжнародної кооперації. Доповідач ознайомив присутніх із діяльністю Бібліотеки Конгресу щодо поповнення зведеного каталогу бібліотек Північно-Американських Сполучених Штатів, який має вже понад 5 млн 700 тис. назв книжок із американських бібліотек. На його подальший розвиток та поповнення д-р Д. Рокфеллер видає субсидію у розмірі 50 тис. доларів щороку, протягом 5 років.

На секції міжнародних систем класифікації під головуванням С. Бредфорда з Англії йшла мова про пропаганду децимальної класифікації.

На секції книжкового виробництва та бібліографії обговорювали питання про погіршення якості паперу і ухвалили резолюцію з цих питань. На засіданні секції міжнародних відносин під головуванням Роланд-Марселя (Франція) було заслухано питання про міжнародний книжковий абонемент, про інформаційну роботу, про видання міжнародних путівників по бібліотеках тощо.

На конгресі було ухвалено резолюцію та новий статут «Міжнародного об'єднання бібліотечних асоціацій». Постійним секретарем у Новому об'єднанні, за пропозицією президента д-ра Колліна, було обрано директора Бібліотеки при Лізі Націй у Женеві д-ра Севенсма. На останньому засіданні Конгрес ухвалив декларацію.

Автор статті відмітив в організації з'їзду такі недоліки: було виділено лише 2 приміщення при тому, що працювало 10 секцій; своєчасно не було роздано програми з'їзду і делегати тільки випадково могли довідатись, де, коли і яка секція має засідати. З-поміж 300 учасників з'їзду було дуже мало бібліотекарів, а в організаційному комітеті їх не було зовсім; не всі секції працювали і не всі доповіді було виголошено.

8. П'ЯТА Всесоюзна Народа Книжкових Палат // 1930. – № 4. – С. 88–89. – (Хроніка).

У нараді, що відбулася 9–12 вересня 1929 р. в Баку, брали участь представники Книжкових палат усіх союзних республік. Найбільшу увагу привернуло основне питання, що розглядалось у доповіді директора УКП т. Годкевича про форми масової роботи Книжкових палат. На цю доповідь нарада ухвалила резолюцію і визнала за необхідне: восени 1930 р. скликати 1-й Всесоюзний бібліографічний з'їзд; розпочати спільне видання «Библиографии народов СССР», щорічник із окремими випусками для кожної мови, або групи мов, починаючи з матеріалів за 1928 р.; випускати нове спільне видання «Периодическая печать

СССР», що виходитиме з 1929 р. (реалізацію доручено Російській книжковій палаті); видавати щорічні статистичні огляди книжкової продукції СРСР (доручено Українській книжковій палаті); видати зведені бібліографії (за мовами) за 1926–1930 рр., 1921–1925 рр., 1917–1920 рр. і надалі публікувати матеріал кожні п'ять років.

Див. № 10, 11, 14–17, 49.

Бібліотечні асоціації

9. ГЕЛЬФАНД Л. А. На шляху до Всеукраїнської асоціації робітників наукових бібліотек : (Київська організація робітників наукових б-к) / Л. А. Гельфанд // 1927. – № 1. – С. 120–125.

У 1924 р. відбулися перші збори працівників наукових бібліотек м. Києва, на яких було обрано делегатів на 1-й Всеросійський бібліотечний з'їзд. Після з'їзду скликано міську конференцію, на якій ухвалили рішення про утворення Академічної секції об'єднання бібліотекарів академічних бібліотек м. Києва. Необхідність створення Академічної секції, організаційного відокремлення працівників наукових бібліотек залежала від багатьох причин: велика кількість академічних бібліотек у Києві; специфічність читацького складу і книжкового фонду; неоднакові умови праці різних типів бібліотек. До складу Секції увійшли співробітники 17 наукових бібліотек Києва. За час існування Секція провела 17 міських конференцій, 59 засідань бюро Секції; працювало 17 комісій для детального вирішення поточних проблем. Курси бібліотекознавства при Секції, що мали на меті підвищити кваліфікацію бібліотекарів академічних бібліотек, провели 34 заняття (68 годин). Академічна секція об'єднання бібліотекарів академічних бібліотек м. Києва працювала два роки, згодом на її основі була створена ініціативна група робітників наукових бібліотек Києва по організації Всеукраїнської асоціації робітників наукових бібліотек при ВБУ.

10. СТАТУТ асоціації робітників наукових бібліотек при Всенародній Бібліотеці України : проект : прийняла Конф. робітників наук. б-к м. Києва 28/IV–27 р. // 1927. – № 1. – С. 125–128.

Асоціація має сприяти співробітництву наукових бібліотек України для обміну досвідом, спільної розробки бібліотечних питань, поліпшення бібліотечної справи й накреслення нових перспектив у роботі. Асоціація розробляє такі питання бібліотечного життя: створення місцевих філій; вступ до республіканських, союзних і міжнародних бібліотечних об'єднань; організація і участь у з'їздах і конференціях; створення музеїв і кабінетів бібліотекознавства, організація виставок, проведення екскурсій до бібліотек; видання друкованих творів з питань наукового бібліотекознавства; проведення бібліотечних курсів, гуртків, лекцій, диспутів, консультацій для співробітників наукових бібліотек.

Див. № 6, 7, 11, 14–18.

Міжнародне співробітництво в галузі бібліотечної справи

11. МІЖНАРОДНЕ співробітництво бібліотек / В. І. // 1927. – № 1. – С. 136–138. – (Хроніка).

Питання міжнародного співробітництва б-к обговорювали в 1926 р. на Всесвітньому конгресі бібліотекарів та бібліофілів у Празі та на ювілейному з'їзді Американської бібліотечної асоціації. На Конгресі було створено спеціальну секцію з питань міжнародного співробітництва, на якій зачитано доповіді: про міжнародний обмін виданнями; про обмін дублетами; про обмін викладацьким персоналом та студентами бібліотечних шкіл, а також про «однотипність» дипломів, які видають ці школи у різних країнах; про створення єдиної системи бібліотечної статистики, що спирається на одноманітну термінологію. Крім виступів на тему окремих видів спільної роботи б-к, голова французької Спілки бібліотекарів Г. Анрію зачитав доповідь про організацію міжнародної бібліотечної комісії для координації роботи між національними бібл. асоціаціями та міжнародним інститутом інтелектуального співробітництва. Основні теми, що розглядалися на Конгресі та З'їзді: 1. Обмін бібліотекарями, асистентами, студентами та інструкторами бібліотечних шкіл. 2. Обмін виданнями. 3. Міжнародний бібліотечний абонемент. 4. Показчики до спеціальних колекцій книжок та рукописів у бібліотеках світу. 5. Видання бібліографічних посібників та книжок з бібліотекознавства. 6. Вміщення в журналах та бюлетенях статей про розвиток бібліотечної справи у різних країнах. 7. Подальша розробка децимальної класифікації Д'юї. 8. Поширення роботи з обміну книжками бібліотеки Панамериканської спілки у Вашингтоні. 9. Створення центрального інформаційного бюро з бібліотечної справи у всіх країнах. 10. Листування бібліотекарів різних країн та взаємне відвідування. 11. Організація міжнародної асоціації бібліотекарів. 12. Проведення Міжнародної бібліотечної конференції – першу буде скликано 1929 р. або 1930 р. (місце не визначено).

Бібліотечна справа за кордоном

12. ВАРНЕКЕ О. Публічні бібліотеки Англії / О. Варнеке // 1930. – № 4. – С. 20–27.

У 1924 р., з ініціативи «першого робітничого» міністра освіти Дж. Тревельяна, було засновано спеціальну комісію для вивчення стану публічних бібліотек Англії. Звіт Комісії, поданий до парламенту в травні 1927 р., дає змогу докладно ознайомитися з історичним розвитком англійських публічних бібліотек. Розвитку публічних бібліотек в Англії сприяв закон 1850 р., що надав міським радам міст із населенням понад 10 тис. мешканців право засновувати бібліотеки і впроваджувати на їх утримання спеціальний податок. Наступні закони поширили це право на всі міста. Із них найбільшу вагу мали: закон 1892 р., що значно поширив право міст засновувати бібліотеки і давав їм низку пільг, та закон 1919 р., що надав радам графств право засновувати бібліотеки по селах, де

вони були до того часу мало поширеними через обмеженість коштів у сільських громад. Звіт Комісії окремо розглядає міські та сільські бібліотеки. На чолі міських бібліотек стоять бібліотечні комітети (Library Commitee), підвладні міським радам. У статті розглядаються основні напрями роботи публічних бібліотек Англії, висвітлюються особливості роботи бібліотек різних типів: бібліотеки-філії (branch library), пункти доставки (delivery station), пересувні бібліотеки (travelling library), бібліотеки округові або бібліотеки графств (County library), сільські та міські бібліотеки.

13. ВУГМАН І. [С.] Книга та бібліотека в старому й новому Китаї / І. Вугман // 1928. – № 2. – С. 75–86.

Розглядаючи стародавню китайську книгу та бібліотеку, автор статті зазначає, що стародавній китайський бібліотекар насамперед був охоронцем державного архіву – загальнодержавного чи крайового. Сучасні бібліотеки Китаю поділено на чотири основні групи: публічні бібліотеки, так звані вільні публічні бібліотеки (free public libraries); бібліотеки громадських організацій; спеціальні бібліотеки установ і підприємств; бібліотеки вищих шкіл.

14. З ЖИТТЯ закордонних бібліотек / В. І. // 1927. – № 1. – С. 138–146. – (Хроніка). – Зміст: БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА У ТУРЕЧЧИНІ : про створення б-ки в Анкарі ; АМЕРИКА : у Торонто (Канада) відбулася чергова щоріч. конф. Американ. бібл. асоц. ; у північно-американ. Сполучених Штатах відбулася спец. конф. «кольорових» бібліотекарів, присвяч. обговоренню форм та методів роботи в б-ках для афроамериканців ; про Б-ку Конгресу ; про Американський бібл. ін-т ; про Американську бібл. шк. в Парижі ; про передачу Чиказькому ун-ту 1 млн дол. на заснування при ньому бібл. шк. ; про організацію бібл. курсів у 18-и різних містах північ. Американських Штатів ; про Б-ку одного з амер. коледжів (Wergensburg) ; про Публічну б-ку Сен-Луї ; НІМЕЧЧИНА : 1927 р. в Дортмунді відбувся ХХІІІ з'їзд Німецьких бібліотекарів ; законом від 18.03.1927 р. в Австрії встановлено іспити для одержання вищих та середніх бібліотечних посад ; про експедицію до Сінайського монастиря (1914) ; 28.05.1927 р. у Ліпську відбулась вист. мистецтва кн. ; про намір у 1928 р. в Кельні організувати міжнар. вист. період. вид. ; 5.05.1927 р. Ліпська міська б-ка святкувала 250-річний ювілей ; про системат. розстановку у Саксонській округовій б-ці ; ФРАНЦІЯ : на загальних зборах (20.IX.1926 р.) «французького комітету сучасної бібліотеки» подано нарис організації усієї бібл. справи у Франції ; Паризький ін-т інтелектуал. співроб. в 1925 р. надіслав до найбільших б-к світу анкети з питань бібліогр. інформації ; звіт Паризької нац. б-ки за 1926 р. ; про вист. «Університетський квартал (у Парижі) та студентське життя на протязі століття», влаштовану Б-кою св. Женевьєви ; АНГЛІЯ : про першу конф. англ. бібліотекарів, що відбулась у Лондоні (1877) ; На 25.IX – I.X.27 р. в Единбурзі призначено ювілейну конф. Англійської бібл. асоц. ; Англійська бібл. асоц. прийняла рішення видавати щорічні критич. огляди л-ри з бібліотекознавства ; Лондонська б-ка організувала при Гейдельберському ун-ті бібл. курси ; Libr. World зауважує, що через низькі оклади все менше висококваліфікованих чоло-

віків іде в бібліотекарі ; РІЗНІ КРАЇНИ : офіц. стат. дані 1925 р. про б-ки Чехословаччини ; про роботу Ватиканської б-ки ; про перший нац. конгрес мексик. бібліотекарів (1927) та розв. бібл. справи у Мексиці ; про подання до уряду м. Нанкіна плану організації бібл. справи Китаю.

15. З ЖИТТЯ закордонних бібліотек / В. І. // 1928. – № 2. – С. 125–130. – (Хроніка). – Зміст: АМЕРИКА : стат. дані про б-ки в Північній Америці ; звіт Б-ки Конгресу про роботу протягом 1926/27 рр. ; вихід однієї з наймонументальніших праць амер. бібліотекарів (1927) – зведеного списку серіал. вид. у б-ках США та Канади (Union List of Serials in the Libraries of the United States and Canada. – New York, 1927. – 1588 р. Ціна 75 дол.) ; голова дослід. від. генеральної електричної компанії надав інформацію про «книгу, яка говорить» ; на обговорення останньої конф. (у м. Гавана) пан-американ. союзу поставлено питання про координацію бібл. та бібліогр. роботи країн Латинської Америки з Північними Штатами ; Д. Рокфеллер подарував 2 млн дол. на організацію в Женеві при Лізі Націй міжнар. б-ки ; при коледжі Роллінса вперше в Америці засновано «кафедру книги та читання» (1926) ; у 1927–1928 рр. в 21 бібл. шк. США та Канади було зареєстровано 957 студ. (від 8 до 195 осіб у кожній) ; грудневе число «Architectural Forum» повністю присвячено питанням бібл. та музейного буд-ва, ст. ілюстровано планами та фотогр. ; АНГЛІЯ : в Единбурзі відбулась чергова конф. Англ. бібл. асоц., присвяч. її 50-річчю ; про зведений кат. лондон. б-к ; про б-ки ун-тів та коледжів Великої Британії та Ірландії ; організовано «Інститут покажчиків» (Institute of indexing), завданням якого є робота над поліпшенням якості існуючих бібліогр. покажч. ; в одному з приват. будинків у Глостерширі знайшли частину б-ки Ньютона (близько 600 тис. прим.), яку вважали втраченою ; НІМЕЧЧИНА : про заснування при нім. коміс. нормування (Deutscher Normenausschuss) спец. бібл. коміс., на чолі з дир. пруської держ. б-ки Крюсом ; стат. дані про діяльн. нім. нац. б-ки у 1927 р. ; «Bibliographie des Bibliotheks – und Buchwesens» виходитиме під назвою «Internationale Bibliographie des Buch – und Bibliothekswesen mit besonderer Berücksichtigung der Bibliographie» ; Саксонська краєва б-ка організувала вист. інкунабул до 70-річчя відомого дослідника інкунабул проф. К. Наєблер'а ; Франкфурт. China-Institut організував вист. «Книга в Китаї та книга про Китай» ; РІЗНІ КРАЇНИ : б-ка Париз. ун-ту організувала першу в історії унів. б-к Франції вист., присвяч. 300-літтю перебудови Сорбонни ; наприкінці 1927 р. фр. уряд видав низку декретів, що встановлюють нові розміри зарплати працівникам Нац. б-ки, б-к вищ. шк. та наук. установ ; «Bibliografia Fascista» оголосила конкурс (премія в 5 тис. лір) на кращий проект організації публіч. б-к Італії ; про діяльн. Коміс. економії, яку утворив центр. бібл. ком. Бельгії ; офіц. стат. дані за 1926 р. б-к Чехословаччини ; Чехословацьке м-во освіти видало циркуляр, що встановлює поняття дублет. примірника, техніку вилучення дублетів по держ. б-ках та способи їх використання ; із 1926 р. Бібл. асоц. Китаю почала видавати журн. «Library Science Quarterly», на сторінках якого обговорюватимуться різні пробл. бібліотекознавства та бібліогр. ; у Відні почав виходити

«Jüdisches Archiv» – журн., присвяч. музейній та книжк. справі євреїв ; конф. швейцар. бібліотекарів ухвалила створити звед. кат. усіх швейцар. б-к.

16. З ЖИТТЯ закордонних бібліотек / В. І. // 1929. – № 3. – С.122–130. – (Хроніка). – Зміст: про перший пленум викон. ком. Міжнар. коміс. бібліотекознавства та бібліогр. (Рим, 1928 р.) ; про збори Міжнар. ін.-ту інтелектуал. співробітництва (Париж, 1928 р.) ; АМЕРИКА : про ювілейну, п'ятдесяту конф. ALA (Американської бібліотечної асоціації) (Вест-Баден, 1928 р.) ; про книжк. вист. до 100-річчя від дня народж. Л. Толстого у Нью-Йоркській публіч. б-ці ; про стан б-к Латинської Америки ; про Другий нац. бібл. конгрес у Мексиці ; НІМЕЧЧИНА : про XXIV з'їзд Спілки нім. бібліотекарів, на якому було виголошено 13 доп. іст. й теорет. характеру ; про нормування скорочень у назвах журн. ; про звед. кат. пруських б-к ; ФРАНЦІЯ : про діяльність Паризької нац. б-ки ; про вист. мистец. книги у Парижі, яку планує 1930 р. організувати Т-во фр. митців ; РІЗНІ КРАЇНИ : про публіч. б-ки Швеції ; про Народні б-ки Бельгії ; про відкриття Бібліотеки Лувенського ун-ту (1928 р.) ; про звед. кат. швейц. б-к ; про Нац. б-ку в Китаї – представники освітньої справи в Китаї подали до Нанкінського уряду петицію про кредит в 500 тис. дол. на спорудження приміщення Нац. б-ки ; про організацію в січні 1928 р. Бібл. курсів в Болгарії для підготовки бібліотекарів для шк. б-к.

17. З ЖИТТЯ закордонних бібліотек / І. К. С. // 1930. – № 4. – С. 110–114. – (Хроніка). – Зміст : про засідання Комісії бібл. експертів Міжнар. ін-ту інтелектуал. співробітництва (Париж, 1929 р.) ; АМЕРИКА : про друкування індексів десяткової системи на картках Бібліотеки Конгресу ; АНГЛІЯ : про звед. кат. Лондон. б-к ; про нове видання кат. Британського музею ; НІМЕЧЧИНА : про бюджет Пруських держ. б-к на 1929 р. ; ФРАНЦІЯ : звіт про роботу Нац. б-ки за 1927–1928 рр. ; РІЗНІ КРАЇНИ : про Коміс. бібліогр. та бібліотекономії, засновану на сесії Бельгійської асоц. архівістів, бібліотекарів та музейних працівників ; про збереження рукописів і цінних кн. у Ватиканській б-ці ; про Нац. б-ку у Варшаві ; про Швейцарську нац. б-ку в Берні – федеральна рада затвердила і асигнувала буд-во нового приміщення ; про відкриття нового приміщення для Празької міської центр. б-ки ; про японську децимальну класифікацію ; про закінчення перебудови унів. б-ки в Токіо.

18. [РЕЦЕНЗІЯ] / В. І. // 1928. – № 2. – С. 132–133. – Рец. на кн.: A survey of libraries in the United States conducted by the A. L. A. Chicago 1926–1927. Vol. I. 316 p.; vol. II. 370 p.; vol. III. 328 p.; vol. IV. 267 p. – (Бібліографія).

Рецензується видання Американської бібліотечної асоціації «Огляд бібліотек Сполучених Штатів». Через неможливість дати резюме змісту всієї роботи (чотири томи мають 1124 стор.) автор рецензії розкриває основні теми «Огляду». Перший том присвячено адміністративній роботі публічних та університетських бібліотек; другий – інформує про допомогу бібліотеки читачеві, причому й тут окремо описуються бібліотеки публічні та університетські, зокрема, висвітлюється організація та робота абонементу, робота читальних залів та кабінетів, законодавство про бібліотеки. Третій том висвітлює організацію, мето-

ди й форми обслуговування дітей, зв'язок бібліотеки зі школою, організацію роботи бібліотечних філій, відділів, бібліотечне обслуговування сліпих та роботи шкільних бібліотек. Четвертий том присвячено питанням бібліотечної техніки: класифікації, каталогізації, ревізії книгосховища, страхуванню бібліотечного майна, оправі та ремонту книжок, бібліотечним приміщенням та обладнанню.

19. [РЕЦЕНЗІЯ] / В. І. // 1929. – № 3. – С. 131. – Рец. на кн.: Биковський Л. Бібліотечна справа в Чехословаччині 1904–1927. – Подебради, 1928. – (Бібліографія).

У цілому, даючи позитивну оцінку книзі, автор рецензії зазначає, що у ній не стільки йдеться про бібліотечну справу в Чехословаччині, скільки подано бібліографічний огляд бібліотекознавчої та книгознавчої літератури країни. В огляді здебільшого представлено дані статистичного характеру, про діяльність чехословацьких бібліотек, організацію їхньої роботи інформації немає. Таким чином, зміст книжки вужчий за її назву.

20. [РЕЦЕНЗІЯ] / М. Я. // 1927. – № 1. – С. 148–149. – Рец. на кн.: Edward Chwalewik. Zbiory Polskie. Archiwa, Biblioteki, Gabinety, Galerje, Muzea i inne zbiory pam'iatek przeszlosci v ojczyznie i na obczyznie. T. I, II. Warszawa– Kraków, 1926. Wydawnictwo J. Mortkowicza I: IX + 490 str.; II: 559 str. – (Бібліографія).

Рецензія на перевидання короткого опису збірок пам'яток польського минулого, який було видано 1916 р., щоб визначити втрати польської культури, до яких призвела Перша світова війна. У книзі представлено пам'ятки польської культури, незалежно від того, де вони перебувають: в межах чи поза межами Польщі. Описано архіви, бібліотеки, галереї, музеї, збірки обсерваторій, костьолів, численні приватні збірки рукописів, книжок, портретів, картин. За межами країни описано збірки, що належать польським колоніям чи окремим власникам-полякам, а також ті, що увійшли до різних непольських архівів, бібліотек, музеїв; також згадано будинки, пов'язані з пам'яттю про видатних поляків. Усі відомості упорядковано за географічним принципом і розміщено за алфавітом назв міст. До багатьох описів подано коротку бібліографію. У рецензії підкреслюється, що довідник містить багато відомостей українознавчого характеру. Через те, що межі польської культури окреслено широко, автор згадує і про універсали Б. Хмельницького, і про портрети І. Мазепи, і про бібліотеку П. Могили та ін. Рецензент зазначає відсутність подібного українського довідника, який необхідний тим, хто працює в різних ділянках української культури.

21. САГАРДА М. І. Систематичне забезпечення Німеччини закордонною журнальною літературою / Мик. Сагарда // 1929. – № 3. – С. 120–122. – (Хроніка).

Розглядається досвід німецьких бібліотек із систематичного поповнення закордонною періодикою, який висвітлено у статті керівника бібліотечного бюро Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft [«Спілка допомоги німецькій науці»] А. Юргенса. Зокрема автор повідомляє, що «Спілка...» дбає про те, щоб до обох державних бібліотек у Пруссії й Баварії надходили всі важливі закор-

донні журнали; крім того, вона зобов'язала 8 інших бібліотек збирати з максимальною повнотою менш важливі журнали певних національних культур разом із монографіями про ці культури та деякі журнали й праці з окремих наукових галузей. У результаті спільної роботи великих німецьких бібліотек і низки професорів складено 10 стандартних списків найважливіших закордонних монографій, за якими німецькі наукові бібліотеки проводять закупівлю книг.

Див. № 4, 6, 7.

Бібліотечна термінологія

22. [РЕЦЕНЗІЯ] / В. І. // 1929. – № 3. – С. 133–134. – Рец. на кн.: Інститут бібліотековедіння публичної бібліотеки ССРСР ім. В. І. Леніна. Словарь библиотечных терминов на русском, английском, немецком и французском языках с предисл. Л. Хавкиной. – Москва, 1928. – 90 с. – (Бібліографія).

У цілому, визнаючи ідею видання словника бібліотечних термінів своєчасною, принципи створення правильними, а виконану роботу задовільною, автор рецензії висловлює деякі зауваження. По-перше, крім бібліотечних та основних книгознавчих термінів, до словника введено різні слова бібліотечного вжитку, що часто зустрічаються в бібліотечній практиці та літературі: «век, столетие, год, город, дневник, загадка, история, клиновидные письмена, комната, потолок (але бракує «стен»), путешествие, стол, стул, слово» і т. д. На думку рецензента, таким і подібним до них словам місце в загальних словниках, а не в спеціально-бібліотечному. Рецензент пропонує роботу зі складання словників бібліотечних термінів надалі провадити ширше й глибше, тобто: збільшити кількість бібліотечних термінів і брати для перекладу менш відомі мови.

23. САГАРДА М. І. Обсяг поняття «періодика» / Мик. Сагарда // 1928. – № 2. – С. 15–34.

Основне питання, яке розглядається у статті: що слід називати періодикою, яким є зміст і обсяг цього поняття, його основні завдання і функції. З усіх питань, пов'язаних із роботою над періодичними виданнями, це питання найскладніше. Розглядаються категорії видань, які слід включати до зведеного каталогу періодичних видань. За головну ознаку періодичного видання слід вважати єдину назву, що об'єднує всю низку чисел чи випусків, як органічної частини одного цілого. До періодичних видань належать: 1. Усі видання політичного, громадського, професійного, літературного, загальнонаукового та спеціально-наукового характеру, які відображають основні події життя в цілому чи в окремих ділянках у невизначеній наперед кількості чисел і за необмежений час; із визначеною спрямованістю органу і наступництвом та внутрішньою зв'язаністю між собою окремих чисел, переважно під тією самою назвою; із більш-менш регулярними датами виходу; за редакцією окремої особи або редакційної колегії, з відповідним зазначенням цих моментів. 2. Додатки до газет та журналів, незалежно від того, виходять вони під однією назвою з часописом чи під іншою. 3. Видання академій наук, наукових і літературних установ та това-

риств, вищих шкіл, бібліотек, музеїв під назвами: Праці, Записки та ін. 4. Щорічники, календарі у формі книжок, довідники, що виходять періодично, альма-нахи, які, крім літературно-художнього матеріалу, мають річні огляди, календарні дані тощо, й виходять періодично. 5. Збірники законодавчих актів (не «Своди»), бюлетені, накази й розпорядження державних, професійних, громадських, промислових та ін. установ і організацій, коли вони видаються в формі газет або журналів систематично, з певною періодичністю та за календарною датою на числах видання. Із сурогатів періодичних видань до періодики можна віднести лише такі категорії: одноденні газети та одноденні журнали («одноднівки»); періодичні видання тимчасового «сезонового» типу газет та журналів, присвячених певній кампанії, періодичні видання конгресів, з'їздів, конференцій, нарад тощо, або їхніх організаційних комісій і бюро, які виходять у формі газет та журналів для окремого обговорення питань їх членами або сторонніми особами.

Підготовка кадрів

24. БІЛА Г. Д. Вищі Курси Бібліотекознавства при Державній Публічній Бібліотеці в Ленінграді / Гал. Біла // 1927. – № 1. – С. 93–101.

У статті детально висвітлено організацію роботи курсів бібліотекознавства, які діють при ДПБ з 1919 р. Навчальною частиною керує Ленінградський губернський відділ професійної освіти, на чолі курсів стоїть директор, якого призначає Головна наука (з початку їхнього існування – В. Банк), та Правління курсів, до складу якого входить директор, два секретарі (технічний та вчений) і один представник від слухачів. Директор керує усіма адміністративними справами, Правління затверджує постанови директора та має право виключати слухачів. Учбовою частиною займається Рада курсів, що складається з директора, усіх викладачів та кількох представників від слухачів; вона також обирає лекторів і їхніх асистентів, які проводять семінари та практичні заняття. Канцелярськими справами займаються секретар Ради курсів та діловод. Усі спеціальні дисципліни розподілено на три кафедри: загального бібліотекознавства, практичного бібліотекознавства та книгознавства. У статті наводяться статистичні дані про персональний склад слухачів (за освітою, за віком, за бібліотечним стажем), програми курсів кожної кафедри (загального бібліотекознавства, практичного бібліотекознавства, книгознавства), методи викладання – лекції, семінарські та лабораторні заняття, практичні заняття в бібліотеці.

25. ІВАНИЦЬКИЙ В. [Ф.] В справі підготування наукового бібліотечно-го персоналу / В. Іваницький // 1929. – № 3. – С. 68–70.

У змісті назва статті: «До питання про підготування робітників наукових бібліотек». – Автор статті наголошує, що підготовка наукового персоналу для бібліотек – справа нова і недостатньо випробувана в теорії та на практиці. Аналізуючи українську постанову про аспірантів (1925) і порівнюючи її з новими правилами підготовки наукових бібліотечних робітників Пруссії (1928), автор

визнає, що наша постанова про бібліотечну аспірантуру має низку недоліків. Для покращення підготовки аспірантів потрібно: усунути перерву в практичних заняттях аспірантів із бібліотекознавства й розподілити їх на всі три роки навчання; уточнити, відповідно до ваги практичної роботи аспіранта, ті пункти постанови, що свідчать про цю роботу; переглянути загальний план підготовки аспірантів, щоб визначити в ньому відповідне місце для практичних завдань; поступово розширювати й поглиблювати практичні заняття по мірі того, як підготовка наблизатиметься до кінця.

26. КАРПІНСЬКА О. Є. До питання про підготування робітників наукових бібліотек УСРР : (одноріч. бібл. курси ВБУ в 1926–27 рр.) / О. Є. Карпінська, Д. А. Балика // 1927. – № 1. – С. 102–110.

Автори констатують підвищення уваги до підготовки працівників для бібліотек різних типів і підкреслюють необхідність поглиблення їхніх професійних знань. Про це свідчать обговорення даного питання на з'їздах, конференціях та в бібліотечній літературі, інтенсивна праця постійних бібліотечних шкіл у Москві та Ленінграді, робота бібліотечних об'єднань, організація бібліотечних семінарів як в Україні, так і в інших республіках Радянського Союзу. Однак, в Україні в напрямку підготовки бібліотечних робітників для вузівських та наукових бібліотек майже нічого не зроблено. Історично підготовка бібліотекарів досі проводилась шляхом створення кафедр бібліотекознавства при вищих навчальних закладах і на постійних бібліотечних курсах в Ленінграді та Москві. Запропоновано, щоб ВБУ стала науковою лабораторією для підготовки як висококваліфікованого бібліотечного персоналу для науково-дослідної роботи в галузі бібліотекознавства та бібліографії, так і середнього бібліотечного персоналу для вузівських та наукових бібліотек України. Підготовка бібліотекарів вищої кваліфікації ВБУ здійснюється при НДКБ в аспірантурі, що існує при бібліотеці другий рік. Для підготовки середнього бібліотечного персоналу ВБУ вирішила організувати постійну дворічну бібліотечну школу. Однак своєчасно її відкрити не вдалося і ВБУ використала академічний 1926/27 рік на підготовку бібліотечних працівників на однорічних курсах. У статті подається матеріал про організацію роботи курсів у 1926/27 р., а саме – правила прийому, програма і порядок проведення теоретичних і практичних занять, складання випускних іспитів.

27. ПИСКОРСЬКА Н. [В.] Бібліотечні курси ВБУ в 1927–28 році / Н. В. Пискорська // 1928. – № 2. – С. 125. – (Хроніка).

ВБУ з 1923 р. порушувала питання про необхідність організації в Києві постійних бібліотечних курсів, тим часом готуючи середній бібліотечний персонал у стінах своєї бібліотеки. На 1927–1928 рр. Упрнауки ухвалило рішення про відкриття постійних дворічних курсів бібліотекознавства при ВБУ, забезпечених із правового та матеріального боку. Однак практично це рішення не було реалізоване і тому ВБУ розпочала роботу без матеріальної допомоги, уклавши стислу програму курсів, розраховану на 9 міс., із яких 8 – відведено на навчання, а один місяць – на перевірку практичної підготовки курсантів. Занят-

тя проводилися тричі на тиждень по 6 год. на день. На курсах викладали лектори: В. Іваницький, С. Маслов, Н. Пискорська, В. Козловський, О. Полулях, М. Ясинський, Д. Балака, О. Карпинська.

Див. № 14.

Бібліотечна мережа. Окремі бібліотеки

Наукові бібліотеки

28. ІВАНЧЕНКО М. Всенародня Бібліотека України при ВУАН за 1927/1928 р. / М. Іванченко // 1929. – № 3. – С. 107–110. – (Хроніка).

Автор зазначає, що 1927/28 операційний рік закінчує собою перше десятиліття існування ВБУ, період зростання її фондів, що завершилося переданням до ВБУ добре укомплектованої фундаментальної бібліотеки Київського університету. Близько півмільйона книжок наукової вартості в додаток до збірок ВБУ та нової літератури, що її отримує бібліотека шляхом одержання обов'язкового примірника утворюють головну базу для роботи науковців і висококваліфікованих практиків. Свою наукову роботу у цей період бібліотека зосередила переважно в НДКБ. Розглядається робота структурних підрозділів бібліотеки, зокрема: у консультативно-виставковому відділі проводилась робота над рубрикацією книг бібліотеки читального залу. Відділ періодики здійснював роботу зі складання зведеного каталогу іноземної періодики в наукових бібліотеках Києва та бібліографічного репертуару української періодики. Відділ україніки працював над розкриттям псевдонімів українських авторів, над особливостями опису українознавчих матеріалів. У відділі рукописів та стародруків проводилась робота над вивченням і описом рукописів, інкунабул та рідкісних українських видань XVI–XVIII ст.; консультативний відділ та відділ книгокористування продовжували вивчати читача ВБУ та складати бібліографічні покажчики. Видавничий відділ підготував два номери «Журналу бібліотекознавства та бібліографії». Персонал бібліотеки, у зв'язку з переходом до ВБУ частини бібліотекарів Інституту народної освіти, що обслуговували колишню фундаментальну бібліотеку Київського університету, збільшився до 86 співробітників. На чолі бібліотеки стояли директор С. Постернак та Рада, до якої входили представники трьох відділів Академії наук, відповідальні співробітники бібліотеки, представники місцевому ВБУ.

29. ІВАНЧЕНКО М. [М.] Всенародня Бібліотека України при ВУАН за 1928/29 р. / М. Іванченко // 1930. – № 4. – С. 99–103. – (Хроніка. З життя українських бібліотек).

Найважливіші події для ВБУ за оглядовий період: закінчення будівництва нового приміщення; збільшення штату б-ки до 120 працівників, відкриття двох нових відділів: єврейського та нотного-музичного. Як і у попередні роки, ВБУ виконувала завдання основного національного книгосховища УРСР, фундаментальної бібліотеки Академії наук та науково-дослідної інституції в галузі бібліотекознавства та бібліографії. Керівний персонал ВБУ зазнав таких змін: 9 кві-

тня 1929 р. помер один із найстаріших співробітників ВБУ, зав. від. рукописів І. Житецький. На його місце обрано наук. співроб. ВУАН П. Попова. Завідуння нотно-музичним відділом доручено О. Дзбанівському, а єврейським – І. Мітельманові. Свої книжкові фонди ВБУ у 1928/29 р. збільшувала за рахунок отримання обов'язкового примірника, подарунків, обміну та купівлі книжок. Обов'язковий примірник ВБУ одержувала від усіх Книжкових палат Радянського Союзу. Одним із найцінніших придбань стала купівля бібліотеки О. Попільницького, на жаль, без відділів україніки та бібліографії. Управління бібліотеки мало такі колегіальні органи: Рада ВБУ, Президія НДКБ та Президія ВБУ. У статті йдеться також про матеріальну базу бібліотеки; питання обслуговування читачів у читальних залах, на персональному абонементі, довідково-бібліографічне обслуговування, науково-дослідну роботу. Зазначається, що за оглядовий період ВБУ стала членом Американської та Британської бібліотечних асоціацій.

30. МАЯКОВСЬКИЙ Я. Л. Наукові бібліотеки УСРР / Я. Л. Маяковський // 1927. – № 1. – С. 111–119.

Для вивчення стану наукових б-к на 1.01.1925 р. ВБУ та Секція академічних бібліотек м. Києва розіслали до наукових б-к України анкету, на яку дали відповіді 203 бібліотеки. Із них: 11 б-к «самостійних» (що не входять до складу інших установ), 28 б-к наукових установ і організацій, 29 б-к при інститутах, 58 – при технікумах, 40 – при педкурсах (педтехнікумах), 19 бібліотек відомчих, 3 – при трестах, 5 – при профспілкових організаціях. На підставі цієї анкети автор проаналізував стан наукових б-к УСРР. Зокрема, найбільшими науковими бібліотеками УСРР є: ВБУ – 930 тис. т.; бібліотека Київського ІНО (колишня Київського університету) – 700 тис. т.; ОДПБ – 600 тис. т.; ОЦНБ – 517 тис. т.; Харківська центральна науково-навчальна б-ка – 345.496 т.; Харківська держ. б-ка ім. Короленка – 265.570 т.; Херсонська центральна публічна б-ка – 159.738 т.; головна б-ка Київського політехнічного інституту – 140 тис. т.; Полтавська центральна науково-громадська б-ка – 130 тис. т.; б-ка Ніжинського ІНО – 112.664; Київська центральна робітничка б-ка ім. РКП – 105.000; Катеринославська держ. громадська б-ка ім. Жовтневої революції – 101.674; Вінницька філія ВБУ – 100 тис. т.; Центральна с.-г. б-ка сільсько-господарського наукового комітету України в Києві – 100 тис. т.; б-ка Катеринославського гірничого інституту – 100 тис. т. Найбільше наукових бібліотек знаходиться: в Києві – 53, в Харкові – 36, в Одесі – 24; в усіх інших містах УСРР – 105. Найбільше книг було, знову ж, у Київських наукових бібліотеках – 2.492.734 т.; Одеса мала 1.280.176 т.; Харків – 983.046 т. Автор статті розглядає також стан книжкових фондів і каталогів у цих бібліотеках, кількість читачів, краєзнавчу діяльність, роботу з читачами, наявність кваліфікованого персоналу.

31. ОДЕСЬКА Центральна Наукова Бібліотека // 1930. – № 4. – С. 104–105. – (Хроніка. З життя українських бібліотек).

В огляді діяльності б-ки за 1929 р. зазначається, що ОЦНБ не обмежувалася виконанням функції книгосховища та обслуговуванням читачів, а також

працювала як науково-бібліографічна інституція. Головним осередком науково-дослідної роботи в галузі бібліотекознавства, книгознавства та бібліографії стала Науково-дослідча комісія (колишній Бібліографічний семінар), під керівництвом директора. Із праць, що вийшли останнім часом, відзначено такі: С. Рубінштейн «Современное положение и очередные задачи советской библиографии»; О. Варнеке «Українська преса в Одесі 1917–1921 рр.» та «Публічні бібліотеки в Англії», С. Боровий «Архівні методи в бібліотечній роботі» та «Наукова бібліотека в сучасних умовах» (готується до друку). С. Боровий продовжує свої дослідження над історією єврейської книги в Україні (статті друкуються в «Бібліологічному щорічнику» Інституту євр. культури при ВУАН та в «Бібліологічних вістях», 1929. № 4). О. Вайнштейн, який досліджував сходознавчі фонди Воронцовської б-ки, надрукував статтю «Orientalia Воронцовского фонда ЦНБ в Одессе» («Новый Восток», 1925, кн. 25); Ф. Петрунь продовжував дослідження рукописів із колекції В. Григоровича (статті в «Бібліол. вістях», 1929, № 3 та в «Известиях Отд. русск. яз. и словестности АН», т. 2, вип. 1); Г. Штейнванд складав бібліографію до історії німецьких колоній на сході України та ін. Крім цих праць, ЦНБ протягом року підготувала до друку такі великі бібліографічні роботи: «Одеська періодична преса 1917–21 р.»; «Одеська періодична преса за роки революції та громадянської війни»; «Система народної освіти УСРР та РСФРР».

32. [РЕЦЕНЗІЯ] / В. К. // 1927. – № 1. – С. 148. – Рец. на кн.: Праці Одеської Центральної Наукової Бібліотеки. Т. 1. – Одеса, 1927. – VI+200 с. – 3 2 ілюстр. поза текстом. Друковано 500 пр. Ціна 2 крб. – (Бібліографія).

Рецензент зазначає, що увесь том розділено на три частини. У першій, присвяченій огляду Одеської ЦНБ, вміщено статтю С. Рубінштейна про її діяльність; О. Вайнштейна про Музей книги, який організовано в б-ці на початку 1927 р. Друга частина складається з трьох статей, основу яких складають матеріали рукописного зібрання Одеської ЦНБ, а саме: Бузук П. «З лінгвістично-історичних матеріалів („Життя святих“, рукопис XVI стол.)»; Слабченко М. «Два топографічні описи Полтавщини й Харківщини»; Петринський М. «Матеріали до історії Жовтневих днів в Одесі (Архів Комісара Тимчасового Уряду)». Третю частину видання присвячено бібліографії та історії книги в Одесі. Вона включає розвідки: Рубінштейна С. «Основні завдання наукової бібліографії в СРСР»; Петруня Ф. «Рукописна збірка В. Григоровича. Бібліографічні замітки»; Копержинського К. «Бібліографічні уваги до історії української книги 80–90-х років XIX століття в Одесі»; Романовського Д. «Періодика в Одесі в 1917–1921 рр.» ; Борового С. «Книга в Одесі 1917–1921 рр.» та «Volantia в Одесі в 1917–1921 рр.».

33. УКРАЇНСЬКИЙ відділ Одеської Центральної Наукової Бібліотеки // 1929. – № 3. – С. 117–118. – (Хроніка).

У роботі ОЦНБ провідне місце займає відділ Ucrainica, загальна кількість книжок якого складає 50 тис. одиниць, 25 тис. назв. Поповнення відділу забезпечується обов'язковим українським примірником, який бібліотека одержує з

1923 р. Разом із цим, завдяки книгообміну йде поповнення українськими виданнями, що виходять за кордоном. Значну увагу приділено науково-бібліографічній роботі: складено велику картотеку з українського літературознавства, що охоплює десятирічний період (1917–1927). Проблеми української бібліографії посідали також важливе місце в роботі Бібліографічного семінару ОЦНБ. Було заслухано доповіді проф. К. Копержинського: «Укр. літературознавство 1926 р.», «Укр. літературознавство 1927 р.», «Огляд літератури про Шевченка за 1927 р.». Над бібліографією І. Котляревського та М. Коцюбинського працювали проф. К. Копержинський та аспірант ОЦНБ О. Горецький, який склав покажчик «М. Коцюбинський. Бібліографія за 10 років».

34. ХАРКІВСЬКА науково-педагогічна бібліотека / Ф. Л. // 1929. – № 3. – С. 110–113. – (Хроніка).

Бібліотека існує з 1891 р., організувало її «Общество грамотности» м. Харкова. 1926 р. за пропозицією Укрнауки Педагогічну бібліотеку приєднано до Українського наукового дослідного інституту педагогіки. Основні завдання бібліотеки сформульовано у її статуті, який затвердила Укрнаука. У статті розглядаються основні пункти статуту та напрямки роботи бібліотеки. Зазначається, що протягом двох останніх років досить ефективно проводилася бібліографічна робота: складено бібліографію літератури з питань позашкільної роботи з дітьми; за пропозицією Українського НДІ педагогіки укладено бібліографію дитячої книжки, що подає літературу за 100 років. Для бібліографії використано матеріали Науково-педагогічної б-ки, також бібліографічні праці харківських та московських бібліотек. Важливою ділянкою роботи було опрацювання закордонної літератури та створення предметного каталогу. Доки не існує певної методики для цього типу каталогів, б-ка керується власним щоденним досвідом. Бібліотека налагоджує книжковий обмін із науковими установами Радянського Союзу шляхом обміну на журнал «Укр. вісник експериментальної педагогіки та рефлексології». Найактуальніше завдання Науково-педагогічної бібліотеки з фондом 45 тис. книг та кількістю читачів 750 осіб – здобути відповідне приміщення та обладнання для бібліотеки, розширити штат і забезпечити його гідною оплатою.

35. ХАРКІВСЬКА центральна наукова бібліотека // 1930. – № 4. – С. 103–104. – (Хроніка. З життя українських бібліотек). – Станом на 1.07.1929 р. б-ка мала 370 418 т. (189 697 назв), у тому числі 6 570 назв у 61 244 т. періодичних видань, а з незакаталогізованими 100 тис. т. налічувалося близько 500 тис. т. До 1929 р. б-ка одержувала український обов'язковий примірник, згодом єдиним джерелом для поповнення фондів стала купівля, на що у 1929 р. асигновано 4 тис. крб (1928 р. було асигновано 5 тис. крб), частину в закордонній валюті. Недостатнє асигнування на купівлю літератури, тісне приміщення, відсутність опалення в старому книгосховищі, незначний штат (усього 14 бібліотечних працівників) негативно впливали на розвиток бібліотеки. Крім поточної бібліотечної роботи, співробітники займалися складанням зведеного ката

логу іноземної періодики харківських б-к та повного каталогу періодичних видань, що є в б-ці; двічі на місяць склалися списки рекомендованих підручників; проводилася виставкова та консультативна робота; продовжувався опис стародруків. Крім того, у марксівському кабінеті почалося опрацювання журнальних статей «Вестника Ком. Академии», «Под знаменем марксизма» та «Большевик». У 1928 р. при ХЦНБ засновано Наукову раду з представників усіх ВУЗів та науково-дослідних кафедр, яка для поточної роботи обрала Малу раду з представників різних галузей знання. Головує в Раді директор бібліотеки О. Альтовська, секретар – К. Рубінський.

Див. № 9, 10, 42, 50, 92, 93.

Публічні бібліотеки

36. БЕРМАН Я. Одеська Публ. Бібліотека / Я. Берман // 1930. – № 4. – С. 105–107. – (Хроніка. З життя українських бібліотек).

100-й рік існування бібліотеки (1929) відзначений зростанням книжкових фондів і кількості читачів. Із окремих придбань бібліотеки відзначаються: два автографи композитора М. Балакірева, цінні видання Музею книги в Брюсселі, Кобзар Т. Шевченка, виданий у Женеві 1878 р., рукопис вірменською мовою 1548 р., 9 книжок мініатюрного формату, екслібриси, обгортки тощо. Загальне число книжок та брошур б-ки на 1 жовтня 1929 р. – 898 243 одиниці. Одночасно з читальним залом функціонував кабінет для наукової роботи, обслуговував читачів також Музей книги при бібліотеці. Працювали відділи марксизму-ленінізму, україніки та одесици. У 1929 р. організовано єврейський відділ, який мав розгорнути свою роботу наступного року. У бібліотечній дослідній комісії відбувалися засідання, на яких було заслухано доповіді В. Стратена «Проблема предметового каталога в Одеській Публічній Бібліотеці», А. Жуковського «Книжкові шкідники та боротьба з ними», Ц. Авербах «Нью-Йоркська Публічна Бібліотека, її історія та теперішня діяльність». Було надруковано ряд робіт, а саме: «Матеріяли до бібліографії революційного руху в Одесі», вип. 2; Тюнеєва О. «La Bibliothèque Publique d'Etat à Odessa» (1829–1929); Берман Я. «Одесский вестник» – відбиток із збірника ВУАН «Література». Крім того, підготовлено до друку роботи О. Тюнеєвої «Музей Книги в Західній Європі й в СРСР», Я. Бермана «Одесский Комунист» – матеріали з історії одеської революційної преси та праці інших наукових працівників.

37. КОМАРОВ Б. Українська Державна Бібліотека ім. Т. Шевченка в Одесі (УДБ) за останні 4 роки (1925–1928) / Б. Комаров // 1929. – № 3. – С. 119–120. – (Хроніка).

На 1 жовтня 1928 р. б-ка має 22 964 заведених до каталогів бібліотечних одиниць, не рахуючи газет, а разом із книжками обмінного фонду та неоформленими книжками біля 29 тис. примірників. У 1920 р. б-ка починала свою роботу з 3 335 книжками, тож кількість заведених до інвентаря книжок зросла за 8

років майже у сім разів. Головний книжковий фонд б-ки знаходиться у відділі «Україна», з них українською мовою 73%. Досить цінний газетний фонд б-ки, в якому багато революційних часописів. На жаль, б-ка не одержує обов'язкового примірника і має обмежені кошти, тож поповнення книжкового фонду відстає від її потреб. Крім абеткового й систематичного (за децимальною системою) каталогів книг, у б-ці створено каталог Жовтневої революції (історія революції та радянського будівництва), предметний каталог журнальних статей, каталог Sewsenkiana, Frankiana, літературознавства й бібліографічний. Невеликий штат б-ки – 7 співробітників, із них – 2 техробітники, не дозволяє здійснювати систематичну бібліографічну роботу.

38. НІРИНСЬКА Е. Кабінет Марксизму-Ленінізму Одеської Державної Публічної Бібліотеки / Е. Ніринська // 1928. – № 2. – С. 119–122. – (Хроніка).

Кабінет марксизму-ленінізму організовано у 1925 р. Основні напрямки його роботи: створення предметного каталогу з марксизму; керування читанням; укладання бібліографічних списків книг із питань марксизму для читачів та бібліотек; організація марксистських гуртків і виставок літератури, проведення лекцій з питань марксизму та ін.

39. СТЕБЕЛЬСЬКИЙ Є. [В.] Індустріалізація країни та книжкові ресурси провінції / Є. В. Стебельський // 1930. – № 4. – С. 5–15.

В основу статті покладено досвід Дніпропетровської державної бібліотеки ім. Жовтневої революції щодо поповнення фондів літературою, який, на думку автора, можна використати і для інших державних бібліотек України. Головне питання, яке розглядається у статті, – раціоналізація розподілу книжкових ресурсів у період будівництва молодого радянської держави. Розв'язувати питання перерозподілу книжкових ресурсів пропонується за рахунок місцевих книжкових ресурсів (шляхом злиття бібліотек; створення спеціальних книжкових фондів) та шляхом постачання з центрів (обов'язковий примірник, поповнення з Державних книжкових фондів, постачання з дублетних фондів центральних книгосховищ; постачання з ВИШівських складів і архівів, з науково-дослідних установ та організацій).

Див. № 47.

Бібліотеки вищих навчальних закладів

40. БІБЛІОТЕКИ ВИШів // 1930. – № 4. – С. 107–110. – (Хроніка. З життя українських бібліотек). – Зміст: Бібліотека Київського інституту народної освіти / О. Н-ський ; Бібліотека Київського інституту народнього господарства ; Бібліотека Київського політехнічного інституту / Н. Софронеев ; Бібліотека Київського кооперативного інституту ; Бібліотека Харківського технологічного інституту ім. Леніна ; Бібліотека Ніжинського інституту народної освіти.

Див. № 49.

Основні напрями діяльності бібліотек

Бібліотечні фонди. Комплектування та зберігання

41. БОРОВИЙ С. [Я.] Архівні методи в бібліотечній роботі / С. Боровий // 1929. – № 3. – С. 55–60.

У дискусійній доповіді, виголошеній на засіданні Бібліографічного семінару ОЦНБ, автор зауважує, що проблему бібліотеки й архіву ставить на порядок денний саме життя і вимагає обміркувати й розв'язати питання про застосування в бібліотечній роботі деяких методів архівної практики. Основне призначення архіву полягає в тому, щоб зберігати документ, бібліотека ж ставить собі завданням – збирати книгу. У цьому загальному визначенні протиставляються: по-перше, об'єкти – документ і книга, по-друге, мета: зберігання й збирання. Бібліотекар не може діяти як архівіст, який знаходить у собі мужність сказати, що той або інший фонд, ті або інші документи можна знищити. Але, маючи перед собою фонди документальної літератури, бібліотекар замислюється, чи можна застосовувати до них деякі архівні методи опрацювання. З-поміж різноманітних видань книжкового типу у фондах бібліотек зберігаються «книги» за формальними ознаками, наприклад, кошториси, списки службовців, колективні угоди, навіть розподільчі відомості та ін. Якби їх було видано не типографським способом, а надруковано на машинці, їх зберігали б в одному примірнику в архіві установи, а потім, в залежності від інтересу та ваги, можливо, передали б до історичного архіву. А в архіві їх зберігали б у залежності від їхньої цінності, декілька років або довічно, підшивши разом із аналогічними паперами в одну «справу». Архівне опрацювання останнім часом пропагує німецький архіваріус і бібліотекар П. Лядевіг. Він заперечує основний догмат бібліотекаря: принцип рівноправності книг, адже статистика німецьких наукових бібліотек встановила, що 90% вимог припадає на видання останніх десяти років. Він вважає неприпустимим, коли бібліотеки завалено старими фондами, а для нових книг не лишається місця. П. Лядевіг вважає, що необхідно регулярно (приблизно кожні 30 років) переглядати книгосховище, відбираючи на знищення «макулатуру». Із кожним роком бібліотекам все складніше впоратися з книжковим потоком, який щодня росте. Автор звертається до досвіду «Deutsche Bücherei», єдиної зі світових бібліотек, що поставила собі чітко окреслені завдання – збирати тільки сучасну друковану продукцію лише німецькою мовою (тим часом, як наші бібліотеки повинні збирати книги усякого змісту, усіх часів, усіма мовами). Позбавлена змоги проводити через каталоги повністю усі надходження, «Deutsche Bücherei» не збирає газет, а з відомчої й документальної літератури – тільки найважливіше. Про необхідність переглянути книжковий фонд великих бібліотек і відділити з них окремі фонди старих «мертвих» книг у 1909 р. говорив ще відомий французький археолог С. Рейнак. Для таких видань він пропонував влаштовувати окремі сутеренові приміщення, забезпечені світлом і захищені від вологи. У 1913 р. в Оксфорді було споруджено таке

книгосховище на 100 тис. томів. У 1923 р. на Міжнародному бібліотечному конгресі в Парижі С. Рейнак знову виступив із доповіддю на тему про «підземні бібліотеки», але його пропозиції прийнято було з великими обмеженнями. Конгрес ухвалив, що центральні бібліотеки повинні зберігати тільки перші й останні видання тих книг, що перевидавалися без змін; усі інші видання таких книг слід зберігати разом зі збірками афіш та провінційних газет в окремих сховищах.

42. РЕЗОЛЮЦІЯ науково-дослідчої комісії центральної наукової бібліотеки м. Одеси на доповідь С. Я. Борового «Архівні методи бібліотечної роботи» // 1929. – № 3. – С. 60–61.

Основні положення резолюції: для документальних видань вузького призначення і для книжкових видань тимчасового зберігання доцільно вживати методи архівного опису; періодичне відбирання на макулатуру та знищення інвентарної наявності основних бібліотек не відповідає культурним інтересам будівництва Радянського Союзу та є цілком неприпустимим; пропозиції виділити в бібліотеках архівні фонди є доцільними для політосвітніх бібліотек, що мають обслуговувати актуальний попит широкого читача; в наукових бібліотеках архівні методи зберігання мають застосовуватися до друкованих матеріалів, які відносяться до категорії архівної, вони й у книгосховищах мають зберігатися як справи в теках або палітурках; зберігання книжок штабелями, у скриньках та ін. має бути визнано неприпустимим оскільки воно, значно утруднюючи користування, дає незначну економію місця в порівнянні з форматним розміщенням; поширене використання ідеї архівного книгосховища в наукових бібліотеках (пропозиція П. Рейнака й практика Оксфордського університету) не може бути введено в практику роботи бібліотек.

Див. № 21.

Каталогізація. Бібліотечні каталоги і картотеки

43. БЕРМАН Я. Про зведений каталог музичної літератури Одеських бібліотек / Я. Берман, М. Винник // 1929. – № 3. – С. 114–117. – (Хроніка).

Автори зазначають, що перші кроки по складанню зведених каталогів іноземної періодики здійснено одночасно в РСФРР і Україні. Державна публічна бібліотека в Ленінграді видала «Сводный каталог иностранных периодических изданий за время с I.VIII.1914 по 1.I.1928, имеющих в 70 библиотеках г. Ленинграда». Майже одночасно аналогічну працю розпочали ВБУ в Києві та ЦНБ в Одесі. Складати зведені каталоги з іноземної періодики почали з причин цілком природних, адже дорожнеча чужомовних журналів, труднощі в їх одержанні примушують бібліотеки піти шляхом взаємного ознайомлення з передплатою іншомовних журналів у різних бібліотеках, щоб усунути паралелізм. Починаючи з 1927 р., співробітники Одеської державної публічної бібліотеки, що складала музичну бібліографію, безпосередньо відчули всі мінуси відсутності зведеного каталогу. Це примусило їх скласти зведений каталог музичної лі-

тератури Одеських бібліотек. Було описано книги, що зберігаються в 12 бібліотеках м. Одеси. Загальне число монографій українською, російською та іншими мовами становить 937 назв (1748 томів), з того числа ОДПБ має 751 назву (919 томів), отже посідає перше місце. Найбільше поповнено бібліотеку за революційні роки різними старими виданнями з питань теорії та історії мистецтв та обов'язковим примірником, що їй надсилають Книжкові палати. У статті представлено огляд окремих розділів зведеного каталогу музичної періодики, завершенням якого має стати зведений каталог нот.

44. БОРОВИЧ Б. О. Московські рубрики предметного каталога / Б. О. Борович // 1929. – № 3. – С. 62–67. – Рец. на кн.: А. Покровский и Е. Шамшева. Система рубрик и ссылок предметного каталога. «Бюро Центр. Каталогизации ГПП», М., 1928, стр. 141, ц. 2 руб.

У рецензії зазначається, що нова книга про предметний каталог бажана й потрібна, адже допомагає визначити його основні принципи щоб запровадити в бібліотеках усіх типів. Разом із тим, у виданні є чимало суперечливих питань, які правильно розв'язати можна лише у процесі практичної роботи. Книга, складена як результат роботи в бібліотеці, подає матеріал, на якому слід перевірити правильність різних способів і методів роботи. Рецензент робить зауваження з приводу вступних уваг і правил, поданих перед списком рубрик, на конкретних прикладах доводить недоцільність деяких рубрикацій. Автори книги заявляють, що вони пропустили ті рубрики, які «сами собою зрозумілі, які не трудно поставити кожному бібліотекареві, коли з даного питання з'явиться книга». Б. Борович заперечує це твердження, бо не вважає за потрібне створювати вузькі рубрики з приводу кожної книги. Список предметних рубрик повинен встановити межі для розділів і рубрикацій. Це не слід віддавати на розсуд кожному бібліотекареві. Наголошує, що практика рубрикації переконує у тому, що не слід розв'язувати це питання *ad hoc*, тобто у залежності не від книги, а від основного підходу до цього питання.

45. КОЗЛОВСЬКИЙ В. О. Спільні каталоги / В. О. Козловський // 1927. – № 1. – С. 14–41 ; 1928. – № 2. – С. 35–49.

Ідея створення спільного (зведеного) каталогу існує дуже давно. Француз Г. Ноде у своїй праці «*Advis pour dresser une bibliothèque*» (1627) висловлював ідею зібрати в одному місці найбільше каталогів для того, щоб забезпечити інформацією про те, де саме можна знайти потрібну книжку. Згодом плани про створення спільного каталогу виникли в Німеччині (К. Ферстеман, 1842) та в Америці (Ч. Джеветт, 1852). Однак і цього разу справа не наблизилась до практичного здійснення, незважаючи на те, що Ч. Джеветт у деталях розробив план, заснований на прекрасній технічній базі, зокрема, він пропонував робити для кожного заголовка стереотипи, друкувати з них каталоги, а потім зберігати ці стереотипи для повторних видань каталогів, заощаджуючи витрати на нове видання. Німецький історик Г. Трайчке в 1884 р. закликав до складання загальнонімецького спільного каталогу, мотивуючи його потребу тим, що Німеччина не

має національної бібліотеки; а значні книжкові скарби розпорошено в кількох культурних центрах. У літературі існує багато планів щодо створення каталогу, який мав би зібрати в одній картотечі всі твори друку, де б і коли вони не з'явилися. Із такими думками виступав у 1882 р. редактор каталогу Британського музею Р. Гарнет, який вважав, що таке видання може створити операційну базу для універсального каталогу. У 1893 р. подібний план подав член Бельгійської академії наук В. Гаген (V. Haeghen). У другій половині XIX ст. у країнах Європи та в Америці проблеми спільних каталогів розглядали Ф. Мількау, Віктор й Шарль Морте. У російській літературі з розвідкою про спільні каталоги вперше виступив А. Браудо. Із доповідями про спільні каталоги виступав В. Банк на першій та другій Всеросійських конференціях наукових бібліотек. Оригінальну думку з приводу організації спільних каталогів висловив академік М. Нікольський. Ідея спільного каталогу українських бібліотек виникла паралельно з фундацією ВБУ. У першому статуті бібліотеки записано (§4) «Національна бібліотека повинна кожному читачеві дати спрому бути освідомленим про всі великі книгозбірні, які де є на Україні, а для того в Національній бібліотеці має організуватися спільний каталог, куди занесено буде книжки всіх книгозбірень України, які маютья при вищих школах та громадських інституціях». Автор статті наполягає, що треба поширювати їх практику, аргументуючи свою точку зору насамперед тим, що не розшукані книжки негативно відбиваються на стані науки. На думку В. Козловського, спільні каталоги були й будуть могутнім чинником наукової організації праці в бібліотеках: «Спільний каталог – це ніби спроба створити спільну бібліотеку <... > не найменша трудність полягає в організації спільної роботи людей, розділених простором і часом».

Автор порушує проблему спільних каталогів українських бібліотек, їх використання для українознавчих студій та для українського бібліографічного репертуару (УБР). Але він змушений визнати, що «всі подібного роду підприємства поки що понад наші сили, з огляду на нашу організаційну кволість, велику невпорядкованість у каталогах наших бібліотек і на значну кількість зовсім незакаталогізованих книжок». Козловський пропонує такий шлях складання спільного каталогу: «... треба йти від нової літератури і назад до літератури давніших часів, а при тім або охоплювати бібліотеки географічними концентратами, складаючи спільні каталоги бібліотек окремих установ Харкова, Києва, Одеси, й переходячи потім до зведення в українському масштабі, або виходити від наукових галузей, книжно-історичних періодів та форм літератури, створюючи таким чином каталоги сільськогосподарської, медичної літератури, періодичних видань, стародруків».

У статті не розглядаються питання створення спільних каталогів рукописів, оскільки вони вимагають зовсім інших методів опису й упорядкування. Цим проблемам присвячено статті Г. Дельцьль-Райнсберга, Р. Тайхля (Австрія), а також В. Гардтгаузена (Німеччина).

46. ОКСІЮК М. [Ф.] Зведений каталог нової чужоземної періодики в бібліотеках м. Києва / М. Оксіюк // 1928. – № 2. – С. 115–118. – (Хроніка).

Починаючи з 1914 р., ВБУ розпочала роботу з організації зведеного каталогу іноземних періодичних видань, які є в київських бібліотеках. Президія НДКБ ВБУ розробила його основні організаційні та методологічні положення. За ухвалою Президії НДКБ, зведений каталог періодичних видань, що виходять за межами Радянського Союзу, ставить своїм завданням з'ясувати: які закордонні періодичні видання з усіх галузей знань, незалежно від мови, є в Києві; в яких саме бібліотеках вони зберігаються та в якому стані знаходяться їхні комплекти. До каталогу включають фонди усіх бібліотек м. Києва, що одержують закордонні наукові періодичні видання. На початку роботи до зведеного каталогу будуть включатись періодичні видання за 1926–1927 рр. із подальшим розширенням хронологічних меж до 1914–1925 рр. Фактичне збирання відомостей у Київських бібліотеках про фонди їхньої закордонної періодики за 1926–1927 рр. було доручено авторів цієї статті. Особливі труднощі виникли при опрацюванні фондів бібліотек навчальних закладів, де крім фундаментальних, існують ще бібліотеки окремих кафедр, кабінетів і т. ін. Інколи вони поповнюються цілком незалежно від фундаментальної бібліотеки. Така відсутність зв'язку між бібліотеками кабінетів, кафедр та ін. призводить до того, що співробітники фундаментальної бібліотеки не знають, які саме книжкові фонди є в цих спеціальних бібліотеках; щоб зібрати потрібні відомості про закордонні періодичні видання даної вищої школи, мало відвідати її основну бібліотеку – треба обов'язково побувати ще в її спеціальних бібліотеках різних кабінетів, кафедр та ін. Виходячи з цього, доцільним є проект М. Хохла створити зведені каталоги усіх окремих вузівських бібліотек, за допомогою яких можна буде довідатись, яка саме закордонна періодика є в бібліотеках кабінетів, кафедр за певні роки.

47. РЕЗОЛЮЦІЯ Науково-Дослідчої Комісії Одеської Державної Публічної Бібліотеки на доповідь С. П. Шестерикова про друковану каталожну картку Державної центральної Книжкової палати РСФРР : (додаток) // 1928. – № 2. – С. 73–74.

Беручи до уваги досвід роботи Державної центральної книжкової палати РСФРР над друкованими каталожними картками, НДК ОДПБ висловлює свої зауваження з приводу оформлення друкованої каталожної картки. Визначаючи за доцільне застосування методу колективного авторства до деяких видань, Комісія одночасно вважає, що схема колективів – державних, громадських, партійних та ін., якої дотримується Державна центральна книжкова палата, відзначається зайвими ускладненнями, надмірною дрібністю, має суперечності, а тому заплутана й невдала. З огляду на це, Комісія визнає за необхідне внести до цієї схеми деякі спрощення. Визнаючи, що в книзі Є. Шамурина «Руководство по составлению алфавитного каталога» (М., 1927) сформульовано принципи бібліографічного опису книг, які розробила Книжкова палата, Комісія вважає за необхідне додержуватись усіх пунктів книги, зокрема у справі складання по-

силкових карток на співавторів, авторів передмов і вступних статей, авторів ілюстрацій і обкладинок. Якщо друкування посилкових карток фінансово обтяжуватиме Книжкову палату, Комісія вважає, що їх можна буде замінити дублетами основних карток; поправки, потрібні для того, щоб основну картку обернути на посилкову, робитимуть самі бібліотеки.

48. САГАРДА М. [І.] Основні питання зведеного каталога часописів у бібліотеках України / Мик. Сагарда // 1929. – № 3. – С. 43–54.

Обґрунтовуючи потребу створення зведених каталогів часописів, що є в бібліотеках певного району, автор зазначає, що ця робота вимагає як організаційно-методологічної, так і практичної підготовки фондів і каталогів окремих бібліотек. Одне з головних питань, яке необхідно вирішити при складанні каталогів часописів, – визначення поняття «періодики». Оперування без визначеного принципу дає цілковиту невиразність, коли до періодичних видань зараховують такі, що не мають нічого спільного з періодикою. Порушуючи питання про взаємозв'язок між Українським бібліографічним репертуаром та зведеним каталогом часописів у бібліотеках України, автор зазначає, що ці два напрямки роботи потрібно чітко розмежувати; кожен із них треба проводити за спеціально розробленим планом, окремими методами підготовчих робіт, опрацювання та систематизації його матеріалів. Розглядаючи досвід укладання закордонних зведених каталогів часописів, зокрема німецького, французького, англійського, австрійського зведеного каталогу періодичних видань, зведеного каталогу серійних видань у бібліотеках США і Канади, автор робить висновок, що у методах збирання матеріалів і складання закордонних зведених каталогів часописів немає одноманітності. Автор розмірковує про шлях, яким треба йти Україні до реалізації зведеного каталогу часописів і зазначає, що методи його опису й складання зазначаються у статті тільки в головних рисах – деталі має подати докладна інструкція, яку буде розроблено після визначення основних тез.

49. ФОНАРЕВ Д. Зведений каталог періодики м. Одеси з медицини та суміжних з нею наукових галузей / Д. Фонарев // 1928. – № 2. – С. 118–119.– (Хроніка).

У 1924 р. на нараді про бібліотеку Медичного інституту професори М. Тизенгавзен та І. Корпман порушили питання про зведений каталог медичної періодики. Робота по його створенню проводилася сесіями по 2–3 місяці кожна (всього їх було чотири): влітку 1925, 1926 та 1927 рр. та в січні 1927 р. Описано періодичні видання 38-и бібліотек – усього 755 назв, серед них німецьких – 294, російських – 241, французьких – 143, англійських – 54, українських – 2, польських – 2, італійських – 18. Правління бібліотеки планувало підготувати цей каталог до друку і випустити його як додаток до «Одесского Медицинского Журнала», який видає Інститут.

50. ХОХОЛ М. Т. До питання про зведені каталоги в спеціальних наукових бібліотеках / М. Т. Хохол // 1927. – № 1. – С. 42–44.

Автор у загальних рисах розглядає основні принципи створення зведеного каталогу в спеціальній науковій бібліотеці [мається на увазі вузівська бібліо-

тека]. Зазначає, що цей каталог періодично, принаймні раз на рік, необхідно поповнювати картками тих спеціальних видань, які надійшли до бібліотеки протягом минулого року. Порушуючи питання про створення українського зведеного каталогу при ВБУ, автор наголошує на актуальності створення зведених каталогів окремих наукових бібліотек, які стануть підготовчим етапом до створення українського зведеного каталогу.

51. ШЕСТЕРИКОВ С. [П.] «Бібліографічний їжак». (Уваги бібліотекаря про друковану каталожну картку Державної Центральної Книжкової Палати РСФРР) : [доп. на засіданні НДК бібліотекознавства, бібліогр. та книгозн. ОДПБ 16–23 груд. 1927 р.] / С. Шестериков // 1928. – № 2. – С. 66–73.

Зазначається, що з 1 січня 1927 р. Державна центральна книжкова палата РСФРР почала друкувати каталожні картки міжнародного формату на всю книжкову продукцію, яку реєструє «Книжная летопись». Використовуючи друковані картки, бібліотеки потрапили в залежність від каталогізаційних принципів Книжкової палати. У зв'язку з цим особливий практичний інтерес має книга Є. Шамурина «Руководство по составлению алфавитного каталога» (М. 1927), що подає ключ до розуміння складних каталогізаційних принципів, які Книжкова палата поклала в основу опису книг. У статті висловлюються деякі зауваження, що мають на меті визначити огріхи каталогізаційних способів Книжкової палати, неприпустимі з огляду на практичне призначення каталогу. Наводяться приклади, які дозволяють авторові статті зробити невтішні висновки про широке застосування методу «колективного авторства» кустарним способом. Тому до деякої частини абеткових карткових каталогів, що створюються у великих державних бібліотеках співробітниками Книжкової палати, повною мірою можна застосувати жорстку оцінку, яку дав С. Соболевський каталогу бібліотеки Я. Березина-Ширяева, виданого під заголовком «Матеріали для бібліографії». «Ми вважаємо, що ці Матеріяли цілком непрактичні й для більшості публіки зовсім недоторкані, на взір якихось *бібліографічних їжаків*» [Русскій архивъ. – 1869. – № 5. – С. 934]. Непродумане застосування Книжковою палатою методу колективного авторства перетворює друкований картковий каталог на справжнього «бібліографічного їжака». Тому бібліотеки повинні рішуче стати на захист елементарних істин бібліотечної практики, про які забула Книжкова палата у процесі своєї грандіозної, потрібної й важливої роботи над виданням друкованих каталожних карток.

Класифікація. Предметизація

52. БОРОВИЧ Б. О. [Рецензія] / Б. О. Борович // 1930. – № 4. – С. 118. – Рец. на кн.: Словарь предметных обозначений (рубрик). – «Коммунистическая Академия-Библиотека». Изд. Ком. Акад. – М., 1929 г., стр. 366, ц. 5 р.+пер. 50 коп.

Рецензент відмічає, що зазначений словник предметних рубрик, який вийшов через декілька місяців після рубрик БЦК [Бюро центральної каталогізації] А. Покровського й Є. Шамшевої, складено за однаковим принципом: взаємний

вплив цих видань помітний вже тому, що деякі особи брали участь у складанні обох видань. У них розглядаються однакові питання про ширші або дрібніші рубрики, про роль іменника або прикметника при найменуванні рубрик. Багато заперечень викликає думка про те, чи збирати матеріал під географічними назвами, бо в такому разі, як і в рубриках БЦК, вийде декілька предметних каталогів; тим часом читач потребує, щоб увесь матеріал до даного предмета було зібрано в одному місці. Незважаючи на недоліки цього видання, рецензована праця буде цікавою всім бібліотекознавцям і книгознавцям, бо це – результат ще одного досвіду. Рубрики допоможуть порушити суперечливі питання бібліотечного життя, провадити плідну дискусію, щоб створити єдину методологію предметного каталогу.

53. БОРОВИЧ Б. О. Ще за предметовий каталог. (Відповідь на деякі критичні уваги) / Б. Борович // 1928. – № 2. – С. 50–60.

З приводу відгуків на книгу Б. Боровича «Предметный каталог» (Х., 1925) автор статті зазначає, що всі критики висловлювали свої зауваження до предметного каталогу, не ознайомившись із ним на практиці. Зокрема, про саму книгу зауважень небагато: увесь час мова йде «про наш предметовий каталог, якого – ми цього певні – ніхто, перш ніж писати свої критичні уваги, не студіював». Автор подає відповіді на критичні зауваження Д. Балики, д-ра Тоболка (Прага), А. Белова, Л. Когана, Л. Хавкіної. На Всеукраїнській конференції наукових бібліотек у Києві (1925) було висловлено думку про необхідність створення вченої колегії, яка розробить схему рубрик, правила організації предметного каталогу, і тільки після цього можна буде розпочати його складання. Із критичної літератури, що надійшла з-за кордону, розглядається рецензія Н. Мілославського у журналі «Русская школа за границей» (Прага) та передмова до випущеної Інститутом бібліотекознавства книги В. Бішопа «Практическое руководство к современной библиотечной каталогизации», в якій дається оцінка предметного каталогу ХДНБ.

54. КИСІЛЬ О. [К.] До питання про рубрикацію в предметовому каталозі / Олена Кисіль // 1928. – № 2. – С. 60–65.

Розглядається полеміка на тему рубрикації між Ф. Шмідом, Кохом і Шлеймером на сторінках німецького бібліотечного журналу «Zentralblatt für Bibliothekswesen. Найглибше й найдетальніше обговорюються питання про систематизацію понять у предметному каталозі. Кох і Шлеймер, хоч і розходяться в багатьох моментах, виступають разом проти Ф. Шміда, який вважає, що не варто допускати систематизації у предметному каталозі, бо це зробить його незручним і складним у користуванні. Ф. Шмід будує свою систему рубрикацій на принципі «конкретизації» предметного слова і вважає його діаметрально протилежним принципу систематизації. Шлеймер і Кох, навпаки, стоять на засадах систематизації понять, визнаючи доцільним «творення груп у відповідному місці» (Gruppenbildung am richtigen Ort). Шлеймер стверджує, що занадто вузька рубрикація іноді зовсім закриває книжки, розпорошує тісно споріднену літературу.

55. КОЗЛОВСЬКИЙ В. [О.] Десяткова система і Книжкові Палати / В. О. Козловський // 1929. – № 3. – С. 34–42.

Зазначається, що в Брюсселі завершується робота з підготовки нових, перероблених таблиць десяткової системи Міжнародного бібліографічного інституту. Таблиці, розроблені понад тридцять років тому, через об'єктивні причини застаріли. Розглядаючи історію використання індексів десяткової системи в державній бібліографії Радянського Союзу, які з'явилися вперше в «Книжной Летописи» (1921), автор зауважує, що «на методику індексації у нас зовсім не звертають уваги; ми звикли думати, що коли вже у нас в руках є “Манюель”, який сам собою є метод, то немає потреби особливо спинятися над тим, як слід застосовувати цей метод; це, мовляв, прийде само собою. Думка глибоко помилкова...», адже крім досконалої класифікації треба мати ще й гарних класифікаторів, і що не всі вміють управлятися з індексацією, не вивчивши її методів. У російській літературі методологічні вказівки дають лише Л. Хавкіна та Л. Коган. Навіть Є. Добржинський у своєму виданні таблиць мало уваги присвячує загальним методологічним вказівкам. Доводиться констатувати різочу диспропорцію між увагою, яку присвячують бібліографічному опису з одного боку, і класифікації загалом та методології індексації зокрема з іншого боку. Перший репрезентовано в літературі цілою низкою ґрунтовних друкованих праць, зокрема Е. Шамуріна і Г. Дерман, Г. Іванова та Л. Трофімова. Правила опису в РСФРР і в УСРР розробляють цілі комісії, навколо них працюють на з'їздах книжкових палат; а в той самий час методологію індексації та бібліографічну класифікацію взагалі незаслужено відсунуто на друге місце, з великою шкодою для бібліографічної й бібліотечної практики. Тим часом за кордоном розроблено дуже цінні, зведені в систему поради індексаторам, викладені у працях Б. Сейерса та Л. Жівного про бібліографічну класифікацію.

БІБЛІОГРАФІЯ. БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

Загальні питання

Організація бібліографічної роботи

56. САГАРДА М. І. Організація бібліографії на Україні. Заснування Бібліографічної Комісії Української Академії Наук / М. І. Сагарда // 1927. – № 1. – С. 1–13.

Автор статті наголошує, що в період збільшення темпу наукового розвитку у світовому масштабі, збільшується роль бібліографії, як джерела, що прискорює темп наукової праці. Головне завдання, що постає в цей час перед Україною, а саме – створення УБР, вимагає кооперації бібліографічних установ і організацій та всіх бібліографічних сил. На Всеросійських бібліографічних з'їздах (1924, 1926) зверталась особлива увага на відсутність об'єднуючого та координуючого бібліографічного центру. Враховуючи це, Укрнаука 28 серпня 1926 р. ухвалила рішення утворити при Українській академії наук бібліографічну комі-

сію для об'єднання та керування науково-бібліографічною роботою установ, зокрема для об'єднання зусиль по складанню УБР. Укрнаука затвердила «Положення про Бібліографічну Комісію» УАН, в якому визначено її основні завдання: спрямувати бібліографічну роботу всіх наукових установ для обслуговування науково-дослідної діяльності з метою використання для державного будівництва УСРР; координувати бібліографічну роботу всіх наукових установ, розробити єдиний план бібліографічної роботи УСРР; створити внаслідок колективної роботи всіх наукових та бібліографічних установ УСРР вичерпний український бібліографічний репертуар, як бібліографічну основу для вивчення розвитку й сучасного стану української культури та для вивчення продуктивних сил України. Очолює Комісію Президія, яка проводить роботу між пленумами. До складу пленуму Комісії входять: представники всіх відділів УАН (по одному від кожного); УНДІКу; Української книжкової палати; Українського марксістського інституту; два представники ВБУ та представники державних бібліотек і науково-дослідних установ, що проводять бібліографічну роботу, та вчені спеціалісти. Перший пленум Бібліографічної комісії підкреслив значення її організаційних завдань, зокрема у вступі до резолюції про «Основні завдання Бібліографії в УСРР» зазначено, що на перше місце в системі наукової діяльності висувається планова організація бібліографічної роботи УСРР в усіх її напрямках і формах, набуваючи при цьому значення першочергової державної справи; одним із основних завдань бібліографії в Україні є створення вичерпного українського бібліографічного репертуару як бібліографічної основи для вивчення розвитку й сучасного стану української культури та, зокрема, для вивчення продуктивних сил України. Одночасно з вивченням та розробкою плану УБР, запропоновано розпочати роботу над такими складовими репертуару: бібліографія українознавчої літератури (тобто літератури про Україну) всіма мовами; бібліографія всієї літератури українською мовою; вичерпна реєстрація всієї друкарської продукції на території України з 1917 р. в її державних межах. Бібліографічна комісія внесла в план своєї діяльності на перший рік підготовку Першого всеукраїнського бібліографічного з'їзду. Пленум накреслив основні питання програми: систематизована інформація про бібліографічну роботу в Україні й про Україну; основні завдання бібліографії в Україні; створення каталогічної бібліографічної інструкції; проект українського бібліографічного репертуару; проект координації та єдиного плану бібліографічної роботи в Україні; основні завдання спеціальної бібліографії в Україні; основні завдання рекомендаційної бібліографії в Україні.

57. ЯСИНСЬКИЙ М. І. Бібліографічна робота на Радянській Україні в 1926 році / М. І. Ясинський // 1927. – № 1. – С. 64–72.

Автор зазначає, що теоретичне розроблення питань бібліографії, як спеціальної ділянки людської діяльності, як певної наукової дисципліни, має початок в Україні лише з часу революції. Значно довшу історію має практична бібліографічна робота. Вже в першій газеті, що виходила в 1776 р. у Львові (*Gazette de Leopold*) вміщено бібліографічні списки книг, призначених для продажу. У

XIX ст., починаючи з каталогів, які видавав львівський Ставропігійський інститут, збільшується кількість бібліографічних праць і на Західній, і в Наддніпрянській Україні. Але досі немає загального підсумку всіх бібліографічних праць, виконаних в Україні. На Першій конференції наукових бібліотек УРСР (1925) була запропонована ідея створення бібліографічного центру. Практичну бібліографічну діяльність здійснювали деякі колективи, але плідніше працювали окремі бібліографи, які не узгоджували свою роботу з іншими. Помітне місце в бібліографічній літературі 1926 р. займали питання організаційного характеру. Особливо це відбилося в першому номері «Бібліотечного збірника», в якому організаційним питанням бібліографічної роботи присвячено п'ять статей: М. Сагарда «Бібліографічна робота в наукових бібліотеках», С. Рубінштейн «Завдання наукової бібліографії на Україні», М. Годкевич «Книжкова Палата й наукові бібліотеки», М. Ясинський «Створення в наукових бібліотеках краєзнавчих книжкових осередків і організація бібліографії продукційних сил», В. Отамановський «Бібліографія краю, як одно з основних завдань наукової бібліотеки та організація топовібіографічної праці на Україні».

Крім організаційних питань, у 1926 р. на сторінках професійної преси висвітлювалися деякі питання бібліографічної практики. Близьку до бібліографічної роботи тему розкривають у першому номері журналу «Бібліологічні вісті» М. Рубакін у статті «Про наукову постановку самоосвіти з погляду бібліологічної психології» і Д. Балика «Аналітична та синтетична метода вивчення читача». Питання бібліографічної термінології у статті «Термінологічні уваги» розкрив В. Козловський (Там само. – С. 17–25). Термінології присвячено «Короткий російсько-український словник бібліотечної термінології», підготовлений Одеським бібліотечним об'єднанням. Теорії бібліографії присвячено статтю Ю. Меженка «Теоретичні передумови організації української бібліографічної роботи», в якій подається схема класифікації форм бібліографічного опису і визначено два основні напрямки бібліографічної роботи, а саме – реєстраційну бібліографію та «виборочну» (рекомендаційну) бібліографію.

Підсумовуючи здобутки практичної бібліографії автор статті підкреслює, що показчиків для масового читача видано набагато більше, ніж показчиків для потреб наукових дослідників. Загальне число показчиків 1926 року – 432, з них вийшли окремим виданням всього 48 показчиків, решту видрукувано в періодичних виданнях (181), або як додатки до різних праць наукового, художнього й популярного характеру (203). Із загального числа в українських виданнях видрукувано 278, а в російських виданнях – 154. Більшість показчиків (421) складено на підставі літератури, що вийшла в межах Радянського Союзу, і лише незначна частина (11) охоплює також іноземну літературу. На долю українознавчої літератури припадає 105 показчиків, тобто 24 %. Автор статті, здійснивши аналіз виданих показчиків, визнає, що в абсолютних цифрах здобутки практичної бібліографії на Україні в 1926 р. були не дуже великими. Практичну і наукову цінність усіх виданих показчиків неможливо визначити в якихось звичайних коефіцієнтах, бо немає змоги прослідкувати й точно визначити, яко-

го характеру покажчики відіграли більшу роль. Поряд із цим автор робить зауваження щодо не унормованості бібліографічного опису, форм анотацій, розміщення матеріалу.

58. ЯСИНСЬКИЙ М. [І.] Бібліографія на Радянській Україні в 1927 р. / М. Ясинський // 1929. – № 3. – С. 71–82.

Автор розглядає бібліографічну роботу установ і організацій: Бібліографічної комісії ВУАН, ВБУ при ВУАН, УКП, Бібліографічного гуртка при редакції журналу «Україна», Сільсько-господарського наукового комітету України в Харкові, Бібліографічного семінару при ОЦНБ, Українського бібліографічного товариства в Одесі, Бібліографічної секції кабінету виучування Поділля Вінницької філії ВБУ. Відзначено також роботу бібліографічних гуртків при клубах, публічних бібліотеках, видавництвах тощо та окремі бібліографічні праці, як-от: спільний каталог кооперативної літератури головних бібліотек Києва, який склала бібліотека Київського кооперативного інституту; покажчик творів М. Драгоманова бібліотеки Київського інституту народної освіти; бібліографію єврейського друку за 1917–1927 р. Київської єврейської державної бібліотеки. ВБУ підготувала спільний каталог іншомовної періодичної літератури бібліотек Києва та ін. Висвітлюються теоретичні і практичні питання, зокрема про УБР, створення крайової та спеціальної бібліографії, методика й техніку бібліографування, бібліографічну освіту, історію бібліографії, друковані періодичні видання: «Журнал бібліотекознавства та бібліографії», «Бібліологічні вісті», «Літопис українського друку» та Бюлетені різних видавництв тощо. Подано інформацію про перший пленум Бібліографічної комісії ВУАН, який визначив основний склад Президії, обравши головою акад. М. Птуху, заступником голови С. Постернака, вченим секретарем М. Сагарду та на правах членів Президії обрав: М. Годкевича, Ю. Меженка, С. Рубінштейна. На Пленумі було виголошено доповіді на такі теми: стан бібліографії на Україні (М. Ясинський), завдання бібліографії на Україні (М. Годкевич, Ю. Меженко), український бібліографічний репертуар (М. Сагарда), рекомендаційна бібліографія (Д. Балика), план діяльності та організаційні форми роботи Бібліографічної комісії і її Президії, анкета для первісного обліку бібліографічної роботи на Україні й про Україну (С. Постернак). Організаційній роботі в галузі бібліографії присвячено статті М. Куфаєва «Наукові та організаційні проблеми книговивчення» і Л. Живного «Бібліографія й завдання бібліографічних інститутів».

Про принципи запровадження до репертуару видань XVI–XVIII ст. йдеться у статті С. Маслова «Обсяг та план українського бібліографічного репертуару XVI–XVIII в.». Складанню спільного каталогу наукових бібліотек України присвятив свою розвідку В. Козловський, подавши в ній також матеріал про сучасну практику складання спільних каталогів за кордоном та у Росії. Про спільні каталоги з'явилися ще статті: акад. В. Перетца «До питання про опис рукописів, що переховуються, в книгосховищах м. Київ» і М. Хохла «До питання про зведені каталоги в спеціальних наукових бібліотеках». Темі крайової бібліографії присвячено статті проф. О. Ветухова «До питання про “толкову” біб-

ліографію по вивченню краю» та А. Козаченка «Організація бібліографічної роботи в краєзнавчих осередках». Методика й техніка бібліографування розглядаються у статтях: С. Борового – про описування метеликів-листівок, Є. Шамурина про колективне авторство, Д. Балики про активізований опис, К. Дубняка й А. Козаченка про індексацію, С. Кондри про бібліометр, Ф. Галайби про рецензування та інструкцію для рецензентів.

На пленумі Бібліографічної комісії було наголошено на необхідності створення друкованого органу рекомендаційної бібліографії. Із історично-бібліографічної ділянки опубліковано списки видань Чернігівської друкарні початку ХІХ ст., відомості про каталоги бібліотеки колишнього Кременецького ліцею та цікавий факт із історії поширення відомої праці Я. Головацького «Дополнение к очерку славяно-русской библиографии В. Ундольского». У праці М. Возняка частково зведено вказівки на джерела для характеристики М. Комарова як українського бібліографа, а також подано його листи до різних осіб. Дуже цінними є додатки до відомої праці Б. Грінченка «Литература украинского фольклора», які подав О. Андрієвський. У статті зазначено, що дуже мало інформації є про бібліографічне життя на Західній Україні.

59. ЯСИНСЬКИЙ М. [І.] Бібліографія на Радянській Україні в 1928 р. / М. Ясинський // 1930. – № 4. – С. 34–44.

Автор подає ґрунтовний огляд бібліографічної діяльності установ і організацій України в 1928 р., зокрема: Бібліографічна комісія ВУАН розпочала видання бібліографій П. Куліша та Х. Вовка; ВБУ підготувала проект складання УБР, з визначенням мети, обсягу, складу, матеріалу, а також методів його збирання й опрацювання; УНІК брав участь у розробленні методів бібліографування для різних видів книжкової продукції; УКП проводила досліду роботу зі складання каталографічної інструкції та над методологією книжної статистики; ХДПБ ім. В. Г. Короленка зосередила свою увагу головним чином на питаннях, пов'язаних із предметним каталогом (Б. Борович); обидві найбільші бібліотеки Одеси продовжували свою досліду роботу в різних напрямках, зокрема і в галузі бібліографії; Українське бібліографічне товариство в Одесі видало перший том «Записок» і готує до друку другий том, присвячений українському бібліографу М. Комарову; Бібліографічна секція кабінету виучування Поділля Вінницької філії ВБУ видавала історично-бібліографічний збірник «Часописи Поділля». Продовжував бібліографувати поточну українознавчу літературу Бібліографічний гурток при редакції журналу «Україна», на сторінках якого надруковано понад 25 фахових оглядів літератури; Етнографічна комісія ВУАН продовжила складати бібліографічний покажчик про український фольклор і готує доповнене видання «Литературы Украинского фольклора» Б. Грінченка; Всеукраїнське етнографічне товариство в Києві організувало Бібліографічне бюро для складання бібліографічного покажчика про українську матеріальну культуру та побут; Ботанічне товариство при ВУАН складає бібліографію ботанічної літератури про Україну та українських авторів за 1917–1926 рр., що вийшла в Україні; Комісія дослідження релігійної ідеології при Кафедрі марксизму-

ленінізму ВУАН працює над бібліографією у своїй галузі (В. Фаворський). У Харкові продуктивно працюють Секція теоретичної економіки у складі економічної кафедри Укр. інституту марксизму-ленінізму та Харківська науково-педагогічна бібліотека.

Українська бібліографія поступово стає предметом систематичного спеціального дослідження. З цього погляду привертають увагу статті Д. Балики «Рекомендаційна й критична бібліографія» і «Бібліологічна педагогіка» – де автор намагається визначити предмет і межі бібліологічної педагогіки, тобто дисципліни, яка повинна внести значне поживлення в усе книгознавство, особливо рекомендаційну бібліографію, яка є засобом керівництва читанням. Із методологічної літератури 1928 р. було надруковано статті С. Шестерикова, Є. Кирилюка, Ф. Максименка, І. Ямпольського; М. Годкевича ; працю Н. Кравченкої-Максименкової про метод складання бібліографії псевдонімів та анонімів; статті Н. Загляди з проектом інструкції опису аркушівок; С. Кондри про нотографію; М. Сагарди про опис журнальних видань; С. Клепікова про метод описування слов'янських стародруків XV–XVIII ст.; проект інструкції та план роботи по складанню українського бібліографічного репертуару XVI–XVIII ст. С. Маслова; рекомендації по складанню бібліографії української бібліографії М. Ясинського; основні положення скороченого бібліографування В. Козловського. Значну частину становить літературна продукція, пов'язана з класифікацією бібліографічного матеріалу. Зокрема, більше уваги приділено предметному каталогу, менше – децимальній класифікації. В. Козловський подав другу половину своєї праці про спільні каталоги. Бібліографічній статистиці присвятив свою методологічну працю А. Козаченко. Стан української бібліографії за часи революції розкриває К. Дубняк, відомості про історію обов'язкового примірника в Україні подає В. Шпилевич, французьку бібліографію часів революції 1789–1795 рр. представлено у статті Т. Алексеєва. З окремих праць із галузевої бібліографії найпомітніше місце займає праця проф. А. Синявського «Бібліографічно-критичний огляд літератури німецькою мовою з економ-географії».

Див. № 62.

Конференції, наради

60. ІВАНЧЕНКО М. М. VI Міжнародна Бібліографічна Конференція : [відбулася 25–27 черв. 1927 р. у Брюсселі] // 1928. – № 2. – С. 108–109. – (Хроніка).

У роботі конференції взяли участь близько 50 представників від 12-и країн. Засідання відбувалися під головуванням фундаторів Міжнародного бібліографічного інституту П. Отле та А. Лафонтена. З метою поліпшення бібліографічної роботи на конференції було висловлено побажання: при виданні бібліографічних покажчиків друкувати інформацію лише з одного боку сторінки для того, щоб розрізувати їх та наклеювати на картки і вливати в каталоги;

авторам та видавцям друкувати коротке резюме з індексом децимальної класифікації в книжках, щоб полегшити реєстрацію їхніх праць у каталогах; урядам держав сприяти виданню бібліографічних посібників із найважливіших питань, які характеризують їхні країни (як це, зокрема, зроблено в Мексиці, де за допомогою держави надруковано «Bibliographie du Pétrole»). Конференцію завершено доповіддю співробітника Паризького бібліографічного бюро про загальні принципи міжнародних каталографічних правил та накреслено головні тези для редагування Кодексу Міжнародних каталографічних правил.

61. КОЗЛОВСЬКИЙ В. Перший пленум Каталогграфічної Комісії [відбувся у Києві 13–14 квіт. 1927 р. у зв'язку з Пленумом бібліографічної комісії УАН] // 1927. – № 1. – С. 129–131. – (Хроніка).

На засіданнях, що відбувалися під головуванням директора ВБУ С. Постернака, взяли участь: представник Укрнауки В. Дубровський, директор УКП М. Годкевич, директор УНДІКу Ю. Меженко, директор Одеської центральної наукової бібліотеки С. Рубінштейн, представники Укрполітосвіти Я. Розанов і В. Козловський. Пленум розглянув: 1. Основні питання при складанні української каталографічної інструкції (доповідь В. Козловського); 2. Робота над складанням інструкції (доповідь С. Постернака); 3. Проект робіт для вивчення проблеми колективного авторства (доповідь Н. Піскорської); 4. Літопис Українського Друку й каталографія перехідного періоду (доповідь М. Годкевича); 5. Організація й розподіл дальшої роботи; 6. План видань у зв'язку з роботами Комісії; 7. Бюджет Комісії; 8. Взаємовідносини з Бібліографічною комісією УАН; 9. Кооптування нових членів.

Див. також № 7.

Міжнародне співробітництво в галузі бібліографії

62. САГАРДА М. Бібліографія на службі західньо-європейського імперіалізму: (спроба організації міжнародного співробітництва в бібліографічній справі на Заході) // 1927. – № 1. – С. 131–135. – (Хроніка).

Комісія інтелектуального співробітництва (Commission de la Coopération intellectuelle) при Лізі Націй накреслила таку програму діяльності в галузі бібліографічної справи: публікація заходами Комісії Index Bibliographiques, який подавав би у систематизованому вигляді список бібліографічних установ та періодичних бібліографічних видань; організація співробітництва між бібліотеками у різних країнах з метою упорядкування наявних у них ресурсів; комплектування фондів іноземною літературою шляхом книгообміну використання праць МБІ в Брюсселі; організація конференцій, завданням яких буде координація аналітичних бібліографій, які видають у різних країнах із різних галузей знань; скликання міжнародної конференції експертів для перегляду міжнародної конвенції 1886 р. про обмін публікаціями: книгами, періодичними виданнями, каталогами, дисертаціями та ін. На підставі рішення Комісії 29 липня 1926 р. в

Інституті інтелектуального співробітництва починають роботу комітети експертів для координації підготовки бібліографії з різних наукових галузей.

Див. № 14–17.

Бібліографія за кордоном

63. [РЕЦЕНЗІЯ] / М. Я. // 1928. – № 2. – С. 133–134. – Рец. на кн.: Матер'ялы до Беларускае Бібліографіі. Т. IV. Этнографія. Менск. Выданье Інстытуту Беларускае Культуры, 1927. 30. XIX. XII. 90+2 нен. стр. – (Бібліографія).

Четвертий том «Матеріялів» у формі реєстру подає інформацію про етнографічні матеріали, що вийшли окремо, або вміщені у періодичних виданнях, які зібрала Бібліографічна комісія Інституту білоруської культури. Автор рецензії розкриває особливості структури покажчика, принципи бібліографічної характеристики, зауважуючи, що з 1952 бібліографічних описів публікацій тільки 896 переглянуто *de visu*.

Види бібліографії

Державна бібліографія

64. ПРЕМИСЛЕР І. До методології бібліографії газет за 1917–20 рр. / І. Премислер // 1930. – № 4. – С. 59–61.

Автор статті зазначає, що бібліографічний облік газет та журналів, які виходили за роки революції, має велике значення і для історії періодики в Україні, і як джерело дослідження революції. Головне питання, яке слід розв'язати при дослідженні цього періоду, – дати визначення газеті революційного часу з усіма її характерними ознаками, відмітити, чим вона вирізняється з-поміж інших видів періодичних і неперіодичних видань. Вирішити це питання повинна Бібліографічна комісія ВУАН. Визначення, яке дає М. Сагарда у своїй роботі «Обсяг поняття «періодика», не зовсім підходить для газет революційного часу, що призводить до помилок при їх бібліографуванні. Газетний відділ Центрального архіву революції, готуючи до друку описи газет України за 1917–1920 рр., зіткнувся з труднощами при опрацюванні радянських та партійно-більшовицьких газет: майже в кожному повітовому місті 1917 р. до Жовтня виходив орган робітничих, селянських та солдатських депутатів. Після Жовтневої революції виходили аналогічні газети, але їхня роль, мета, структура та зміст вже були зовсім іншими. Постало питання: як їх фіксувати у списку – як одну газету чи як дві? Виникла необхідність розробити інструкцію, яка охопила б усі питання на цю тему, перш за все, про «наступництво» між газетами, продовження нумерації після вимушеної перерви і та ін. В цілому це питання дуже актуальне, бо все менш газет залишається від доби революції і все більше газет пропадає для бібліографії назавжди.

65. [РЕЦЕНЗІЯ] / Є. М. // 1930. – № 4. – С. 115. – Рец. на кн.: Літопис Українського Друку. Орган державної бібліографії УСРР. Січень-лютий-

березень 1929 р. Харків. Українська Книжкова Палата. IV+96+XI стор. 1 крб. 50 к. – С. 146–147. – (Бібліографія).

Зазначається, що «Літопису українського друку» як органу державної бібліографії України, бракує ясності й точності в методологічних основах. Зокрема, в короткій передмові до першого числа квартальника не вказано, яким саме має бути обсяг та склад матеріалу видання; незрозуміло, за якими принципами розмежовує УКП ринкову (із зазначенням ціни) та неринкову літературу (без зазначення ціни). Нечітко визначено форми та методи опису, зокрема видань на різних мовах; незрозумілими є принципи, за якими впорядковуються книжки одного автора, друковані різними мовами. На думку рецензента, Українській книжковій палаті необхідно точно визначити методичні основи своєї роботи і відновити щотижневий (або принаймні двотижневий) бюлетень – Літопис українського друку.

66. САГАРДА М. [Рецензія] / Мик. Сагарда // 1929. – № 3. – С. 131–133. – Рец. на кн.: Преса УСРР : [бібліогр. покажч.]. – Х. : Укр. книжк. палата, 1928. IV+63 стор.; Преса УСРР. Додаток. № 1. Х. 1928. – 8 стор.; Преса УСРР. Додаток № 2. Х., 1928. – 15 стор. – (Бібліографія).

Детально розглядаючи структуру видання, рецензент відзначає його корисність для бібліотечних працівників на різних ділянках роботи. Разом із тим він висловлює зауваження і побажання щодо внесення деяких змін: надто стисла передмова, яка не подає відомостей про методи описування періодичних видань, про джерела, із яких взято відомості про них. Стосовно допоміжних покажчиків рецензент висловлює побажання додати покажчик місць видання, а при описі часописів пропонує вказувати адреси їхніх редакцій та видавництв.

67. ФОРСТИУС І. Нове видання Index Bibliographicus / Іорис Форстіус // 1930. – № 4. – С. 62–64.

У статті зазначається, що зі зростанням літературного потоку з різних галузей знань все більше відчувається потреба у створенні поточних бібліографічних покажчиків. За ініціативи директора Швейцарської національної бібліотеки в Берні М. Годе розпочато видання «Index Bibliographicus» – міжнародного покажчика поточних періодичних видань із усіх галузей науки (з'явився 1925 р. і зареєстрував 1002 видання). Він містить повний перелік поточних бібліографічних видань із усіх галузей і країн і, до певної міри, став ключем до книжкової продукції свого часу. У 1928 р. Міжнародна академічна спілка разом із Міжнародним інститутом інтелектуального співробітництва розпочала підготовку покажчика гуманітарних бібліографічних часописів. Міжнародна бібліотечна конференція при Інституті інтелектуального співробітництва на своїй Паризькій сесії в 1929 р. ухвалила рішення скликати комісію в складі М. Годе, директора Пруської державної бібліотеки Крюса та директора Паризької національної бібліотеки Ролана-Марселя, доручивши виробити план підготовки покажчика гуманітарних бібліографічних часописів і подати його на подальше обговорення та затвердження.

Національна бібліографія. Український бібліографічний репертуар

68. ДО БІБЛІОГРАФІЇ українознавства : [огляд] / Ф. М. // 1928. – № 2. – С. 131–132. – (Бібліографія).

Подаються відомості про рідкісні видання, що надійшли до кабінету бібліотекознавства ВБУ. Перше з них – останній випуск «Обозрения трудов по славяноведению», виданий «Отделением русского языка и словесности» РАН та покажчики: «Славяноведение в повременных изданиях. Обзорение за 1900 г.» та «Славяноведение. Обзор книг, статей... за 1901 г.». Наводяться докладні відомості про історію, завдання й структуру цих видань, що можуть становити інтерес для дослідників, які цікавляться українською та слов'язнознавчою бібліографією.

69. ПОСТЕРНАК С. [П.] До дискусії про український бібліографічний репертуар / С. Постернак // 1928. – № 2. – С. 87–95.

Автор статті зазначає, що серед різних проблем бібліографії в Україні на сучасному етапі її розвитку основну проблему становить створення УБР. Це визнали різні наради й установи України: Перша конференція наукових бібліотек УСРР (1925); Управління науковими установами в Україні (Упрнаука) у затвердженому ним положенні про Бібліографічну комісію УАН (1926). Перший пленум Бібліографічної комісії (1927), констатувавши величезну складність і нез'ясованість проблем УБР, ухвалив провести в пресі широку дискусію щодо питань, пов'язаних із цією проблемою. Початок дискусії розпочала ВБУ на сторінках «Бібліотечного збірника». Головні питання, що розглядаються в цій статті: що таке УБР, різне розуміння й обсяг УБР; місце УБР серед інших бібліографічних робіт УСРР. Подаючи дебати про основні проблемні питання створення УБР, С. Постернак не ставить собі за мету відтворити погляди кожної окремої особи, а намагається подати матеріали стосовно дискусій у систематизованому та синтезованому вигляді. Автор використовує й деякі статті, надруковані після обговорення у пресі, – статті Ю. Меженка «Актуальні питання української бібліографії» (Життя і Революція. – 1927. – № 9) та «Організаційні та теоретичні передумови українознавчого бібліографічного репертуару» / І. О. (Книголюб. – 1927. – Кн. III). Цитуються висловлювання М. Сагарди про УБР та погляди російських вчених – проф. А. Фоміна й акад. Н. Нікольського на проблеми створення бібліографічного репертуару РСФРР. Визначаючи місце УБР серед інших бібліографічних робіт України, автор наголошує, що єдиний правильний шлях – скласти УБР як окрему самостійну бібліографічну роботу за певним єдиним планом, під єдиним керівництвом, використовуючи всі матеріали, джерела, розписуючи суцільно всю відповідну періодику та ін.

70. УКРАЇНСЬКИЙ бібліографічний репертуар : [проект] // 1930. – № 4. – С. 94–99. – (Хроніка).

У проекті, розробленому Бібліографічною секцією НДКБ ВБУ, визначено основні принципи створення та спрямування УБР. Визначається, що УБР має охопити: літературу українською мовою, незалежно від її змісту; літературу

іншими мовами, що торкається етнографічної території України та її населення, а також осередків українського народу; твори авторів-українців, незалежно від їхнього місця проживання. За джерела бібліографічних матеріалів для УБР взагалі слід вважати, з одного боку, самі об'єкти безпосереднього опису і, з іншого боку, – дані, одержані з будь-яких бібліографічних праць і картотек, фахових бібліографій, спеціальних часописів, бібліотечних каталогів тощо; за основний бібліографічний матеріал УБР визнаються дані спеціально для нього переведеного опису *de visu*, за особливими інструкціями ці дані заводять до основної картотеки Репертуару; всі інші бібліографічні матеріали, які беруть із виданих бібліографічних праць або картотек, як правило, не вносять до УБР без звірки з об'єктами опису – із них складається картотека попередніх матеріалів, як підсобний апарат для роботи над УБР. Як виняток, до УБР вносять не звірені з об'єктами опису дані державних і національних бібліографій та науково-складених бібліографічних праць загального та спеціального характеру, а також бібліотечних каталогів і бібліографічних картотек. Це робиться за попереднім списком спеціальної комісії, яка оцінює, чи повністю опис у них відповідає вимогам спеціальних інструкцій для УБР.

Визначаються основні принципи упорядкування матеріалів в УБР та особливості бібліографічного опису. Розглядаються різні види друкованої продукції, які будуть бібліографуватися для УБР: книжки, брошури, періодичні видання, серії й збірники XIX і XX ст., якщо їх видано на території України будь-якою мовою в тих межах, що будуть визначені для українського бібліографічного репертуару; видання, надруковані українською мовою в цілому або частково; твори авторів-українців; іншомовні твори, що вийшли поза межами України, але змістом стосуються України; рукописи, стародруки.

Організаційним центром роботи над складанням УБР є Бібліографічна комісія при ВУАН, яка затверджує проект положення про Репертуар та інструкції до нього, вирішує робочі питання, залучає до діяльності установи й осіб, розподіляє й координує роботу зі складання крайових та краєзнавчих репертуарів, за допомогою свого робочого апарату поєднує проведені роботи, доповнюючи своїми матеріалами, оформлює в картотеку й готує до друку, дбає про асигнування робіт, пов'язаних зі створенням УБР. Картотека УБР, як і всі матеріали до нього, надходить до ВБУ при ВУАН, де й організовується її належне використання.

Галузева бібліографія

71. ЯСИНСЬКИЙ М. [Рецензія] // 1927. – № 1. – С. 146–147. – Рец. на кн.: Матеріали сільсько-господарської бібліографії України. Т. 1. Вип. 1 / СГНКУ; упорядкував К. Дубняк. – Х. : Радянський Селянин, 1927. – УІІ+226 стор. – (Бібліографія).

Рецензент зазначає, що українська галузева бібліографія має дуже обмежену кількість ґрунтовних праць. Зокрема, сільськогосподарська бібліографія

репрезентована поодинокими працями, з-поміж яких визначаються «Матеріяли до сільсько-господарської бібліографії» акад. П. Тутківського (К., 1923). Рецензована праця охоплює галузь за один рік (1925) і подає 7122 назви, що дозволяє визнати її капітальною бібліографічною працею. Проаналізувавши структуру посібника, допоміжний апарат, склад матеріалу та метод його опрацювання, рецензент зазначає, що «Матеріяли...» є помітним явищем української бібліографії, які подають відомості про сільськогосподарські видання: 1) ті, що вийшли на території етнографічної України; 2) видання про Україну; 3) видання українською мовою; 4) видання, що загалом торкаються актуальних для України питань.

Краєзнавча бібліографія

72. [РЕЦЕНЗІЯ] / В. К. // 1930. – № 4. – С. 117–118. – (Бібліографія). – Рец. на кн.: Основные правила составления библиографических карточек по краеведной литературе. – Л. : Главное Управление научными учреждениями. Государственное издательство. 13 стр. Отд. отт. из ж-ла «Краеведение». № 6. 1928 г.

Розглядаючи основні розділи цього видання, зокрема: загальні уваги; описання книжок і брошур; описання газет і журналів; описання статей зі збірників, газет та журналів; описання атласів, збірників малюнків, альбомів, мап, афіш, плакатів; анотації; відсилкові картки; приклади описів, рецензент зазначає, що подано рекомендації щодо опису всіх видів друкованої продукції, що трапляються в практиці краєзнавця-бібліографа. Також зазначається, що, за браком відповідної української інструкції, «Основные правила» можуть прислужитися і краєзнавцям України. Разом із тим, правила подібного типу не можуть дати відповіді на всі питання, які виникають у роботі краєзнавця-бібліографа; тільки ґрунтовнішими працями про бібліографічний опис, число яких із року в рік збільшується, можна підняти краєзнавчі показники до рівня досконалих бібліографічних праць. Щоб поширити «азбуку бібліографії» серед українських краєзнавців рецензент пропонує видати власні правила, які б враховували особливості краєзнавчої роботи в УРСР.

Бібліографічні показники та списки літератури

73. БІБЛІОТЕКОЗНАВЧА література укр. і рос. мовами : [бібліогр. список, 245 назв] ; Бібліотекознавча література чужими мовами : [бібліогр. список, 93 назви] / редкол.: В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда // 1927. – № 1. – С. 149–164. – (Бібліографія).

74. БІБЛІОТЕКОЗНАВЧА література укр. і рос. мовами : [бібліогр. список 192 назви] ; Бібліотекознавча література чужими мовами : [бібліогр. список, 105 назв] / редкол.: В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда // 1928. – № 2. – С. 134–147. – (Бібліографія).

75. БІБЛІОТЕКОЗНАВЧА література укр. і рос. мовами : [бібліогр. список, 245 назв] ; Бібліотекознавча література чужими мовами : [бібліогр. список, 93 назви] / редкол.: В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда // 1929. – № 3. – С. 134–145. – (Бібліографія).

76. БІБЛІОТЕКОЗНАВЧА література укр. і рос. мовами : [бібліогр. список, 382 назви] ; Бібліотекознавча література чужими мовами : [бібліогр. список, 98 назв] / редкол.: В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда // 1930. – № 4. – С. 118–133. – (Бібліографія).

77. СІЛЬВАНСЬКИЙ С. [О.] Реєстр звідомлень, каталогів і покажчиків В. К. Шенфінкель : [бібліогр. список, 32 назви] / С. О. Сильванський // 1930. – № 4. – С. 69–71. – (Personalia).

78. ЯСИНСЬКИЙ М. І. Бібліографія бібліографічних покажчиків за 1926 рік / М. І. Ясинський // 1927. – № 1. – С. 72–92.

Загальне число покажчиків 1926 року – 446, із них – 48 вийшли окремим виданням, решту – надруковано в періодичних виданнях (181) або у вигляді додатків до різних праць (203). Із загального числа покажчиків в українських виданнях надруковано 278, а в російських – 154. Більшість покажчиків (421) охоплює літературу, що вийшла в межах Союзу, і лише незначна частина (11) охоплює також іноземну літературу. На долю українознавчої літератури припадає 105 покажчиків – 24%. За читацьким призначенням: 166 покажчиків (38%) для наукових працівників, решта – (266) – для масового читача. За оглядовий період в Україні видано: бібліографічної і книгознавчої періодики – 14, каталогів видавництв – 20, покажчиків із різних галузей – 377, покажчиків змісту періодичних видань – 35. Опис здійснено за правилами, які виробила Бібліографічна секція науково-дослідчої комісії бібліотекознавства та бібліографії ВБУ.

79. ЯСИНСЬКИЙ М. [І.] Бібліографія бібліографічних покажчиків за 1927 р. / М. І. Ясинський // 1929. – № 3. – С. 83–106.

Покажчик складено за матеріалами ВБУ, яка одержує обов'язковий примірник усіх видань УСРР.

За оглядовий період в Україні видано: бібліографічної і книгознавчої періодики – 13, каталогів видавництв – 28, покажчиків із різних галузей – 388, бібліографічних оглядів із різних галузей – 232, покажчиків змісту часописів – 55, оглядів часописів – 6, рецензій на бібліографічні видання – 34. Разом – 756 праць. Опис здійснено за правилами, які виробила Бібліографічна секція науково-дослідчої комісії бібліотекознавства та бібліографії ВБУ.

80. ЯСИНСЬКИЙ М. І. Бібліографія бібліографічних покажчиків за 1928 рік / М. І. Ясинський // 1930. – № 4. – С. 45–58.

Покажчик складено на основі фондів ВБУ. Розділи «Спеціальна бібліографія» і «Покажчики до часописів» подаються із деяким скороченням матеріалу. Усі бібліографічні праці можна поділити так: бібліографічна й книгознавча періодика – 11 назв, видавничі каталоги – 37, бібліотечні каталоги й бібліотечні списки – 7, покажчики на різні спеціальні теми – 217, огляди на різні спеціальні теми – 176, покажчики й огляди до періодичних видань – 78, рецензії на бібліо-

графічні праці – 38. Разом – 564 назви. Опис здійснено за інструкцією Бібліографічної секції науково-дослідчої комісії бібліотекознавства та бібліографії ВБУ.

Бібліографічні організації

Книжкова палата

81. УКРАЇНСЬКА Книжкова Палата / Ф. Л. // 1929. – № 3. – С. 110. – (Хроніка).

УКП на спеціальній нараді у січні 1929 р. затвердила пункти нового плану роботи. Основні його завдання: запровадити деяке спрощення запису, а саме: вилучити розширений індекс децимальної класифікації з каталожних карток, залишивши індексацію в межах 3 знаків, у формі дробу з кетерівським (авторським) знаком; подавати предметні рубрики не так вузько, як на картках БЦК; розпочати тематичну рубрикацію художньої літератури; вилучити анотації, які можна замінити предметними рубриками. Ці картки Палата планує випускати двічі на тиждень, щоб бібліотеки могли їх одержувати разом із книжками. Передбачається також видання дешевших комплектів карток, надрукованих на звичайному папері або у формі великих афіш для розрізування і наклеювання; об'єднання всіх видавничих бюлетенів в одному та поширення його безоплатно в тисячах примірників замість невеликого тиражу «Літопису»; як довідковий матеріал під назвою «Літопис українського друку» видавати щоквартальні покажчики (систематичні або предметні) з тим, щоб матеріал останнього кварталу включати безпосередньо до щорічника; видавати «м'які» картки з рецензіями на найактуальніші для масової бібліотеки українські книжки (з художньої літератури, соціально-економічних знань, техніки).

Див. також № 8, 47, 51, 55.

Державний книжковий фонд

82. БОРОВИЧ Б. О. Про стару книгу / Б. О. Борович // 1930. – № 4. – С. 16–19.

Автор статті, говорячи про неприпустиме ставлення до «старої» книги, коли її намагаються швидше позбутися, щоб звільнити місце для нової, пропонує створити центр старої книги. Щоб налагодити роботу в майбутньому центрі старої книги, треба зробити його постійною установою зі своїми завданнями, способами й методами роботи. Книжковий фонд повинен бути установою закритого або напівзакритого типу, якому не потрібен штат, що є в кожній книгарні; всю роботу з комплектування старою книгою будуть проводити книгознавці-консультанти. Майбутній центр старої книги має розв'язувати два завдання – відшукувати в себе книги, які замовить бібліотека або установа та самостійно комплектувати бібліотеки літературою з тих чи інших питань. Для цього треба мати, насамперед, загальний алфавітний каталог, а потім – каталог предметний, як найзручніший і найпридатніший у процесі практичної роботи.

Бібліографічна комісія УАН

83. САГАРДА М. [І.] Бібліографічна Комісія при ВУАН / Мик. Сагарда // 1930. – № 4. – С. 89–92. – (Хроніка).

Розглядаються умови, в яких працювала Президія Бібліографічної комісії після Першого пленуму. Відзначено моменти, які несприятливо відбилися на обсягах і темпах її роботи, зокрема, за її Положенням усі повноваження надано Пленуму комісії, а про Президію сказано лише, що вона працює у перерві між Пленумами. Таким чином, нормальна робота Комісії могла відбуватися тільки за умови, що пленуми будуть проходити не рідше рази на рік. Однак, протягом двох років пленум не було скликано жодного разу. Крім того, Комісії не надано робочого апарату. За допомогою анкети було вивчено стан бібліографічної роботи в Україні та розроблено найголовніші питання для продуктивної роботи Другого пленуму. Президія розв'язала питання про організацію видавництва для того, щоб розкрити свою діяльність, сприяти встановленню методологічних норм бібліографічної роботи, подавати результати бібліографічної праці різних установ, організацій, окремих осіб. Крім того, було вирішено створити спеціальну серію під назвою «Українська бібліографія», в якій надруковано 3 випуски: *Методологічний збірник* (1928); *Кирилюк Є. Бібліографія праць О. Куліша та писань про нього* (1929); *Вовк Г. Бібліографія праць Хведора Вовка (1847–1918)* (1929). Президія Комісії приділила чимало уваги вирішенню питань, пов'язаних із участю в «Постійній Комісії для складання та видавання індексів [показчиків] наукової літератури при РНК СРСР» (у Москві), яку засновано за постановою РНК СРСР 9.І.1928 р. Перед нею поставлено завдання: з 1928 р. розпочати видання (на зразок найкращих німецьких видань) щорічних показників літератури СРСР із усіх галузей знань; видати показники наукової літератури, що вийшла за період 1914–1917 рр. у колишній Рос. імперії та в радянських республіках, реферуючи тільки найважливіші праці. До уваги Президії ВУАН подано перспективний і операційний плани Бібліографічної Комісії на 1929/30 р.

84. САГАРДА М. [І.] В Бібліографічній Комісії ВУАН / Мик. Сагарда // 1928. – № 2. – С. 122–123. – (Хроніка).

Президія Бібліографічної комісії, відповідно до завдань, які поставив перший Пленум комісії, зосередила увагу на таких питаннях: з'ясувати стан бібліографічної роботи в Україні, її напрямки, обсяги і методи; визначити найголовніші питання для обговорення, щоб підготувати належні матеріали для продуктивної роботи другого Пленуму комісії. Найголовнішим завданням Комісія визнала створення УБР. Це завдання настільки складне, що викликає цілий комплекс питань, які необхідно розв'язати спільними зусиллями: визначити, що таке УБР; з'ясувати його завдання, обсяг, склад і ступінь повноти літератури; методи збирання матеріалу; форма опису (реєстраційна чи з додатком анотацій, і яких саме); система впорядкування матеріалу; взаємозв'язок між українським бібліографічним репертуаром і зведеним каталогом українських бібліотек. Під-

сумком вирішення цих питань повинен бути конкретний план УБР в цілому або в окремих частинах із методологією пов'язаних із цим процесів. Поряд із цим з'явилася необхідність розкрити зміст понять «критична» і «рекомендаційна» бібліографії, основних проблем, методології та їх організаційних форм.

Див. також № 61.

Науково-дослідча комісія бібліотекознавства та бібліографії

85. ІВАНЧЕНКО М. М. Науково-Дослідча Комісія Бібліотекознавства та Бібліографії ВБУ // 1928. – № 2. – С. 123–125. – (Хроніка).

У 1927–1928 рр. Комісія розгортала свою діяльність у двох секціях: бібліотекознавства і бібліографії та в низці своїх підкомісій. Намічено конкретний план роботи в галузі бібліотекознавства, бібліографії, в науково-педагогічній діяльності. В окремих секціях та на Пленумі НДКБ було зачитано та обговорено 31 доповідь. На секції бібліотекознавства заслухано доповіді: В. Козловського «Бібліотекознавча і бібліографічна термінологія», Д. Балики – «Анотації: типи й методи складання»; Н. Пискорської «Проект топографізації книжок» і співповіді: Н. Кравченкової «Топографізація старих укр. серіальних видань» та Г. Вовк «Топографізація дореволюційних серіальних видань у відділі Україніка ВБУ»; О. Пискорської «Розподіл літературного матеріалу між відділами історії та соціальних наук в систематичному каталозі»; О. Полуляха «Схема систематики книгознавства» та О. Карпинської «Підручна бібліотека». На секції бібліографії виступили М. Сагарда «Про спроби міжнародного співробітництва в галузі бібліографії на Заході»; М. Ясинський «Проект інструкції бібліографії укр. бібліографії»; С. Маслов «Проект інструкції для реєстрації та опису стародруків у зв'язку з складанням укр. бібліографічного репертуару»; Ф. Максименко «Українська краєзнавча бібліографія»; М. Ясинський «Пам'яті українського бібліографа Івана Калиновича»; Д. Балика «Проблеми рекомендаційної та критичної бібліографії в наукових бібліотеках» та Є. Марківський «Основні організаційні питання фахової бібліографії на Україні». На Пленумі НДКБ зачитано доповіді В. Козловського «Типи, система управління та мережа бібліотек в УСРР» й «Український бібліографічний репертуар та зведений каталог наукових бібліотек України»; Я. Маяковського «Правове становище та підготування бібліотечних робітників УСРР» й М. Хохла «Бібліотеки ВИШів у системі бібліотечного будівництва в УСРР»; М. Сагарди «Обсяг поняття періодика» – про проблеми зведеного каталогу періодичних видань у бібліотеках України; Б. Зданевича «Інкунабули України (стан та умови їх вивчення)»; Г. Житецького «Розподіл рукописного матеріалу між архівами, бібліотеками та музеями»; Д. Балики «Про конференцію в справі раціоналізації бібліотечної роботи в Москві 18–22 грудня 1927 р.» та «Бібліологічна педагогіка»; В. Іваницького «До питання про нормальний склад бібліотечних фондів»; М. Оксіюка «Зведений каталог чужоземної періодики Київських бібліотек»; С. Постернака «Інформації про Пленум науково-дослідчих установ м. Києва»; співдо-

повідь Н. Пискорської «Порівняльне значення різних типів каталогів чи схема каталогів у ВБУ».

86. ІВАНЧЕНКО М. [М.] Науково-дослідча Комісія Бібліотекознавства та Бібліографії ВБУ / М. М. Іванченко // 1930. – № 4. – С. 93–94. – (Хроніка).

1928–1929 рр. НДКБ проводила свою науково-дослідну роботу у трьох секціях: бібліотекознавства, бібліографії та книгокористування і в підкомісіях: каталографічній, термінологічній, вивчення читача, абеткового та систематичного каталогів. Відбулось 29 засідань НДКБ, на яких було обговорено 28 доповідей, а саме: С. Постернака та М. Ясинського (співповідь) про організацію робіт з українськими фондами ВБУ. Із цими виступами тісно були пов'язані доповіді М. Ясинського та Є. Марковського про роботу підвідділу обов'язкового примірника УСРР, його завдання, принципи і методи роботи. Питанням бібліотекознавства було присвячено доповіді: Д. Балики про ефективність бібліотечної роботи; В. Козловського про основні терміни предметного та споріднених із ним каталогів, в якій доповідач констатував несталість української термінології та зробив спробу дати точніші визначення окремих термінів. На питаннях предметного каталогу спинився також Б. Борович, який дав характеристику методів роботи з предметними каталогами в ХЦНБ ім. Короленка; О. Карпінська розглянула деякі питання статистики в наукових бібліотеках. На тему історії бібліотек було виголошено дві доповіді: О. Бродовської – з історії підготовки бібліотечного персоналу в Україні та Д. Балики про М. Ф. Федорова як бібліотекаря. Крім того, на одному із засідань було заслухано інформаційну доповідь О. Полуляха про результати його наукового відрядження до Московських б-к.

Бібліографічна секція працювала над питаннями, пов'язаними з УБР. Цим проблемам було присвячено 14 засідань секції, на яких обговорено доповіді: М. Ясинського про завдання, спрямування та план робіт над УБР; Є. Марковського – про обсяг і склад матеріалу в УБР; Ф. Максименка – про джерела бібліотечних матеріалів для репертуару та планування робіт над ним; В. Козловського про основні положення бібліографічного опису та про упорядкування матеріалу в УБР. Нові плани УКП представлено у доповіді Є. Марковського. На засіданнях бібліографічної секції також було зачитано доповіді Б. Зданевича про зведений каталог інкунабул по усьому світу та С. Ркліцького про хиби друку в періодичних виданнях УСРР. На секції книгокористування було обговорено доповіді А. Вияснівського про матеріали до конституційно-психологічного вивчення читача та Б. Боровича щодо місця художньої літератури в наукових бібліотеках. Одне із засідань Пленуму НДКБ було присвячено шляхам розвитку науки в УСРР у зв'язку з III Всеукраїнським з'їздом наукових робітників. НДКБ поставила собі завдання рецензувати нові праці з бібліографії та бібліотекознавства, зокрема протягом року було прорецензовано: «Часописи Поділля» (рец. М. Сагарда), Владиславлев І. «Библиография и Социализм» (рец. Д. Балика), «Преса УСРР» (рец. М. Сагарда) та «Словарь библиотечных терминов» Інституту Бібліотекознавства в Москві (рец. В. Іваницький).

87. КАТАЛОГРАФІЧНА Підкомісія Бібліографічної Комісії ВУАН / В. К. // 1930. – № 4. – С. 92–93. – (Хроніка).

Після пленуму 1927 р. Каталогграфічну комісію було об'єднано з Бібліографічною комісією ВУАН і реорганізовано в Підкомісію, яка готувала матеріали для української каталогографічної інструкції. У процесі цієї роботи складено синоптичну таблицю правил англо-американської, італійської та пруської інструкції, проекти французької інструкції та інструкції для польських бібліотек. У зв'язку з роботою над абетковим каталогом ВБУ розробила правила для опису серіальних видань та правила упорядкування авторів та заголовків, які можна покласти в основу проекту українських правил. Із цього приводу влучну і дотепну статтю «До майбутньої каталогографічної інструкції» написав М. Годкевич, зі статтею «Бібліографічний їжак» про друковану каталожну картку Державної центральної книжкової палати РСФРР виступив С. Шестериков. Продовжувалося вивчення спеціальних видів друків. Так, слов'янським стародрукам присвятив увагу С. Клепіков (Бібліол. вісті, 1928, № 1), а українським – С. Маслов (Українська бібліографія, вип. 1), листівки досліджувала Н. Заглада (Українська бібліографія) та С. Боровий (Праці Одеської центральної наукової бібліотеки, 1927, кн. 1), С. Кондра вивчав особливості нотографії (Бібліол. вісті, 1928, № 1), Є. Шамурин зробив спробу вирішити питання, яке викликало численні дискусії, у статті «Коллективне авторство» (Бібліол. вісті, 1927, № 2).

Див. також № 54, 57, 60.

КНИГОКОРИСТУВАННЯ

Бібліопсихологія

88. ВІЯСНІВСЬКИЙ А. [Ю.] Матеріяли до конституціонально-психологічного вивчення читачів / А. Вияснівський // 1929. – № 3. – С. 5–32 ; додаток: зразок протоколу: с. 33.

Обґрунтовано систему методів вивчення читацьких інтересів, введено поняття функціонального вивчення літературного процесу. Підкреслюючи роль М. Рубакіна у створенні «бібліопсихології», А. Вияснівський не погоджується з його методами та принципами досліджень. Основними принципами, на думку А. Вияснівського, має стати комплексне, а не епізодичне («вихватками») вивчення читача й книги у їхніх взаємовідносинах упродовж певного часу; спочатку об'єктом вивчення повинен бути тільки читач, книга має стати критерієм оцінки здібностей читача; книгу треба вивчати окремо, спостерігаючи, як ставиться до неї читач, яку реакцію вона в нього викликає. Проаналізувавши 21 протокол вивчення особистості читача, на підставі всього систематизованого матеріалу, зроблено такі висновки: більша частина читачів активно згадує лише незначну кількість літератури, яку прочитала. Решта книг вже за короткий час (до 4 місяців) забувається зовсім, або з'являється у пам'яті читачів при асоціюванні назви книги та автора; читачі «активно» згадують здебільшого літературу з «авторської шкали спрямування». «Шкала авторського спрямування» значною

мірою відображає «читацьке» спрямування, а це останнє, в свою чергу, стоїть у певній залежності від характеру процесів засвоєння – форменної функції та психічного змісту. Більшість читачів вкладається у просту (подвійну) схему процесів засвоєння – їм властиві синтетичні та емотивні елементи. Психологічні функції, що беруть участь у процесах засвоєння художньої літератури, мають певний зв'язок із конституційно-біологічними особливостями читачів.

Бібліосоціологія

89. БАЛИКА Д. А. Орієнтовочний перегляд книги бібліотекарем : (метод. вказівки) / Д. А. Балака // 1927. – № 1. – С. 45–63.

Публікація містить методичні рекомендації для «орієнтовного» перегляду книг бібліотекарем (через неможливість детальніше опрацювати всю наявну кількість книг). Мета такого перегляду полягає у необхідності обирати найкращі книги з усіх представлених на книжковому ринку. Бібліотекар повинен орієнтуватись у великому масиві літератури, щоб консультувати читачів, підбирати книги на певну тему тощо. Автор статті пояснює, чим відрізняються читання «на вибір» і «орієнтовний» перегляд, які особливості перегляду книг із художньої літератури, наукових і науково-популярних видань, хрестоматій тощо.

90. БОРОВИЧ Б. О. Письменник – критик – читач / Б. О. Борович // 1930. – № 4. – С. 28–33.

Про взаємозв'язок письменників, критиків і читачів, як об'єктів, що спільно творять літературу. Автор статті вважає, що в старому розумінні бібліографія була переважно звичайним описом, проте сучасна бібліографія наближається до стислого напівреферату, до розгорнутої анотації, і саме така бібліографія потрібна широкому читачеві. Коротке повідомлення про вихід книги недостатньому читачеві нічого не дає, адже йому треба знати, яка це книга, про що вона розповідає, чи добре вона висвітлює потрібне питання, чи містить вона щось нове в порівнянні з уже існуючою літературою, чи підходить ця книга для його рівня знань. Бібліотеку розглядають як політосвітній осередок, що проводить велику роботу з комплектування. У справі комплектування діяльну допомогу надає рекомендаційна бібліографія, яку повинні вести люди, що добре знають читача, його інтереси, рівень розвитку тощо. У зв'язку з цим необхідно готувати освічених бібліографів-практиків і літературних критиків, створити солідний бібліографічний журнал, який поставив би всю справу інформування і рекомендаційної бібліографії на належний рівень. Тільки тоді можна буде звільнитися від кустарництва у книжковій справі та задовольнити потреби і читача, і письменника, і бібліотекаря.

Бібліопедагогіка

91. БАЛИКА Д. [А.] Бібліологічна педагогіка (визначення, предмет, межі) / проф. Д. Балака // 1928. – № 2. – С. 96–107.

Автор статті зазначає, що внаслідок диференціації в сучасному книгознавстві виникло багато нових наук – зокрема бібліопсихологія, бібліосоціологія, бібліологічна педагогіка, критична методика читання, рекомендаційна й

критична бібліографія, – і кожна з них досягла вже значного розвитку в своїй теоретичній і практичній частині, одночасно зазнаючи впливу від теорії і практики інших дисциплін.

Бібліологічна педагогіка з'явилася в оточенні нових дисциплін, що вивчають книгу, читача, психологію процесу читання, вплив яких безумовно позначився на її становленні та розвитку. Аналізуючи праці М. Лісовського, О. Ловягіна, М. Куфаєва, Л. Живного, С. Рубінштейна, Д. Балака дає своє визначення бібліологічної педагогіки – це «наука про організований виховний вплив книгою й через книгу – є результат теоретичного обміркування, якими ж треба бачити, мати й знати три сили – читача, книгу й організацію книг, щоб взаємодіяння, ефективність їх була найбільша». Бібліологічна педагогіка – теоретична наука, надбудова над практикою. У практичному розумінні це активна робота з книгою, яка складається з низки окремих бібліотечних і бібліографічних заходів. Бібліологічна педагогіка дає певну методику та напрям роботи з книгою для певного часу.

Визначаючи об'єкти бібліопедагогіки, Д. Балака підкреслює, що мова йде про: книгу, читача, організацію книги; про книгу як певне, спільне для всіх знаряддя педагогічного процесу в нашому суспільстві, про читача, як дорослого, так і дитину – об'єкт цього процесу, і про організацію книг. У статті висвітлено погляди А. Калашнікова та К. Львова на роль та місце бібліологічної педагогіки у шкільній педагогіці. Також розглянуто педагогічний процес у бібліології.

Персоналії

92. ДИЯКІВСЬКИЙ Ю. [П.] Ігнат Павлович Житецький [1866–1929] : [некролог] / Ю. Дияківський // 1930. – № 4. – С. 71–73. – (Personalia).

Український історик, літературознавець, книгознавець, публіцист Г. Житецький був одним із авторів концепції створення ВБУ, фундатором відділу рукописів як національного рукописного сховища.

93. СІЛЬВАНСЬКИЙ С. Віра Констянтинівна Шенфінкель [1867–1928] / С. Сільванський // 1930. – № 4. – С. 65–69. – (Personalia).

Висвітлено творчий шлях В. Шенфінкель, тісно пов'язаний з історією Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки. Бібліотечна справа була для неї не тільки професією, а й справжньою життєвою пристрастю. В історію бібліотечної справи В. Шенфінкель увійшла передусім як бібліограф, складач та упорядник друкованих каталогів бібліотеки та бібліографічних покажчиків.

Резюме

94. РЕЗЮМЕ кожної статті німецькою мовою / редкол.: В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда // 1927. – № 1. – С. 165–168 ; 1928. – № 2. – С. 148–151 ; 1929. – № 3. – С. 146–149 ; 1930. – № 4. – С. 134–137.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК⁵

- Абрамович П. Н. [Петро Никандрович] (1881–1931?) – укр. громадсько-освітній діяч, педагог, краєзнавець, бібліограф **II** : 4
- Авербах Ц. Ю. [Цецилія Юліївна] (1882–?) зав. від. каталогізації Одес. публіч. б-ки **II** : (36)
- Альтовська О. М. **II** : (35)
- Андрієвський О. Ю. [Олександр Юхимович] (1869–1931) – укр. етнограф, автор досліджень з бібліографії укр. фольклору **II** : (58)
- Анрію Г. [Габріель] (1880–1965) – француз. бібліотекар **II** : (11)
- Багалій Д. [Дмитро Іванович] (1857–1932) – укр. історик, філософ та громадський діяч, академік Всеукраїнської академії наук **I** : (66)
- Балакіревіч М. [Мілій Олексійович] (1837–1910) – рос. композитор, піаніст, диригент, музично-громадський діяч **II** : (36)
- Балика Д. [Дмитро Андрійович] (1894–1971) – укр. бібліотекознавець та бібліограф **I** : 4, (13, 30, 31, 32, 45, 64, 65), 71, 72, (75), 77; **II** : (3), 5, 26, (27), (57–58), (85–86), 89, 91
- Балобанова Е. В. [Катерина В'ячеславівна] (1847–1927) – рос. письмен., бібліотекознавець, бібліотекар Вищих (Бестужевських) жіночих курсів **II** : (3)
- Банк В. Е [Володимир Емануїлович] (1876–1942) – бібліотекознавець і бібліограф, дир. Вищих курсів бібліотекознавства при Публіч. б-ці в Петербурзі **I** : (54); **II** : (3), (24), (45)
- Бауер Г. [Ганс] **II** : (6)
- Бем А. [Альфред Людвігович] (1886–1945?) – історик літератури, літ. критик, працював у рукопис. відділі б-ки Академії наук, б-кар Петербурзької духовної академії **I** : (68, 71)
- Березин-Ширяев Я. Ф. [Яків Федулович] (1824-1898) – рос. бібліограф і бібліофіл, видавав каталоги своєї бібліотеки **II** : (51)
- Берман Я. [Яків Зіновійович] (1889– ?) – укр. бібліограф, книгознавець **II** : 36, 43
- Бєлов О. [Олексій Михайлович] (1867-1936) – рос. бібліотечний діяч і бібліограф **I** : (13); **II** : (53)
- Биковський Л. [Лев Устимович (Юстимович)] (1895–1992) – укр. бібліограф, книгознавець, бібліотекознавець, історик, журналіст **I** : (66, 77); **II** : (19)
- Бистронь **I** : (77)
- Біла Г. Д. – укр. бібліотекознавець, співробітник ВБУ **II** : 24
- Білімович О. [Олександр Дмитрович] (1878–1963) – економіст, публіцист, громад. діяч **I** : (67)

⁵ До «Іменного покажчика» включено всі прізвища, наведені в описах та анотаціях. Покажчик складається з коротких відомостей про персоналію: роки життя, професійна діяльність. На жаль, розшукати інформацію про деякі персоналії не вдалося.

Оскільки у посібнику застосовано роздільну нумерацію до кожного журналу, в «Іменному покажчику» позиції, що відносяться до «Бібліотечного збірника» позначено римським I, а до «Журналу бібліотекознавства та бібліографії» – римським II. Номери, що відносяться до прізвищ осіб, котрим присвячено матеріали, наводяться в дужках.

- Біркинмайер О. II : (4)
- Бішоп В. В. (1871–1955) – америк. бібліотекознавець, теоретик в галузі каталогізації, бібліограф II : (53)
- Боровий С. II : (31–32), 41, (42), (58)
- Борович Б. [Борис Осипович (справжнє прізвище Фінкельштейн)] (1883–1938) – укр. бібліотекознавець, бібліограф I : 5, (13, 30, 31,32, 35, 37, 47); II : (2), 44, (52–53), 82, 90
- Браудо А. [Олександр Ісаєвич] (1864–1924) – рос. історик, бібліограф, працював в Імператор. публіч. б-ці II : (45)
- Бредфорд [Семюел Клемент (Bradford)] (1878–1948) – бібліотекар Музею науки в Лондоні, член Міжнародного бібліографічного ін-ту, президент Міжнародної федерації з інформації та документації II : (7)
- Бриліант В. II : (3)
- Бродовська О. З. – зав. каталографічного від. ВБУ II : (86)
- Бузук П. [Петро Панасович] (1891– 1943) – укр. мовознавець-славіст, педагог II : (32)
- Буковський Ян II : (4)
- Буссе Ф. [Федор Федорович] (1838–1896) – рос. археолог, етнограф, бібліограф, засновник Товариства дослідження Амурського краю I : (17)
- В. І. [Іваницький В.] II : 11, 14, 15–16, 18– 19, 22
- В. К. [Козловський В.] II : (87)
- Вайнштейн О. Л. [Осип Львович] (1894–1980) – історик-медієвіст, історіограф II : (31–32)
- Варнеке Ол. II : 12, (31)
- Венгеров С. [Семен Опанасович] (1855–1920) – критик, історик літератури, бібліограф і редактор I : (71)
- Вергун Д. [Дмитро Миколайович] (1871–1951) – дослідник історії літератури Карпатської Русі та слов'янознавства, публіцист, журналіст I : (17)
- Ветухов О. В. [Олекса Ветухів, також Ветухів] (1867–1941) – укр. мовознавець, етнограф II : (3)
- Винник М. II : 43
- Виноградов А. К. [Віноградов Анатолій Корнелійович] (1888–1946) – рос. бібліотекознавець, бібліограф, 1921–1924 рр. дир. Румянцевського музею I : 6, (30–32, 35, 36, 38)
- Вияснівський А. Ю. II : (86), 88
- Віслоцький Вл. Т. [Владислав Тадеуш] (1887—1941 рр.) – учений-славіст, бібліотекар, бібліограф, працівник Львів. бібліотеки ВУАН II : (4)
- Владіславлев І. [Ігнатій Владиславович, справжнє прізвище – Гульбинський] (1880–1962) – рос. бібліограф, письменник I : (77); II : (86)
- Вовк Г. Ф. [Галина Федорівна] (1896–1966) – дочка Ф. К. Вовка, працювала у ВБУ з 1918 до 1934 рр. на різних бібліотечних посадах II : (83), (85)
- Вовк Хв. [Федір (Хведір) Кіндратович] (1847–1918) – укр. антрополог, етнограф і археолог II : (59), (83)
- Возняк М. [Михайло Степанович] (1881–1954) – укр. літературознавець і фольклорист II : (58)

- Вольценбург О. [Оскар Едуардович] (1886–1971) – рос. бібліограф, бібліотекознавець і книгознавець **I** : (71)
- Вугман І. [Ілля Семенович] (1890-1964 рр.) – укр. бібліотекознавець, дир. Одеської держ. публічної б-ки **I** : (30)
- Габерле Е. **II** : (4)
- Гаген Фердинанд Вандер **II** : (45)
- Галайба Ф. **II** : (58)
- Гардтгаузен В. **II** : (45)
- Гарнет Р. [Річард] (1853–?) – англ. письм., бібліотекар Британ. музею **II** : (44)
- Гельфанд Л. А. – з 1929 р. – директор Держ. мед. б-ки (м. Харків) **I** : (36); **II** : 9
- Гесе В. [Вільгельм] **II** : (6)
- Годкевич М. А. [Михайло Абрамович] (1896–1941) – укр. бібліограф, книгознавець, педагог, Українська Книжкова палата (Харків) **I** : (2), 7, (28–30), (43, 65, 75); **II** : (8), (57–59), (61), (87)
- Головацький Я. [Яків Федорович (*літ. псевд. і крипт.*: Гаврило Русин) – (1814–1888) – укр. лінгвіст, етнограф, фольклорист, історик, громадський діяч **II** : (58)
- Горецький О. **II** : (33)
- Горовіц В. **II** : (5)
- Городецький Б. [Борис Митрофанович] (1876–1941) – рос. бібліограф, краєзнавець **I** : (17)
- Гребенщиков Я. П. [Яков Петрович] (1887–1935) – рос. бібліотекознавець, бібліограф, бібліофіл **I** : (71)
- Грегор Й. [Йозеф] **II** : (6)
- Грезель **I** : (4)
- Григор'єв Ю. В. [Григорьев Юрій Володимирович] (1899–1973) – рос. бібліотекознавець, книгознавець, педагог **II** : (5)
- Григорович В. І. [Віктор Іванович] (1815–1876) – рос. славіст укр. походження, палеограф, педагог, член-кор. Петербурзької АН, зібрав велику колекцію слов'янських рукописів **II** : (31–32)
- Грич Юз. **II** : (4)
- Грінченко Б. [Борис Дмитрович] (1863–1910) – укр. письменник, педагог, літературознавець, етнограф, історик, публіцист **I** : (66); **II** : (58), (59)
- Грундвіг **II** : (7)
- Деліль [Леопольд-Віктор] (1826–1910) – фр. історик, з 1874 р. – дир. Нац. б-ки в Парижі **I** : (12)
- Дельцль-Райнсберг Г. **II** : (45)
- Демби С. [Стефан] (1862–1939) – пол. бібліограф, бібліотекар, бібліофіл, перший дир. Нац. б-ки у Варшаві **II** : (4)
- Дерман Г. К. [Генрієтта Карлівна] (1882–1954) – рос. бібліотекознавець, перший директор Московського бібліотечного інституту **II** : (6), 7, (55)
- Дерунов К. [Костянтин Миколайович] (1866–1929) – рос. бібліограф, бібліотекознавець **I** : (71)

- Джеветт Ч. [Чарльз] **II** : (45)
- Дзбанівський О. [Олексій Тихонович] (1870–1938) – композитор, муз. критик, 1928–1938 рр. зав. музич. від. ВБУ **II** : (25)
- Дзіковський М. **II** : (29)
- Дзяцко К. [Карл Франц Отто (Dziatzko)] (1842–1903) – нім. філолог, бібл. діяч, професор Бреславльського, з 1886 р. Геттингенського ун-ту **I** : (4, 12)
- Дияківський Ю. П. [Дияковський Юхим Петрович] (1875– ?) – укр. бібліотекознавець, зав. відділу рукописів ВБУ, працював у бібліографічній секції НДКБ, різних комісіях ВУАН **II** : 92
- Добжинська-Рибіцька Л. – католицький історіограф **II** : (4)
- Добиаш-Рождественська О. А. [Ольга Антонівна] (1874–1939) – рос. історик-медієвіст, палеограф, працювала у від. рукописів б-ки ім. Салтикова-Щедріна **II** : (3)
- Добрек Міколай – бібліофіл 16 ст. **II** : (4)
- Добржинський Є. Н. [Євген Наркісович] (1864–1938) – рос. бібліотекознавець, бібліограф, педагог **II** : (55)
- Добровольський К. **II** : (4)
- Домбровська Я. **II** : (4)
- Дорошенко В. [Володимир Вікторович] (1879–1963) – бібліограф, літературознавець, перекладач, член НТШ **I** : (17), (66)
- Дорошенко Д. [Дмитро Іванович] (1882–1951) – історик, літературознавець, бібліограф, засновник «Просвіти» на Катеринославщині **I** : (66)
- Драгоманов М. [Михайло Петрович] (1841–1895) – укр. публіцист, історик, економіст, літературознавець, фольклорист, громадський діяч **II** : (58)
- Дубняк К. [Кость Володимирович] (1890–1948) – укр. бібліограф, географ, економіст, краєзнавець **I** : (30); **II** : (58–59), (71)
- Дубровський В. В. [Василь Васильович] (1897–1966) – укр. громад. і релігійний діяч, історик, письменник **I** : (2), 8, (28), (31), (37), (40)
- Дурново М. [Микола Миколайович] (1876–1936) – рад. філолог-славіст **I** : (67)
- Дьюї Мелвил (1851–1931) – автор «Десяткової класифікації», бібл. діяч США, пропагандист метричної системи мір и ваги **I** : (13)
- Еберт [Фрідріх Адольф] (1791–1834) – німецький бібліограф **I** : (4)
- Еппельсгаймер Г. [Ганс Вільгельм] – перший дир. (1946–1958 рр.) Нім. національної б-ки у Франкфурті-на-Майні **II** : (6)
- Єфремов С. О. [Сергій Олександрович] (1876–1939) – укр. літературознавець, педагог, історик **I** : (66)
- Житецький І. П. [Ігнат (Гнат) Павлович] (1866–1929) – укр. історик, літературознавець, книгознавець, фундатор відділу рукописів ВБУ **I** : 62; **II** : (29), (85), 92
- Жівний Л. [Живний Ладислав Ян] (1872–1949) – чеський книгознавець, редактор-бібліограф, засновник і перший дир. Чехословацького бібліографічного інституту в Празі **II** : (55), (58)
- Жук І. П. **I** : (71); **II** : (5)
- Жуковський А. **II** : (36)

- Загляда Н. [Заглада Леоніла (Ніна) Борисівна] (1896–1938) – укр. бібліотекар, етнолог, дослідниця укр. народної культури **II** : (59). (87)
- Залевський Л. [Людвік] **II** : (4)
- Зданевич Б. І. [Борис Іванович] (1886–1966) – укр. книгознавець, бібліограф **II** : (85–86)
- Зенькович П. З. – Главнаука РСФСР **I** : (28, 30)
- Іваницький В. Ф. [Віктор Федорович] (1881–1948?) – історик, бібліограф, бібліотекознавець, 1929–1930 рр. дир. ВБУ **I** : (2), 9, (29), (35), (36), (42), 56; **II** : 25, (27), (85–86)
- Іванов Г. І. **II** : (55)
- Іванченко М. М. [Микола Миколайович] (1883–?) – редактор журн. «Бібліол. вісті», секретар Укр. бібл. т-ва ВУАН, учений секретар НДКБ ВБУ, зав. довідкового відділу **I** : (2, 30); **II** : 28–29, 60, 85–86
- Ігнат'єв М. **II** : (3)
- Їгудесман Д. Н. – Об'єднання бібліотекарів м. Києва **I** : (31)
- Калашніков А. Г. **II** : (91)
- Калішевський [Антон Ієронімович] (1863–1925) – рос. бібліотекознавець, 1908–1925 рр. дир. б-ки Москов. держ. ун-ту **I** : (13, 32)
- Каратаєв І. П. [Іван Прокопович] (1817–1886) – рос. бібліограф, збирач стародрук. кн. кириличного шрифту **I** : (68)
- Карпінська О. Є. [Ольга Євдокимівна] (1880–?) – укр. бібліотекар, працювала зав. відділом книгокористування ВБУ **I** : 10; **II** : 26, (86)
- Кеппен П. [Петро Іванович] (1793–1864) – рос. географ, етнограф, статистик, один із засновників Рос. геогр. т-ва **I** : (68)
- Кжижановський Юліян [Krzyżanowski Julian] (1892–1976) – пол. історик літератури, фольклорист **II** : (4)
- Кирилюк Євг. [Євген Прохорович] (1902–1989) – укр. літературознавець **II** : (59), (83)
- Кіперман Я. [Яків Юхимович] – рос. бібліограф, зав. б-ки Ленінград. відня комакадемії при ЦВК СРСР **II** : (5)
- Клепацький П. [Павло Григорович] (1885–1938?) – історіограф, архівознавець, літературознавець, педагог **I** : (66)
- Клепіков С. [Сократ Олександрович] (1895–1978) – рос. книгознавець, історик гравюри, джерелознавець, головний бібліограф Бібліотеки ім. В. І. Леніна (РДБ) **II** : (59), (87)
- Ковалевський Ю. – перший директор Українського бібліографічного ін-ту у Києві (1919 р.), секретар Ради УКП **I** : (66); **II** : (2)
- Коган Л. [Лев Рудольфович] (1885–1959) – бібліотекар, бібліограф-пушкініст, працював бібліотечним інспектором політпросвіти **II** : (53), (55)
- Козаченко А. [Антон Іванович] (1900–1962) – укр. бібліограф, книгознавець, зав. ред.-бібліогр. від. УКП **I** : 11, (16), (28), (35), (50); **II** : (58–59)
- Козловський В. О. [Всеволод Олександрович] (1877–1934?) – бібліотекознавець, бібліографознавець, публіцист, співробітник ВБУ **I** : 12, 13, (30), (32), (33), (47, 48), 57, (66), 78; **II** : 2, (27), (45), 55, (57–59), 61, 73–76, 85, 94
- Коллін **II** : (7)

- Комаров Б. М. [Богдан Михайлович] (1882–1927) – укр. письменник, бібліограф Укр. держ. б-ки м. Одеси **I** : (30); **II** : 37
- Комаров М. [Михайло Федорович] (псевдоніми: М. Уманець, М. Комар) (1844–1913) – укр. письменник, бібліограф, критик, фольклорист, перекладач і лексикограф **I** : (66); **II** : (58–59)
- Кондра С. [Сергій Георгійович] – співробітник УНКУ, редактор журн. «Бібліологічні вісті» **II** : (87)
- Копержинський К. О. [Кость Олександрович] (1894–1953) – укр. літературознавець, мовознавець, історик укр. театру, фольклорист, етнограф, бібліограф, працював у ВБУ в 1931–1933 рр. **II** : (32–33)
- Кордуба М. [Мирон Михайлович] (1876–1947) – укр. вчений, історик, дослідник укр. топоніміки **I** : (67)
- Корпал Ю. [Юзеф] **II** : (4)
- Корпман І. **II** : (49)
- Котляревський І. [Іван Петрович] (1769–1838) – укр. письменник, поет, драматург, громадський діяч **II** : (33)
- Котуля Р. **II** : (87)
- Кох **II** : (54)
- Коцюбинський М. [Михайло Михайлович] (1864–1913) – укр. письменник, громадський діяч **II** : (33)
- Кошовий В. **I** : (67)
- Кравченкова Н. М. **II** : (85)
- Кравченкова-Максименкова Н. **II** : (59)
- Краснянський М. **I** : (17)
- Красовський А. – бібліотекар Київського університету **I** : (63)
- Кревецький І. [Іван Іванович] (1883–1940) – укр. історик, журналіст директор бібліотеки НТШ у Львові **I** : (66)
- Криловський А. [Амвросій Семенович] (1853–1930) – укр. історик, археограф, бібліограф, 1923–1929 рр. – зав. Подільською філією ВБУ **I** : (63)
- Крюс **II** : (15), (67)
- Куліш П. [Пантелеймон Олександрович] (1819–1897) – укр. письменник і вчений **II** : (59)
- Кунін І. **II** : (5)
- Куфаєв М. [Михайло Миколайович] (1888–1948) – рос. бібліограф, історик, книгознавець **I** : (25, 54, 66, 77); **II** : (58), (91)
- Лафонтен А. [Анрі (фр. *Henri La Fontaine*)] (1854–1943) – бельгійський юрист, професор міжнарод. права, бібліограф **II** : (60)
- Левестман Л. [Людоміл] **II** : (4)
- Левицький І. [Іван Омелянович] (1850–1913) – укр. бібліограф, письменник, публіцист **I** : (17, 66)
- Лейярд Г. [Остін Генрі] (1817–1894) – англ. археолог, один із першовідкривачів ассирійської цивілізації **I** : (62)
- Леонтъев А. **I** : (17)
- Лессінг Г. [Гетхольд] – (1729–1781) – німецький поет, драматург, працював бібліотекарем – складав каталоги книг **II** : (6)

- Лисаковський А. **II** : (4)
- Лісник Ф. С. – Педагогічна бібліотека (Харків) **I** : 14, (28, 36, 51)
- Лісовський М. [Микола Миколайович] (1854–1920) – рос. бібліограф, книгознавець **I** : (25, 64, 77); **II** : (91)
- Ловягин А. М. [Ловягін Олександр Михайлович] (1870–1925) – рос. книгознавець, бібліограф, бібліотекознавець, перекладач **I** : (54, 77); **II** : (91)
- Лукашевич Ю. [Іосиф Дементійович Лукашевич, пол. *Józef Łukaszewicz*] (1863–1928) – учасник рос. революц. руху, пол. геолог **II** : (4)
- Людвічак А. **II** : (4)
- Львов К. І. **II** : (91)
- М. Я. **II** : 20, 63
- Майковський Кс. Едмунд **II** : (4)
- Мазепа І. [Іван Степанович] (1639 – 1709) – держ. і політ. діяч, гетьман України **II** : (20)
- Максименко Ф. [Федір Пилипович] (1897–1983) – укр. бібліограф, бібліотекознавець, книгознавець **I** : 67, 73; **II** : (59), (85–86)
- Максимович М. [Михайло Олександрович] (1804–1873) – укр. історик, філолог, етнограф **I** : (68)
- Маркевич А. [Арсеній Іванович] (1855–1942) – історик, архівіст, археолог, етнограф **I** : (17)
- Марківський Є. [Марковський Євген Михайлович] – (1893– ?) працював секретарем бібліографічної секції НДКБ, зав. підвідділу обов'язкового примірника ВБУ **II** : (85–86)
- Маслов С. І. [Сергій Іванович] (1880–1957) – рос. бібліограф, книгознавець, архівіст **I** : 63, 68; **II** : (27), (58–59), (85), (87)
- Масловський С. **I** : (4)
- Маяковський Як. Л. [Яків Лукич] (1870–?) укр. бібліотекознавець, учений секретар та член НДКБ ВБУ **I** : (2), 15, (37, 52); **II** : 30, (85)
- Меженко Ю. [Іванов-Меженко Юрій Олексійович] (1892–1969) – укр. бібліограф, бібліотекознавець, книгознавець, дир. УНІК (Київ) **I** : (2, 4), 16, (25, 28–30, 53, 65, 75); **II** : (2), (57–58), (61), (69)
- Мілославський Н. **II** : (53)
- Мількау Ф. [Фриц] (1859–1934) – нім. філолог і бібліотекознавець **II** : (45)
- Мітельман І. [Мительман Израиль, И. Митлман] (1898–1951) – євр. бібліограф, дослідник творчої спадщини Шолом-Алейхема, голова бібліографічного центру Інституту єврейської пролетарської культури при ВУАН (з 1930 р.) **II** : (29)
- Могила П. [Петро] (1597–1647) – укр. політичний, церковний і освітній діяч Речі Посполитої, архімандрит Києво-Печерського монастиря, Митрополит Київський, Галицький і всієї Русі **II** : (20)
- Мольбех [Христіан (Ch. Molbech)] (1783–1857) – данський бібліотекар, автор книги «О библиотековедении, или об устройстве и управлении общественными библиотеками» **I** : (4)
- Морте В. [Віктор] **II** : (45)
- Морте Ш. [Шарль] **II** : (45)

- Мяцейовський Бернард – кардинал **II** : (4)
- Невський В. [Володимир Олександрович] – (1888–1974) – рос. бібл. діяч, бібліограф, педагог **II** : (5)
- Никольський Н. К. [Нікольський Микола Костянтинівич] (1863–1936) – рос. бібліограф, 1920–1925 рр. – дир. Б-ки АН, згодом дир. РКП, перший дир. Ін-ту книгознавства **II** : (45), (69)
- Ніринська Е. **II** : 38
- Ноде Г. [Габріель (Naude)] (1600–1653) – фр. вчений, бібліотекар, бібліофіл і бібліограф **II** : (45)
- Н-ський О. [Назаревський Олександр Андріянович] (1884–1977) – укр. учений-філолог, заступник завідувача рукописного відділу ВБУ **II** : (40)
- Огієнко Іван Іванович (митрополит Іларіон) (1882–1972) – укр. церковний і громадський діяч, мовознавець **I** : (66)
- Оксіюк М. Ф. [Михайло Федорович] (1884–1961) – член бібліографічної секції НДКБ, бібліотекар-спеціаліст ВБУ **II** : 46, (85)
- Отамановський В. [Валентин Дмитрович (псевд. Золотополець)] (1893–1964) – укр. історик, бібліограф, краєзнавець, дир. Вінниц. філії ВБУ **I** : (2), 17, (30, 43)
- Отле П. [Поль] (1868–1944) – бельгійський бібліограф, документаліст, один із організаторів Міжнародного бібліогр. ін-ту у Брюсселі **I** : (22, 77); **II** : (60)
- Паніцці А. [Антоніо] (1797–1879) – англ. бібліотекар, у 1856–1866 рр. дир. б-ки Британського музею **I** : (12)
- Пекарський К. [Казімір] **II** : (4)
- Пекарський П. [Петро Петрович] (1827–1872) – рос. історик, літературознавець, бібліограф **I** : (68)
- Перетц В. [Володимир Миколайович] (1870–1935) – укр. філолог, дослідник укр. літератури, бібліограф **II** : (58)
- Петринський М. – укр. бібліотекознавець, співробітник Одес. ЦНБ **II** : (32)
- Петрунь Ф. [Федір Євстафійович] (1894–1963) – укр. вчений-краєзнавець, 1919–1931 рр. працював зав. від. комплектування ЦНБ (університетської) м. Одеси **I** : (30, 37); **II** : (32)
- Петцольд Ю. [Юліус] (1812–1891) – німецький бібліограф **I** : (4); **II** : (7)
- Пискорська Н. В. [Піскорська Ніна Володимирівна] (1894–?) працювала з 1920 р. у ВБУ як бібліотекар-спеціаліст, член секції бібліотекознавства НДКБ, зав. загального відділу **II** : 27, (85)
- Пінто М. **II** : (7)
- Плевако М. [Микола Антонович] (1890–1941) – укр. літературознавець, бібліограф, керівник Кабінету бібліографії Ін-ту Т. Шевченка у Харкові **I** : (66)
- Покровский А. [Покровський Олександр Олександрович] (1879–1942) – рос. бібліотекознавець, бібліограф **II** : (5), (44), (52)
- Полосін Ів. [Іван Іванович] (1891–1956) – рос. історик, бібліограф **II** : (3)
- Полулях О. І. [Олександр Іванович] (1890–?) – укр. бібліотекар, бібліотекознавець, зав. кабінету бібліотекознавства ВБУ **I** : 59

- Попільницький О. З. [Олексій Захарович] (1850–1929) – укр. історик, бібліофіл **II** : (29)
- Попов П. [Павло Миколайович] (1890–1971) – літературознавець, книгознавець, зав. від. рукописів ВБУ **I** : 18; **II** : (29)
- Постернак С. П. [Степан Пилипович] (1885–1938) – укр. бібліотекознавець, історик, організатор бібліотечної справи в Україні, перший офіц. дир. ВБУ **I** : 19, (28, 30, 32, 34, 41), 60, 64, (65, 75), 78; **II** : (1), (28), 69, 94
- Премислер І. **II** : 64
- Проскуракова Є. [Катерина Федорівна] (1873–1942) – рос. бібліотекознавець, співробітник РНБ **I** : (4)
- Птуха М. В. [Михайло Васильович] (1884–1961) — укр. статистик і демограф, економіст, організатор науки, бібліограф **II** : (58)
- Рачинський Е. [Едвард] **II** : (4)
- Рейнак С. (1858–1932) – француз. археолог, філолог, громад. діяч **II** : (41)
- Річардсон **II** : (7)
- Рклицький С. [Сергій Васильович] (1876–1934) – укр. історик, архівіст **II** : (86)
- Родоський О. [Олексій Степанович] (1838–1903) – рос. бібліограф, бібліотекар Санкт-Петербурзької духовної академії **I** : (68)
- Рожко М. В. – Центральна наукова бібліотека (Харків) **I** : 20, (30, 34, 49)
- Розанов Я. С. [Яків Самійлович] (1889–1936) – вчений, філософ, директор Київ. центр. робітн. б-ки ім. ВКП(б) **I** : (2), 21, (28, 29, 31, 46); **II** : (61)
- Рокфеллер **II** : (7)
- Роланд-Марсель (Франція, дир. Париз. нац. б-ки) **II** : (67)
- Рубакін М. [Микола Олександрович] (1862–1946) – рос. книгознавець, бібліограф, письменник **I** : (66, 71, 77)
- Рубінський К. І. – дир. б-ки Харків. імператор. ун-ту **II** : (35)
- Рубінштейн С. Л. [Сергій Леонідович] (1889–1960) – рос. психолог і філософ, 1920–30 рр. обіймав посаду дир. ЦНБ м. Одеси **I** : (2), 22–24, (28, 30, 31, 34–36, 43, 49, 65,) 70, (75); **II** : (31–32), (57–58), (61), (91)
- Рудницький С. [Степан Львович] (1877–1937) – укр. географ і картограф, академік АН України **I** : (67)
- Русов О. [Олександр Олександрович] (1847–1915) – укр. земський статистик, етнограф, фольклорист **I** : (67)
- Сагарда М. І. – Всенародня Бібліотека України (Київ) **I** : 25, (30, 43), 54, (65), 69, (75), 78; **II** : 21, 23, 48, 56, (57), 62, (64), 66, 73–76, 83–84, (85), 94
- Сафонов М. **II** : I. (5)
- Сахаров І. [Іван Петрович] (1807–1863) – рос. етнограф-фольклорист **I** : (68)
- Севенсм **II** : (7)
- Синявський А. **II** : (59)
- Сільванський С. **II** : 77, 93
- Сімановський [Сімановський Іосиф Бенцианович] (1892–1967) – бібліограф, перший дир. Білорус. держ. б-ки ім. В. І. Леніна (тепер Національна бібліотека Білорусі) **I** : (30)

- Сірополко С. [Степан Онисимович] (1872–1959) – укр. громад. діяч, педагог і бібліолог **II** : (2)
- Слабченко М. **II** : (32)
- Смолік П. [Пшецлав] **II** : (4)
- Смолка Ф. **II** : (4)
- Соболевський С. А. **II** : (51)
- Сопіков В. [Василь Степанович] (1765–1818) – рос. бібліограф, книгознавець **I** : (68)
- Софронеев Н. **II** : (40)
- Срезневський В. [Всеволод Ізмайлович] (1869–1936) – рос. вчений в галузі літературознавства та історії, працював в Б-ці Академії наук у від. рукописів **I** : (68)
- Стебельський Є. В. – Публіч. б-ка ім. Жовт. Революції м. Катеринослава **I** : (2), (16), (35); **II** : 39
- Стратен В. В. **II** : (36)
- Сумцов М. [Микола Федорович] (1854–1922) – укр. фольклорист, етнограф і літературознавець, дійсний член НТШ, ВУАН **I** : (66)
- Тайхль Р. **II** : (45)
- Тизенгавзен М. **II** : (49)
- Тоболко **II** : (7), (53)
- Трайчке Г. [Гайнрих фон Трайчке, Heinrich von Treitschke] (1834–1896) – нім. історик, літ. критик **II** : (45)
- Тревельян **II** : (12)
- Троповський Л. Н. [Лев Наумович] (1885–1944) – рос. бібліотекознавець, бібліограф, автор «Таблиц Троповського» (перероблені для масових б-к таблиці УДК) **I** : (54, 71)
- Тростянський Мих. – бібліотекар Києво-Печерської лаври **I** : (63)
- Трофімов Л. В. [Трофімов Лев Владимирович] (1885–1958) – рос. бібліограф, бібліотекознавець, педагог **II** : (55)
- Тутківський П. А. [Павло Аполлонович] (1858–1930) – укр. геолог, географ і педагог, дійсний член Української (з 1919 року) і Білоруської (з 1928 року) академій наук та НТШ **I** : (66); **II** : (71)
- Тюнеєва О. [Олександра Миколаївна] (1889–1984) – укр. книгознавець та бібліофіл, перший зав. відділу рідкісних видань та рукописів ОДНБ **II** : (36)
- Ульянінський М. Ю. [Микола Юрійович] (1872–1936) – рос. бібліограф, член Рос. бібліогр. т-ва **I** : (54)
- Ундольський В. М. [Вукол Михайлович] (1816–1864) – рос. літературознавець і бібліограф, збирач пам'ятників древньої писемності **I** : (68); **II** : (58)
- Устинов І. **I** : (17)
- Ф. Л. **II** : 34, 81
- Ф. М. **II** : 68
- Фаворський В. **II** : (59)
- Федоров М. Ф. [Микола Федорович] (1828–1903) – рос. філософ-футуролог, бібліотечний діяч, педагог новатор **II** : (86)
- Фелицин Д. **I** : (17)

- Ферстеман К. Е. **II** : (85)
- Флоровській В. **I** : (17)
- Фомін О. [Олександр Григорович] (1887–1939) – рос. бібліограф, книгознавець, текстолог, історик літератури **I** : (71); **II** : (69)
- Фонарев Д. **II** : 49
- Форстіус І. **II** : 67
- Фравендорфер **II** : (7)
- Франко І. [Іван Якович] (1856–1916) – укр. письм., поет, публіцист, громад. і політ. діяч **I** : (66)
- Фрідієва Н. Я. [Фридьєва Надія Яківна] (1894–1982) – укр. бібліотекознавець, наук. співроб. УНДІК, зав. кафедрою бібліотекознавства і доцент ХДІК **I** : (30, 31)
- Хавкіна Л. Б. [Любов Борисівна] (1871–1949) – укр. бібліотекознавець, бібліографознавець і бібліограф **I** : (13, 77); **II** : (3), (5), (22), (53), (55)
- Хмельницька Є. С. – працівник Б-ки Ін-ту праці (Харків) **I** : (28)
- Хмельницький Б. [Богдан (Зиновій) Михайлович] (1595–1657) – укр. військовий, політичний і державний діяч **II** : (20)
- Хохол М. Т. – Бюро Секції Академбібліотекарів (Київ) **I** : (2), 26, (37, 52); **II** : (50)
- Цоллер [Цоллер Е.] – нім. бібліотекар (E. Zoller), автор праці «Очерк библиотекведения» ("Die Bibliothekswissenschaft im Umriss") **I** : (4)
- Чаплигіна А. В. – Б-ка Комуніст. університету ім. Артема (Харків) **I** : (32)
- Чепіга Н. І. – Державна б-ка ім. Короленка (Харків) **I** : (2)
- Шамрай В. **I** : (17)
- Шамурин [Шамурін] Євген Іванович (1889–1962) – зав. каф. фондів і каталогів Москов. бібл. ін-ту **I** : (12); **II** : (47), (51), (58), (87)
- Шамшева Є. **II** : (44), (52)
- Шевченко Т. [Тарас Григорович] (1814–1861) – укр. поет, письм. художник, громад. діяч, фольклорист, етнограф **II** : (33), (36)
- Шенбах **I** : (77)
- Шенфінкель В. К. [Віра Костянтинівна] (1867–1928) – укр. бібліотекознавець, бібліограф, складач друкованих каталогів та бібліогр. покажч. Херсон. обласної б-ки **II** : (77), (93)
- Шестериков С. П. [Сергій Петрович] (1903–1941) – укр. літературознавець і бібліограф Одес. публіч. б-ки, дослідник творчості укр. і рос. письм. **II** : (47), 51, (59), (87)
- Шішмарев В. [Володимир Федорович] (1874–1957) – рос. філолог-романіст, акад. АН СРСР, 1923–1930 рр. співробітник РНБ **II** : (3)
- Шлеймер **II** : (54)
- Шмід Ф. [Шміт Федір Іванович] (1877–1937) – професор Харків. ун-ту, голова Археол. комісії ВУАН, з 1924 р. професор Ленінград. ун-ту і директор Державного ін-ту мистецтв **II** : (54)
- Штейнванд Г. Д. **II** : (31)
- Штемлер Ю. **II** : (4)

Щелкунов М. І. [Михайло Ілліч] (1884 – 1938) – рос. історик книги, бібліофіл, один із засновників Книжкової палати і Музею книги **I** : (54, 77)

Юргенс Ад. **II** : (21)

Ямпольський І. **II** : (59)

Яницький Н. [Яницький Микола Федорович] (1891–1979) – рос. книгознавець, бібліограф, директор рос. Книжкової палати, заступник директора б-ки ім. Леніна **I** : (71); **II** : (3), (6)

Ясинський М. І. [Михайло Ілліч] (1889–1967) – укр. бібліограф, історик і книгознавець, зав. від. україніки ВБУ **I** : 27, (30, 43), 61, (64, 65), 66, 74, (75); **II** : (27). 57–59, 71, 78–80, (85), (86).

Іноземні автори

Bostwick A. [Артур Елмор] (1860–1942) – американський бібліотекар, у 1907–1908 рр. – президент Американської бібліотечної асоціації **I** : (77)

Chwalewik Edward (1873–1956) – пол. бібліотекар, бібліофіл, історик книги **II** : (20)

Eichler F. **I** : (77)

Escher H. **I** : (77)

Estreicher K. [Чарльз Джозеф Феофіл] (1827–1908) – пол. історик л-ри і театру, бібліограф, дир. Ягеллонської б-ки **I** : (68)

Haebler K. **II** : (15)

Jocher A. **I** : (68)

Ladewig Paul (1858–1940) – нім. архіваріус і бібліотекар **I** : (77)

Lelewel J. [Йоахім Лелевель] (1786–1861) – пол. історик і бібліограф, нумізмат, лінгвіст (знав 12 мов) **I** : (68)

Molbech Ch. див. Мольбех

Otlet P. див. Отле Поль

Wierzbowski T. [Теодор Вербовський] (1853–1923) – пол. історик, бібліограф, архівіст і видавець, засновник Варшавського наук. т-ва **I** : (68)

СПИСОК ДЕЛЕГАТИВ, ЩО БРАЛИ УЧАСТЬ У ПЕРШІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК УСРР

Харків

1. Дубровський В. В. – Укрнаука
2. Розанов Я. С. – Укрполітосвіта
3. Годкевич М. А. – УКП
4. Козаченко А. І. – УКП
5. Альховська А. Ф. – ЦНБ
6. Рожко М. В. – ЦНБ
7. Лісник Ф. С. – Педагогічна б-ка
8. Чепіга Н. І. – Державна б-ка ім. Короленка
9. Борович Б. О. – Державна б-ка ім. Короленка
10. Скабічевська Я. М. – Б-ка Держплану
11. Чаплигіна А. В. – Б-ка Комуніст. ун-ту ім. Артема
12. Біанкі Ф. Г. – Б-ка Ін-ту марксизму
13. Журавльова А. В. – Б-ка УРНГ
14. Дубняк К. В. – Б-ка СГНК НКЗС
15. Хмельницька. Є. С. – Б-ка Ін-ту праці

Київ

16. Постернак С. П. – Голова оргкомісії конференції, директор ВБУ
17. Іваницький В. Ф. – ВБУ
18. Козловський В. О. – ВБУ
19. Ясинський М. І. – ВБУ
20. Сагарда М. І. – ВБУ
21. Маяковський Як. Л. – ВБУ
22. Балика Д. А. – ВБУ
23. Карпінська О. Є. – ВБУ
24. Житецький Г. П. – ВБУ
25. Діяківський Ю. П. – ВБУ
26. Піскорська Н. В. – ВБУ
27. Полулях О. І. – ВБУ
28. Зданевич Б. І. – ВБУ
29. Максименко Ф. П. – ВБУ
30. Меженко Ю. О. – УНІК
31. Іванченко М. М. – УНІК
32. Стешенко Я. І. – УНІК
33. Назаревський О. А. – Б-ка ІНО
34. Кордт В. О. – Б-ка ІНО
35. Щебров К. Н. – Б-ка ІНО
36. Теремець Д. П. – Б-ка КІНГ

37. Кордт Є. А. – Б-ка КІНГ
38. Софронєєв М. С. – Б-ка КПІ
39. Рейнбот В. В. – Б-ка КПІ
40. Гельфанд Л. А. – Б-ка Мед. ін-ту
41. Кротевич Л. І. – Б-ка КСГІ
42. Шипович М. А. – Б-ка Київ. худож. ін-ту
43. Кірікос О. В. – Б-ка Вет.-зоотехн. ін-ту
44. Носів А. З. – Б-ка Київ. філії СГНКУ
45. Лебединський В. А. – Б-ка Київ. філії СГНКУ
46. Хохол М. Т. – Бюро секції академбібліотекарів
47. Казановська Н. Е. – Бюро секції академбібліотекарів
48. Горецька Н. С. – Бюро секції академбібліотекарів
49. Фрідієва Н. Я. – Об'єднання бібліотекарів м. Києва
50. Ігудесман Д. Н. – Об'єднання бібліотекарів м. Києва
51. Кудрицька О. І. – Об'єднання бібліотекарів м. Києва
52. Марголіна А. Н. – Об'єднання бібліотекарів м. Києва
53. Кідрик Т. М. – Об'єднання бібліотекарів м. Києва
54. Вияснівський А. І. – Об'єднання бібліотекарів м. Києва
55. Бенін М. С. – Окрполітосвіта
56. Розанов Я. С. – Центральна робітнича б-ка ім. ВКП(б)
57. Попов П. М. – Музей культур

Одеса

58. Рубінштейн С. Л. – ЦНБ
59. Петрунь Ф. О. – ЦНБ
60. Вугман І. С. – Публіч. б-ка
61. Загоровський Е. О. – Публіч. б-ка
62. Ніринська Е. Д. – Публіч. б-ка
63. Комаров Б. М. – Українська держ. б-ка

Катеринослав

64. Стебельський Е. В. – Публіч. б-ка ім. Жовтневої революції

Вінниця

65. Отамановський В. Д. – філія ВБУ

Москва

66. Зенькович П. З. – Главнаука РСФСР
67. Виноградов А. К. – Всесоюз. б-ка ім. Леніна

Мінськ

68. Сімановський І. Б. – Білоруська держ. б-ка

СПИСОК АБРЕВІАТУР

БЦК – бюро центральної каталогізації

ВБУ – Всенародна бібліотека України

ДКФ – Державний книжковий фонд

ІНО – Інститут народної освіти

КІНГ – Київський інститут народного господарства

КПІ – Київський політехнічний інститут

КСГІ – Київський сільськогосподарський інститут

МБІ – Міжнародний бібліографічний інститут

НДІК – Науково-дослідний інститут книгознавства

НДКБ – Науково-дослідна комісія бібліотекознавства та бібліографії

НКПр. – народний комісаріат просвіти

ОДПБ – Одеська державна публічна бібліотека

ОЦНБ – Одеська центральна наукова бібліотека

РНК – Рада народних комісарів

СГНКУ – сільськогосподарський науковий комітет України

СГНК НКЗС – сільськогосподарський науковий комітет при Народному комісаріаті зовнішніх справ

УБР – український бібліографічний репертуар

УКП – Українська книжкова палата

УНІК – Український науковий інститут книгознавства

ЦВК – Центральний виконавчий комітет

ХЦНБ – Харківська центральна наукова бібліотека

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ПРО «БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗБІРНИК» І «ЖУРНАЛ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОГРАФІЇ»

1. БЕЙЛІС Л. І. Українська бібліотечна періодика 1991–2005 років: основні тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.08 / Леонід Ілліч Бейліс ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2006. – 18 с. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 6.
2. Бейліс Л. І. Українська бібліотечна періодика 1991–2005 років: основні тенденції розвитку : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.08 / Леонід Ілліч Бейліс ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2006. – 198 арк. – Бібліогр.: арк. 182–198.
3. «БІБЛІОТЕЧНИЙ збірник» // Енциклопедія українознавства. Словникова частина / НТШ у Львові; [голов. ред. В. Кубійович]. – Перевидання в Україні. – Львів, 1993. – Т. 1. – С. 126. – ISBN 5-7707-4049-3 (т.1). – ISBN 5-7707-404-5.
4. ГАРБАР Л. Всеволод Олександрович Козловський: життя та діяльність на бібліотечній ниві / Лариса Гарбар // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2011. – Вип. 31. – С. 591–615. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 606, 610.
5. ДЕМЧУК Н. Синкретична природа теорії бібліопедагогіки та бібліопсихології (компаративістична студія книгознавчих парадигм Д. Балики та М. Рубакіна) / Наталія Демчук // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. книгозн. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 164 – 179. – Про «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 167.
6. ДОБКО Т. «Бібліотечний збірник» / Т. Добко // ЕСУ. – К., 2003. – Т. 2. – С. 734. – ISBN 966-02-2074-X. – ISBN 966-02-2681-0 (т. 2).
7. ДУБРОВІНА Л. А. Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1918–1941 / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко ; [ред.: М. Л. Скирта та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 1998. – 336 с. – Про «Бібліотечний збірник»: с. 42–43 ; «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 222, 224, 239. – ISBN 966-02-0702-6.
8. ДУБРОВІНА Л. А. Бібліотечна справа в Україні в ХХ столітті / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. – К., 2009. – 530 с. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 197, 202–204. – ISBN 978-966-02-5286-8.
9. «ЖУРНАЛ бібліотекознавства та бібліографії» // Енциклопедія українознавства. Словникова частина / НТШ у Львові; [голов. ред. В. Кубійович]. – Перевидання в Україні. – Львів, 1993. – Т. 2. – С. 702. – ISBN 5-86248-019-6 (т. 2). – ISBN 5-86248-014-5.
10. «ЖУРНАЛ бібліотекознавства та бібліографії» // УРЕ : [в 12 т.] / редкол.: Бажан М. П. (голов. ред.) [та ін.]. – Вид. 2-ге. – К., 1979. – Т. 4. – С. 148.
11. ІЛЬНИЦЬКА М. Українська періодика у системі національної культури: проблема формування репертуару / Мар'яна Ільницька // Зб. пр. Наук.-дослід. центру періодики / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаніка, Наук.-дослід. центр періодики ; відп. ред. М. М. Романюк. – Львів, 2000. – Вип. 8. – С. 249–261. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 251.

12. ЛОПАТА О. Дослідження інформаційних потреб читача в контексті бібліотечної практики 20-х – початку 30-х років ХХ століття / Олена Лопата // Вісн. Книжк. палати. – 2011. – № 8. – С. 34–39. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 38.
13. МАТВІЙЧУК Л. О. Біобібліографія гуманітарного циклу у Всеукраїнській академії наук (1918–1933): історіографія та джерельна база досліджень, основні напрями / Л. О. Матвійчук // Рукописна та книжкова спадщина України: археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів / НАН України, НБУВ, Ін-т рукопису. – К., 2012. – С. 477–497. – Про «Бібліотечний збірник»: с. 488 ; «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 483.
14. МОЛОТКІНА В. К. Особливості функціонування журнальної періодики в Радянській Україні в 20–30 рр. ХХ ст. // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : наук. вісн. : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Всеукр. громад. орг. «Українська академія наук». – К., 2011. – Вип. 53 (№ 10). – С. 95–100. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 96.
15. НОВАЛЬСЬКА Т. В. Український читач у бібліотекознавчих дослідженнях (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.) / Тетяна Василівна Новальська ; Київ. нац. ун-т культури і мистец. – К., 2005. – 250 с. – Про «Бібліотечний збірник»: с. 8, 10 ; «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 8, 10, 87, 119. – ISBN 966-602-102-1.
16. ОНИЩЕНКО О. Бібліотечна справа в Україні ХХ ст. / Олексій Онищенко, Любов Дубровіна // Бібл. вісн. – 2005. – № 3. – С. 3–16. – (З історії бібліотечної справи в Україні). – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 13, 15.
17. ПЕЛЕНСЬКИЙ Є. Ю. Бібліографія (історія укр. бібліографії) / Є. Ю. Пеленський, З. Кузеля // Енциклопедія українознавства. Загальна частина / НАН України, Ін-т укр. археографії. – Перевидання в Україні [репринтне відтворення 1949 р.]. – К., 1999. – С. 966–969. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 967. – ISBN 5-7702-0557-1.
18. ПЛЕХОВА І. Висвітлення бібліографічної проблематики на шпальтах галицького книгознавчого часопису «Українська книга» (1937–1939, 1942–1943 рр.) / Ірина Плехова // Зб. пр. Наук.-дослід. центру періодики / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаніка. Від-ня «Науково-дослідний центр періодики» ; відп. ред. М. М. Романюк. – Львів, 2008. – Вип. 1 (16). – С. 132–141. – Про «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 133.
19. СОЛОНСЬКА Н. Журнал бібліотекознавства та бібліографії / Наталія Солонська // ЕСУ. – К., 2009. – Т. 9. – С. 698. – ISBN 966-02-2074-X. – ISBN 966-02-2681-0 (т. 2).
20. СОЛОНСЬКА Н. Всенародна бібліотека України у фаховій періодиці 20–30-х років / Наталія Солонська // Бібл. вісн. – 1998. – № 4. – С. 35–40. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 40.
21. СОЛОНСЬКА Н. Періодичні видання Національної бібліотеки України (1919–1998) / Наталія Солонська // Бібл. вісн. – 1998. – № 5. – С. 38–49. – Про «Бібліотечний збірник»: с. 42–43; «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 43–46.

22. СОЛОНСЬКА Н. Питання каталогізації за поглядами дослідників і фахівців 20-х-початку 30-х років (на матеріалах «Бібліологічних вістей» і «Журналу бібліотекознавства та бібліографії») / Наталія Солонська // Бібл. вісн. – 1997. – № 5. – С. 21–26.

23. СОЛОНСЬКА Н. Преса як напрям інформаційної діяльності НБУВ / Н. Солонська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 1998. – Вип. 1. – С. 55–63. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 56, 58, 61–62.

24. СОШИНСЬКА В. "Хроніка" на сторінках фахової періодики першої половини ХХ ст. : (огляд публ.) [зокрема, на стор. «Журналу бібліотекознавства та бібліографії»] / В. Сошинська // Вісн. Книжк. палати. – 2004. – № 7. – С. 50–52. – Бібліогр.: 11 назв.

25. СОШИНСЬКА В. Є. Роль спеціальних періодичних видань як історичного джерела / В. Є. Сошинська // Публічні бібліотеки: сучасність і майбутнє : зб. ст. до Міжнар. наук.-практ. конф. / УБА, НПБУ, ЦМБ ім. Лесі Українки, ЦМБ для дітей ім. Т. Шевченка ; редкол.: Бабич В. С. [та ін.]. – К., 1998. – С. 126–133. – Про «Бібліотечний збірник»: с. 127 ; «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 130–131. – Зокрема розглядаються публ. М. Ясинського на сторінках цих вид.

26. СОШИНСЬКА В. Є. Українська фахова періодика: історія та сучасність // Публічні бібліотеки: сучасність і майбутнє: зб. ст. до Міжнар. наук.-практ. конф. / УБА, НПБУ, ЦМБ ім. Лесі Українки, ЦМБ для дітей ім. Т. Шевченка ; редкол.: Бабич В. С. [та ін.]. – К., 1997. – С. 181–187. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 184–185.

27. СОШИНСЬКА В. Є. Спеціальна українська періодика першої третини ХХ століття: історичні передумови виникнення та загальна характеристика / В. Є. Сошинська // Бібліографознавство: теорія і практика : зб. наук. ст. / НПБУ, КДІК. – К., 1997. – С. 111–120. – Про «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 116.

28. СТАНКЕВИЧ О. Українське книгознавство ХІХ – першої половини ХХ ст. : план формування електронних ресурсів / О. Станкевич // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. книгозн., бібліотекознавство та інформ. технології. – Львів, 2010. – Вип. 5. – С. 258–272. – Згадується «Журнал бібліотекознавства та бібліографії».

29. ТАРНАВСЬКА М. Бібліотекознавча періодика двадцятих років в Україні / Марта Тарнавська // Слово і час. – 1992. – № 11. – С. 58–63. – (Бібліографія).

У статті зосереджено увагу на порівнянні збірника «Бібліотекознавство і бібліографія», що виходив у Харкові з 1964 р., з «Журналом бібліотекознавства та бібліографії», що виходив у Києві від 1927 до 1930 р.

30. ТИМОШЕНКО І. В. Читачі публічних бібліотек України: основні напрями вивчення (1900–1930-й рр. ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.08. / Київ. нац. ун-т культури і мистец. – К., 2001. – 19 с. – Про «Журнал бібліотекознавства та бібліографії»: с. 6.

Наукове видання

З ІСТОРІЇ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА І БІБЛІОГРАФІЇ

**«БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗБІРНИК»
(1926–1927)**

**«ЖУРНАЛ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОГРАФІЇ»
(1927–1930)**

Систематичний анований покажчик змісту

Автор-упорядник *Заморіна* Тетяна Михайлівна

Відповідальна за випуск Т. Вилегжаніна

Науковий редактор В. Кононенко

Редагування і комп'ютерне опрацювання Н. Нагаєвської

Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 6,52.

Тираж 70 пр. Зам. № 13

Видавець і виготовлювач

Національна парламентська бібліотека України,
вул. Грушевського, 1, м. Київ-1, 01001.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4680 від 30.01.14